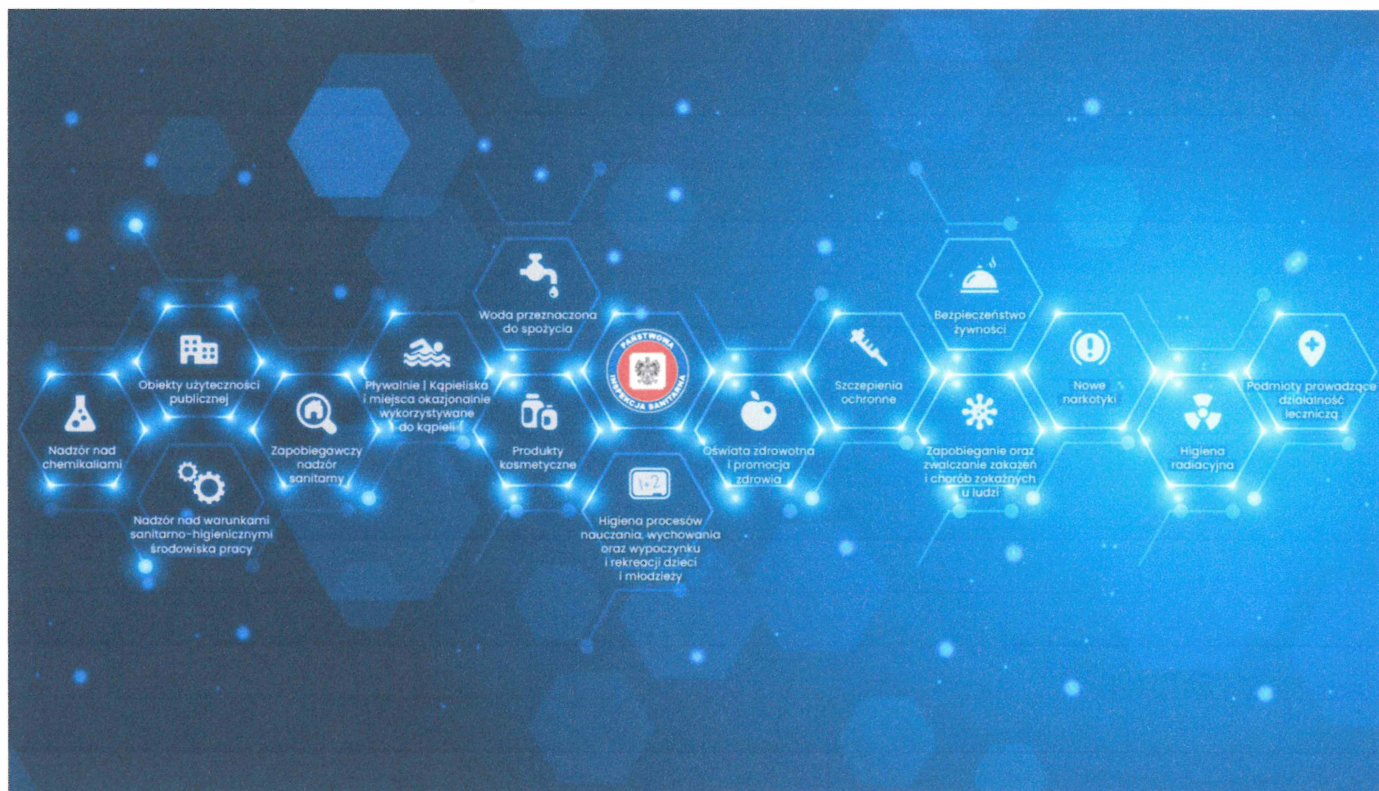

INFORMACJA O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO MIASTA LUBLIN ZA ROK 2023

LUBLIN 2024

SPIS TREŚCI:

I.	WPROWADZENIE	3
II.	SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ.....	4
III.	DZIAŁ LABORATORYJNY POWIATOWEJ STACJI SANIATRNO- EPIDEMIOLOGICZNEJ W LUBLINIE	5
IV.	DZIAŁALNOŚĆ ZAPOBIEGAWCZA I PRZECIWEPIDEMICZNA W ZAKRESIE CHORÓB ZAKAŹNYCH.....	6
V.	OCENA PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ NA TERENIE MIASTA LUBLINA W RAMACH PROWADZONEGO NADZORU.....	31
VI.	ANALIZA STANU UODPORNIECIA DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE MIASTA LUBLIN	40
VII.	BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA.....	45
VIII.	JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA.....	58
IX.	OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	61
X.	OCENA BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO MIASTA LUBLIN W ZAKRESIE NADZORU NAD WARUNKAMI PRACY ORAZ CHORÓB ZAWODOWYCH... 	77
XI.	OCENA STANU SANITARNEGO PLACÓWEK NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ WYPOCZYNKU.....	88
XII.	ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY.....	103
XIII.	PROMOCJA ZDROWIA.....	106
XIV.	PODSUMOWANIE	113

I. WPROWADZENIE

szanowni Państwo,

Przekazuję dziś na Państwa ręce opracowanie „Ocena bezpieczeństwa stanu sanitarnego miasta Lublin za rok 2023”, dokument który podsumowuje całoroczną pracę pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, którzy każdego dnia działają na rzecz zdrowia publicznego i bezpieczeństwa sanitarnego.

Przedłożone opracowanie opisuje najważniejsze obszary, jakie znajdują się pod nadzorem inspekcji sanitarnej, jest to raport o bieżącym stanie sanitarnym i sytuacji epidemiologicznej miasta Lublin, wskazuje na najważniejsze zagrożenia, przyczyny ich powstawania oraz kierunki dalszych działań zapobiegawczych.

Pragnę zwrócić Państwa uwagę na szeroki zakres zadań z obszaru zdrowia publicznego, do których realizacji powołana została Państwowa Inspekcja Sanitarna, która jako wyspecjalizowana instytucja prowadziła nadzór nad bezpieczeństwem żywności, wody, środkami zastępczymi, kosmetykami, higieną środowiska, pracy czy nauczania i wychowania, wymaganiami jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne oraz działalność z zakresu promocji zdrowia.

Głównym celem jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Zadania wykonujemy poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej.

Sytuację epidemiologiczną i stan sanitarny miasta Lublin opracowano na podstawie informacji i materiałów własnych zebranych podczas kontroli nadzorowanych obiektów, wyników badań i przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych.

Z pozdrowieniami
Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Lublinie
Renata Kunc-Kozioł

II. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

Podstawowym zadaniem Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lublinie jest ochrona zdrowia ludzkiego poprzez działania kontrolne i oświatowe prowadzone w środowisku pracy, zamieszkania, wychowania i wypoczynku na terenie miasta Lublin. Wysoki poziom świadczonych usług jest głównym kryterium działań podejmowanych przez pracowników PSSE w Lublinie przy wykonywaniu powierzonych obowiązków. Wdrożono system zarządzania zgodny z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012 „Ocena zgodności. Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Celem Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lublinie jest realizowanie działalności:

- w sposób kompetentny, bezstronny, niezależny i wiarygodny;
- angażując wykwalifikowany personel;
- opierając się na wiedzy i doświadczeniu pracowników;
- zgodnie z wymaganiami prawa;
- uwzględniając potrzeby i oczekiwania społeczne w zakresie ochrony zdrowia publicznego;
- dostarczając wiarygodne wyniki przeprowadzanych działań i kontroli.

Wyznaczone cele Dział Nadzoru Sanitarnego i Oddział Promocji Zdrowia osiągają poprzez:

- sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawaniu chorób zakaźnych i zawodowych;
- prowadzenie działalności oświatowo – zdrowotnej;
- wdrożenie, utrzymywanie i ciągłe doskonalenie skuteczności systemu zarządzania zgodnego z normą PN-EN ISO/IEC 17020;
- zapewnienie personelu posiadającego specjalistyczną wiedzę oraz działanie na rzecz rozwoju jego kompetencji;
- jasno sprecyzowane i udokumentowane zakresy obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień pracowników;
- bezstronność działania całego personelu i nie uleganie naciskom komercyjnym, finansowym i innym;
- poufność i bezpieczeństwo informacji uzyskiwanych w trakcie wykonywania czynności służbowych;
- rzetelne rozpatrywanie skarg;
- budowanie zaufania mieszkańców Lublina i powiatu lubelskiego poprzez rzetelne, zgodne z przepisami prawa wykonywanie zadań;
- zapewnienie zasobów i środków do realizacji niniejszej Polityki.

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lublinie są świadomi istoty i ważności swoich zadań oraz tego jak przyczyniają się do osiągnięcia celów systemu zarządzania.

III. DZIAŁ LABORATORYJNY POWIATOWEJ STACJI SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEJ W LUBLINIE

Dział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Lublinie uczestniczy w realizacji zadań Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie poprzez wykonywanie badań laboratoryjnych i pomiarów w zakresie nadzoru sanitarnego, które pozwalają na identyfikację czynników wpływających na zdrowie ludzi związanych z jakością wody, ze środowiskiem pracy oraz stanem sanitarno – epidemiologicznym ludności.

Laboratorium wyposażone jest w nowoczesną aparaturę badawczą i pomiarową, niezbędną do prawidłowego przeprowadzenia badań. Kompetencje pracowników do wykonywania badań i wysoka jakość świadczonych usług potwierdzone są przez systematyczne uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych badaniach biegłości.

Dział Laboratoryjny pracuje zgodnie z wdrożonym Systemem Zarządzania opisanym w normie PN-EN ISO/IEC 17025: 2018-02 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących” i posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji nr AB 714. Celem wdrożonego systemu zarządzania jest zapewnienie jakości prowadzonych badań, spełnienie oczekiwań klientów oraz wymagań w obszarze regulowanym prawnie.

Laboratorium realizuje zlecenia od osób fizycznych, osób prawnych, jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, Działu Nadzoru Sanitarnego PSSE w Lublinie oraz innych powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych z województwa lubelskiego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 22 marca 2010 r. w sprawie wykazu stacji sanitarno – epidemiologicznych wykonujących badania laboratoryjne i pomiary ze wskazaniem obszaru (Dz. U. z 2010 Nr 55, poz. 336).

W roku **2023** Dział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Lublinie wykonał:

- **3224** oznaczeń fizycznych, chemicznych i sensorycznych wody;
- **3520** oznaczeń mikrobiologicznych wody do spożycia przez ludzi, wody z pływalni, wody ciepłej użytkowej;
- **1985** pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych na stanowiskach pracy, nauki oraz w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej;
- **19834** badań do celów sanitarno- epidemiologicznych oraz **776** badań wskaźników do oceny skuteczności procesów sterylizacji.

W trakcie realizacji zadań w Zintegrowanym Systemie Badań Laboratoryjnych województwa lubelskiego otrzymano w Dziale Laboratoryjnym PSSE w Lublinie: 228 badań przekraczających dopuszczalne wartości określone dla wody, 141 badań przekraczających dopuszczalne wartości określone dla środowiska pracy oraz 172 badania z wynikiem dodatnim w przypadku badań epidemiologicznych.

Na podstawie uzyskanych wyników podejmowano działania mające na celu przywrócenie właściwej jakości wody, właściwych warunków środowiska pracy oraz zapobieganie rozprzestrzeniania chorób zakaźnych.

IV. DZIAŁALNOŚĆ ZAPOBIEGAWCZA I PRZECIWEPIDEMICZNA W ZAKRESIE CHOROÓB ZAKAŹNYCH

1. Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji (poliomyelitis) i eliminacji (odra, różyczka).

Polska uczestniczy w koordynowanych przez Światową Organizację Zdrowia globalnym programie eradykacji poliomyelitis, w którego realizację zaangażowana jest również Państwowa Inspekcja Sanitarna. Działania sprowadzają się do realizacji szczepień ochronnych przeciw poliomyelitis, diagnostyki klinicznej i laboratoryjnej zachorowań przebiegających z porażeniami oraz surveillance'u tzw. ostrych porażen wiotkich (AFP).

Światowa Organizacja Zdrowia koordynuje globalny program eliminacji odry i różyczki. Eliminacja choroby to brak zakażeń na terenie kraju przy nadal możliwym jej zawleczeniu z zagranicy. Eliminacja choroby jest możliwa w odniesieniu do tych chorób zakaźnych, które nie mają rezerwuaru zwierzęcego (tzn. występują jedynie u człowieka) i dla których dostępne są szczepionki o wysokim stopniu skuteczności.

Aby utrzymać stan eliminacji w regionie musi być utrzymana wysoka odporność populacji uzyskana przez szczepienia powyżej 95% dzieci, prowadzony nadzór epidemiologiczny, analizowanie przyczyny tzw. nieskutecznego szczepienia, przyczyny występowania ognisk epidemicznych.

W związku z powyższym wszystkie nawet podejrzenia zachorowania na odrę objęte są nadzorem polegającym m. in. na przeprowadzaniu badań serologicznych potwierdzających lub wykluczających chorobę.

1.1. Odra

Odra jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą z gorączką powyżej 38,0 st. C, uogólnioną plamisto - grudkową wysypką, trwającą dłużej niż 3 dni, kaszlem, nieżytem nosa, zapaleniem spojówek oraz wystąpieniem plamek Koplika. Powikłania w przebiegu odry występują często. Zarówno u małych dzieci oraz dorosłych najczęstszym powikłaniem jej przebiegu jest zapalenie płuc oraz zapalenie ucha środkowego oraz groźne powikłanie neurologiczne.

Zachorowania o charakterze i rozmiarach ognisk epidemicznych mogą wystąpić jedynie wśród społeczności lokalnych lub w środowisku szkolnym, w których stopień uodpornienia dzieci i dorosłych jest niewystarczający. Dla uzyskania odporności zbiorowiskowej liczba osób uodpornionych w danym środowisku powinna osiągać co najmniej 95%. Indywidualne ryzyko zachorowania na odrę występuje natomiast u każdej osoby, która nie była szczepiona przeciw tej chorobie, lub jej wcześniej nie przechorowała. Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na odrę i ze względu na wysoką zakaźność choroby oraz jej przenoszenie się drogą powietrzną, nie może być zastąpione jakimikolwiek innymi środkami ochrony.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin zgłoszono 4 podejrzenia na odrę. Po przeprowadzeniu badań wykluczono zachorowanie we wszystkich przypadkach.

W celu zapobiegania szerzenia się zachorowań, w przypadku zawleczenia wirusa na obszar Polski, konieczne jest między innymi utrzymywanie wysokiego poziomu zaszczepienia oraz stałe monitorowanie przypadków ostrych porażek wiotkich. Należy dążyć do osiągnięcia co najmniej 95% poziomu zaszczepienia dzieci w 2 r. ż. pełnym cyklem podstawowym (3 dawki szczepionki). Szczepienie przypominające w Polsce prowadzi się w 6. r. ż., podając jedną dawkę szczepionki. Szczepienia przeciw polio w Polsce realizowane są przy użyciu szczepionki inaktywowanej IPV. Według zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) do czasu całkowitej eradykacji poliomyelitis na świecie osoby wyjeżdżające na tereny endemicznego występowania poliomyelitis powinny posiadać kompletne zaszczepienie (uodpornienie) przeciwko tej chorobie.

W ramach prowadzonego czynnego nadzoru nad występowaniem tzw. ostrych porażek wiotkich (AFP) w ramach programu eradykacji poliomyelitis, Powiatowa Stacja Sanitarno-epidemiologiczna w Lublinie w 2023 r. kontynuowała ścisłą współpracę z zespołem pracowników Oddziału Neurologii Dziecięcej i członkami Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Lublinie.

W 2023 roku na terenie miasta Lublina zostały zgłoszone i zarejestrowane 4 przypadki ostrego porażenia wiotkiego u dzieci w wieku 0 - 14 lat. Po przeprowadzeniu badań wykluczono zakażenie wirusem polio.

W analogicznym okresie 2022 roku na terenie miasta Lublin zarejestrowano 1 przypadek ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 0 -14 lat, również zakażenie nie potwierdziło się.

2. Grypa

Grypa to choroba zakaźna, przebiegająca pod postacią ostrej infekcji zakażeń górnych dróg oddechowych. Zakażenie szerzy się drogą kropelkową przez kontakt bezpośredni, ale także przez skażone przedmioty. Przyczyną sezonowych wzrostów zachorowań na grypę są wirusy grypy typu A i B. Zachorowania mogą przybierać postać sezonową, epidemiczną lub pandemiczną. Grypa powoduje zachorowania w każdej grupie wiekowej. Światowa Organizacja Zdrowia szacuje, że rocznie dotyczyć może od 5% do 10% dorosłych i od 20% do 30% dzieci.

Nadzór epidemiologiczny nad zachorowaniami nad grypą prowadzony jest w ciągu całego roku, ze szczególnym wzmożeniem nadzoru w okresie zwiększonej liczby zachorowań od września do kwietnia, przy czym szczyt zachorowań w 2023 r. przypadł między styczniem a marcem.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin zarejestrowano 166 potwierdzonych badaniem molekularnym przypadków zachorowania na grypę, w analogicznym okresie 2022 r. odnotowano 154 przypadki. Zarejestrowano również 885 przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego. Dominującymi wariantami grypy w Polsce w sezonie 2022/2023 były wirusy grypy typu A. Z danych wspólnotowego nadzoru epidemiologicznego nad grypą wynika, że szczepy wirusa grypy typu A w sezonie 2022/2023 były również dominującymi w Europie.

Ponadto Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Lublinie uczestniczyła w realizacji zintegrowanego programu nadzoru epidemiologicznego nad grypą typu SENTINEL. W ramach współpracy, lekarze z wybranych podmiotów leczniczych na terenie miasta Lublina pobrali 68 próbek do badań laboratoryjnych w kierunku COVID - 19, grypy oraz RSV. Uzyskano 29 wyników dodatnich w kierunku COVID-19, 4 wyniki dodatnie w kierunku grypy typu B, 2 wyniki dodatnie grypy typu A oraz 2 wyniki dodatnie w kierunku RSV.

Miesiąc	Liczba pobranych próbek	Covid-19	Grypa	RSV
styczeń	3	0	1	0
luty	0	0	0	0
marzec	12	6	2	1
kwiecień	6	1	2	0
maj	1	0	0	0
wrzesień	9	3	0	0
październik	18	8	0	0
listopad	15	9	0	1
grudzień	4	2	1	0
Łącznie	68	29	6	2

Tabela. Liczba pobranych próbek do badań w kierunku COVID, grypa, RSV w programie SENTINEL w 2023

Stan zaszczepienia populacji w mieście Lublin w 2023 r., podobnie jak w roku poprzednim nadal jest niski, chociaż nieznacznie wzrósł. W 2023 roku szczepieniem przeciwko grypie poddało się 15761 osób, co stanowi to 4,7 % populacji. W 2022 r. poziom zaszczepienia kształtował się na podobnym poziomie, szczepienie wykonano u 12957 osób, co stanowiło 4 % populacji.

3. Zakażenia wirusem SARS-CoV-2

W lipcu 2023 r. został odwołany w Polsce stan zagrożenia epidemicznego. Natomiast nadzór epidemiologiczny jest prowadzony nadal. W 2023 r. odnotowano 3734 przypadków zachorowań (wsp. zapadalności na 100 tys. 1129,98) wywołanych wirusem Sars-CoV-2, które zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. Największa liczba zachorowań w roku sprawozdawczym wystąpiła w I i IV kwartale.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych z osobami z potwierdzonym laboratoryjnie zakażeniem uzyskano informację o następujących objawach w przebiegu choroby: gorączka, ból głowy, ból gardła, kaszel, katar, osłabienie.

Dla monitorowania ewolucji wirusa i zachodzących zmian w genomie wirusa, prowadzona jest strategia doboru próbek do sekwencjonowania.

W pierwszych miesiącach 2023 roku dominowały 2 warianty wirusa Sars-CoV-2: Omikron BA.2, oraz Omikron BA.5, w późniejszych miesiącach pojawiały się nowe podwarianty Omikronu: XBB.1.5, XBB.1.5-like z mutacją F456L oraz wariant BA.2.86.

4. Gruźlica

Gruźlica jest bakteryjną chorobą zakaźną, której początek jest zazwyczaj skryty, podstępny, a jej naturalny przebieg jest przewlekły z okresami remisji i zaostrzeń. Tylko w nielicznych przypadkach jest gwałtowny. Przewlekły przebieg występuje w postaci klinicznej gruźlicy płuc (najczęstsza postać) oraz gruźlicy innych narządów. Zaraźliwa jest jedynie gruźlica płuc w okresie prątkowania. Pełnoobjawowa postać choroby rozwija się tylko u 3-5% zakażonych, u znacznej większości proces chorobowy przebiega w sposób bezobjawowy, który może przejść w stan latentny (uśpienia) i może ujawnić się nawet po kilkunastu latach od zakażenia.

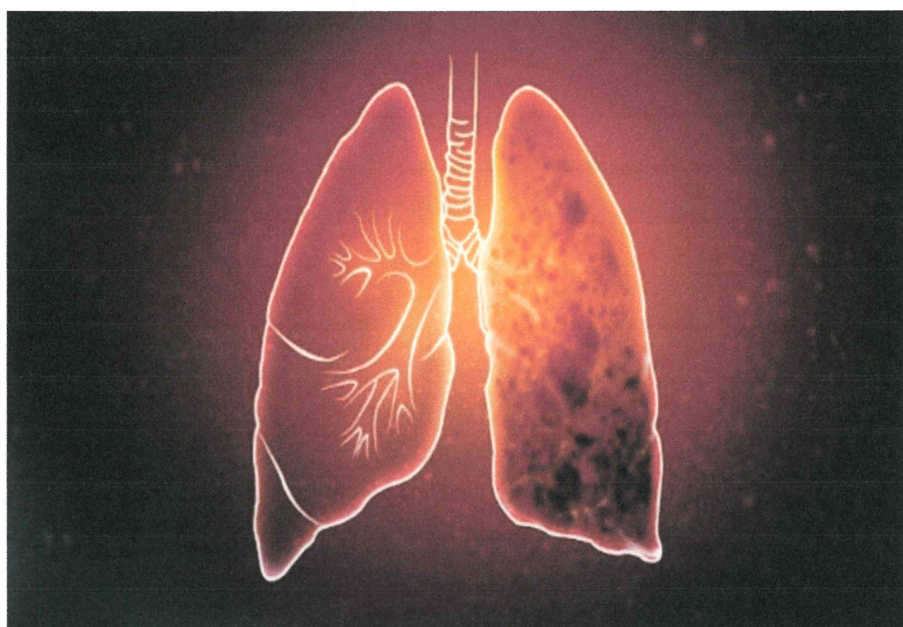
Do rozwinięcia się objawów chorobowych dochodzi zwykle w sytuacji osłabienia układu immunologicznego, ma to miejsce u ok. 10% pacjentów. Najczęściej występującą postacią choroby jest postać płucna, ale występuje również gruźlica węzłów chłonnych, układu moczowego, stawów, kości oraz gruźlica środkowego układu nerwowego (mózgu). Pierwszy okres leczenia, trwający najczęściej miesiąc, odbywa się w warunkach izolacji szpitalnej pacjenta

Czynnikami ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się szczególnie groźnego zjawiska lekooporności prątków gruźlicy są:

- przerywanie leczenia gruźlicy przez chorego,
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźlicy,
- stosowanie leczenia przeciwpłukowego niezgodnie z rekomendacjami dot. zalecanych schematów leczenia i wielkości dawek leków przeciwpłukowych.

Podstawową metodą zapobiegania gruźlicy jest szczepienie BCG, wykonywane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w szpitalu w pierwszych dobach życia, jeszcze przed wypisaniem noworodka po narodzinach z oddziału do domu. Szczepienie zapobiega ciężkim postaciom gruźlicy, w tym gruźliczemu zapaleniu opon mózgowo - rdzeniowych.

Przepisy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakładają na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz przewidują obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę w okresie wydalania prątków gruźliczych (prątkowania) lub z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie. Leczenie osób chorych na gruźlicę jest bezpłatne dla wszystkich osób przebywających w Polsce (także dla cudzoziemców).

W 2023 r. na terenie miasta Lublina zarejestrowano 25 nowych przypadków zachorowań na gruźlicę, w tym 17 mężczyzn przedziale wiekowym 45-70 i 7 kobiet w przedziale wiekowym 55-75. Wśród postaci klinicznych najczęściej występowała gruźlica płuc, zarejestrowano również jeden przypadek gruźliczego zapalenia opłucnej. W 2023 r. zarejestrowano 9 przypadków wznowy procesu chorobowego. Wśród wszystkich zarejestrowanych przypadków gruźlicy, 7 przypadków dotyczyło cudzoziemców (6 osób pochodzenia ukraińskiego, 1 obywatel Zimbabwe). W ramach prowadzonego czynnego nadzoru epidemiologicznego nad zachorowaniami na gruźlicę objęto nadzorem 51 osób ze styczości z osobami prątkującymi i skierowane je do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej bądź do lekarzy specjalistów. W analizowanym roku nie było konieczności wdrażania działań administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji o konieczności hospitalizacji, czy konieczności leczenia.

5. Choroby przenoszone drogą pokarmową

Występowanie zatruc pokarmowych u ludzi może być związane z obecnością w żywności i wodzie bakterii, wirusów, pasożytów jak również substancji chemicznych. Żywność, zarówno pochodzenia zwierzęcego jak i roślinnego może zostać zanieczyszczona przez kontakt z osobami chorymi, jak również przez skażoną wodę, glebę, urządzenia lub jej opakowania. Do skażenia produktów żywnościowych może dojść na każdym etapie pozyskania i przetwórstwa żywności oraz przygotowywania posiłków.

Do najczęściej występujących objawów chorób przenoszonych drogą pokarmową należą: nudności, biegunka, wymioty, bóle brzucha, bóle głowy, gorączka.

Największy udział w zgłoszeniach chorób przenoszonych drogą pokarmową w mieście Lublinie mają zgłoszenia biegunek i zapaleń żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. W 2023 r. odnotowano ogółem 405 przypadków w tym u dzieci do lat 2 – zarejestrowano 95 przypadków.

5.1. Zakażenia bakteryjne

Najczęstszą przyczyną zatruc pokarmowych zidentyfikowanych laboratoryjnie są nadal zakażenia wywołane bakteriami z rodzaju Salmonella. Odnotowano 119 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych salmonellą.

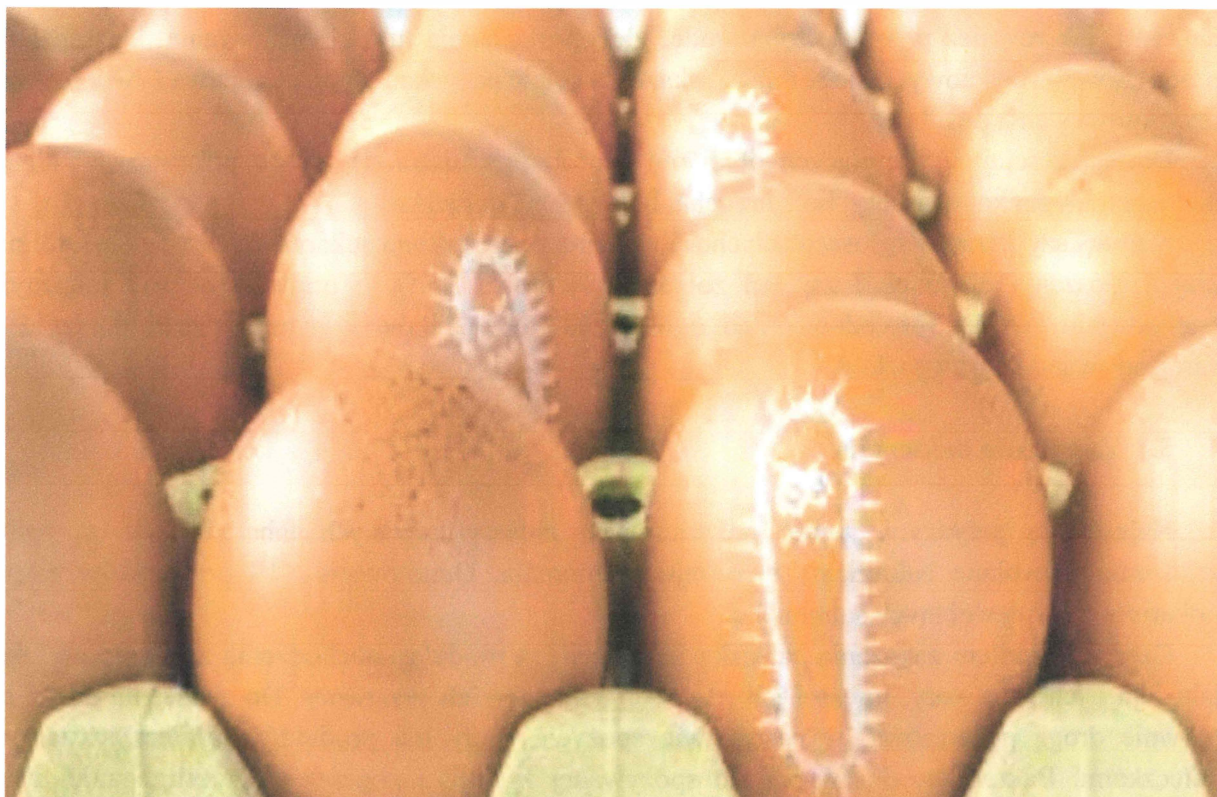
Częstym źródłem zakażenia pałeczką Salmonelli są produkty pochodzenia zwierzęcego takie jak: jaja i ich przetwory, mięso i ich przetwory, mleko i ich przetwory. Do zakażenia dochodzi głównie drogą pokarmową, w następstwie spożycia wody lub produktów zanieczyszczonych pałeczkami. Bakterie te dostają się do spożywanej żywności poprzez nieprzestrzeganie zasad higienicznych w trakcie przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia, obróbki termicznej a także zanieczyszczenie wtórne podczas przechowywania i przygotowywania potraw.

Zakażenie może przybierać różne postacie kliniczne zależnie od dawki zakażającej i stanu ogólnej odporności zakażonego człowieka. U zdrowych dorosłych osób zakażenie małą dawką bakterii może przebiegać bezobjawowo. Większa dawka zakażająca powoduje najczęściej kilkudniowe dolegliwości w postaci ostrego nieżytu żołądkowo - jelitowego: ból brzucha, gorączka powyżej 39,0 st. C, biegunka, zaburzenia gospodarki wodno-elektrolitowej, czasem nudności i wymiotów, niekiedy dreszcze, może wystąpić odwodnienie.

W ogniskach chorób przenoszonych drogą pokarmową każdorazowo prowadzone są dochodzenia epidemiologiczne i podejmowane działania przeciwepidemiczne w celu przerwania dróg szerzenia się zakażeń. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie objął nadzorem 123 osoby ze styczeń. W ramach czynności nadzorowych wykonał 339 badań mikrobiologicznych. Jednocześnie prowadził ścisłą współpracę z Państwową Inspekcją Weterynaryjną, celem zapobiegania występowaniu chorób odzwierzęcych u ludzi.

Na terenie miasta Lublina w 2023 r. zarejestrowano 7 ognisk zatruc pokarmowych przenoszonych drogą pokarmową w domach prywatnych, 1 zatrucie pokarmowe w restauracji na

terenie miasta Lublina oraz 1 zatrucie pokarmowe w żłobku w Lublinie. Z przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych w 2023 r. wynika, że źródłem zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych były jaja oraz produkty je zawierające oraz mięso drobiowe.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin zarejestrowano łącznie 119 przypadków zachorowań na Salmonellę, porównawczo w 2022 r. zarejestrowano tylko 72 przypadki.

<i>Rodzaj Salmonella</i>	<i>Enteritidis</i>	<i>Derby</i>	<i>Typhimurium</i>	<i>Spp.</i>	<i>z gr. B</i>	<i>z gr. C</i>	<i>gr. D</i>	<i>Nie wykryto</i>	<i>łącznie</i>
2023	93	1	3	5	1	0	14	2	119
2022	55	1	1	4	2	1	8	0	72

Tabela. Liczba przypadków- zachorowania na Salmonellę w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. z podziałem na serogrupy

- Listerioza

W 2023 r. na terenie miasta Lublina zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na Listeriozę pod postacią posocznicy.

Listerioza to rzadka, ale bardzo poważna zakaźna choroba wywołana przez gram dodatnie pałeczki *Listeria monocytogenes*. Bakterie te powszechnie występują w środowisku naturalnym w wodzie i glebie. Często nosicielami są zwierzęta, które jednak zakażenie przechodzą najczęściej bezobjawowo, a skutkiem może być skażenie żywności pochodzenia zwierzęcego, głównie mięso i mleko. Warunki chłodnicze, krótka pasteryzacja czy mrożenie nie chronią żywności przed namnożeniem się tej bakterii. Do zakażenia człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności skażonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami *Listerii* są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne. Zakażenie kobiety w ciąży może spowodować poronienie, martwe urodzenie lub zespół chorobowy u noworodka. Objawy listeriozy zwykle pojawiają się 1-2 dni po spożyciu skażonego pokarmu, jednak czas ten może się wydłużyć nawet do 2 miesięcy. Choroba może również przebiegać bezobjawowo. Zazwyczaj objawia się gorączką, dreszczami i bólami mięśniowymi, które niekiedy poprzedzone są biegunką, wymiotami, trwającymi 1-3 dni, a nawet pod postacią bakteriemii/posocznicy czy zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

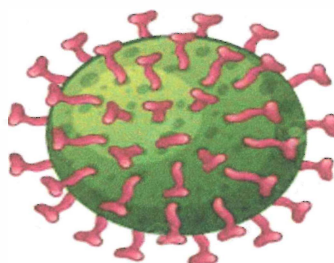

5.2. Zakażenia wirusowe

Odnotowano 52 zgłoszenia wirusowych zakażeń jelitowych określonych i nieokreślonych. U dzieci do lat 2 odnotowano 84 przypadki wirusowych zakażeń jelitowych bez określenia czynnika etiologicznego.

Najczęstszą przyczyną chorób przewodu pokarmowego o etiologii wirusowej są rotawirusy oraz norowirusy. Powodują ostre biegunki, określane często mianem grypy jelitowej. Największe nasilenie tych infekcji notuje się późną jesienią i zimą - około 80% zachorowań. Występują wyłącznie u ludzi, a szerzą się przez kontakt bezpośredni, pośredni lub poprzez wtórne skażenie żywności, w tym często roślinnej (jak mrożone owoce zanieczyszczone przez osoby je zbierające).

- Zakażenia rotawirusowe

Rotavirus

Zakażenia rotawirusowe w 2023 r. odnotowano w liczbie 33 przypadków w tym 22 zachorowania u dzieci do lat 5. Wszystkie dzieci były hospitalizowane.

Rotawirusowe zakażenie przewodu pokarmowego charakteryzuje się wymiotami, wodnistą biegunką oraz gorączką, czasami może dojść do czasowej nietolerancji laktozy oraz do przejściowego zaburzenia funkcji wątroby. U niektórych chorych typowym objawom towarzyszy infekcja dróg oddechowych. Czas wylegania się choroby od momentu przedostania się wirusa do organizmu, do pojawienia się pierwszych objawów wynosi około 2 dni. Pierwszym objawem są zwykle wymioty poprzedzone biegunką trwającą od 4-8 dni. Bardzo częstym i niebezpiecznym stanem towarzyszącym infekcji rotawirusowej jest odwodnienie.

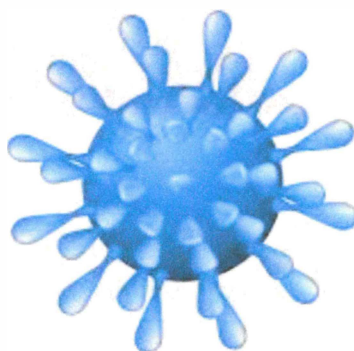
Zasadnicze znaczenie w przenoszeniu choroby mają ręce. Do zakażenia dochodzi głównie poprzez spożycie pokarmu zanieczyszczonego kałem osoby chorej. Również woda zanieczyszczona rotawirusami może być przyczyną zachorowań. Źródłem zakażenia mogą być też produkty, które nie wymagają obróbki cieplnej, takie jak owoce i sałatki.

Z dniem 1 stycznia 2021 r. do Programu Szczepień Ochronnych wprowadzone zostało szczepienie ochronne przeciwko rotawirusom (dla dzieci urodzonych po 31 grudnia 2020 r.). Szczepienie jest bezpłatnym świadczeniem w ramach obowiązkowych szczepień ochronnych wykonywanym w poradniach Podstawowej Opieki Zdrowotnej i oddziałach neonatologicznych. Pierwsza szczepionka podawana jest dzieciom po ukończeniu 6 tygodnia życia w schemacie dwu lub trzydawkowym, w zależności od dostępnej szczepionki.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do 2022 r. W analizowanym roku zarejestrowano 84 przypadki zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy.

- Zakażenia norowirusowe

Norovirus

Drugą w kolejności, najczęstszą przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej są zakażenia norowirusowe. W 2023 r. odnotowano 37 przypadków zachorowań w tym 32 przypadki zachorowań u dzieci w wieku do 5 lat życia. Odnotowano 2 przypadki zachorowań osób osłabionych oraz w starszym wieku zakażenie. 26 osób było hospitalizowanych.

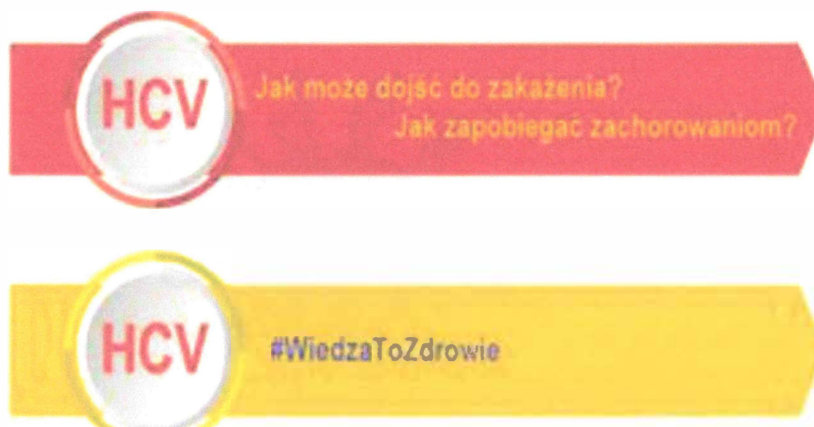
Do infekcji może dojść poprzez kontakt z chorymi osobami, przedmiotami, powierzchniami zanieczyszczonymi cząsteczkami wirusa pochodzącego z wymiocin i fekalii. Do zakażenia może dojść także poprzez zanieczyszczoną wirusem żywność lub wodę. Norowirusy są bardzo zakaźne, szacuje się że już 10 cząstek wirusa może spowodować zakażenie. Poza zakażeniem spowodowanym brakiem zachowania zasad higieny w czasie kontaktów z osobą chorą lub zanieczyszczonymi przedmiotami, czy powierzchniami, źródłem zakażenia mogą być także świeże (lub mrożone) warzywa i owoce. Może to być wynik nie stosowania zasad higieny przez osoby mające kontakt z żywnością (np. w sezonie przez osoby zbierające owoce), lub używania do mycia

lub podlewania roślin wody o nieodpowiedniej jakości. Często źródłem zachorowań mogą być także małże dwuskorupowe (ostrygi).

Choroba rozwija się w ciągu 1-2 dni od zakażenia. Objawy tj. wymioty i/lub biegunka pojawiają się nagle. Ponadto może wystąpić gorączka, bóle głowy i stawów. U zdrowych dorosłych osób choroba trwa krótko (od 24-60 godzin), natomiast u małych dzieci biegunka może trwać do 1 tygodnia. Szacuje się, że cząstki wirusa mogą być wydalane z organizmu do około 1 miesiąca od chwili wystąpienia objawów. U około 30 % osób zakażonych przebieg jest bezobjawowy.

6. Choroby krwiopochodne

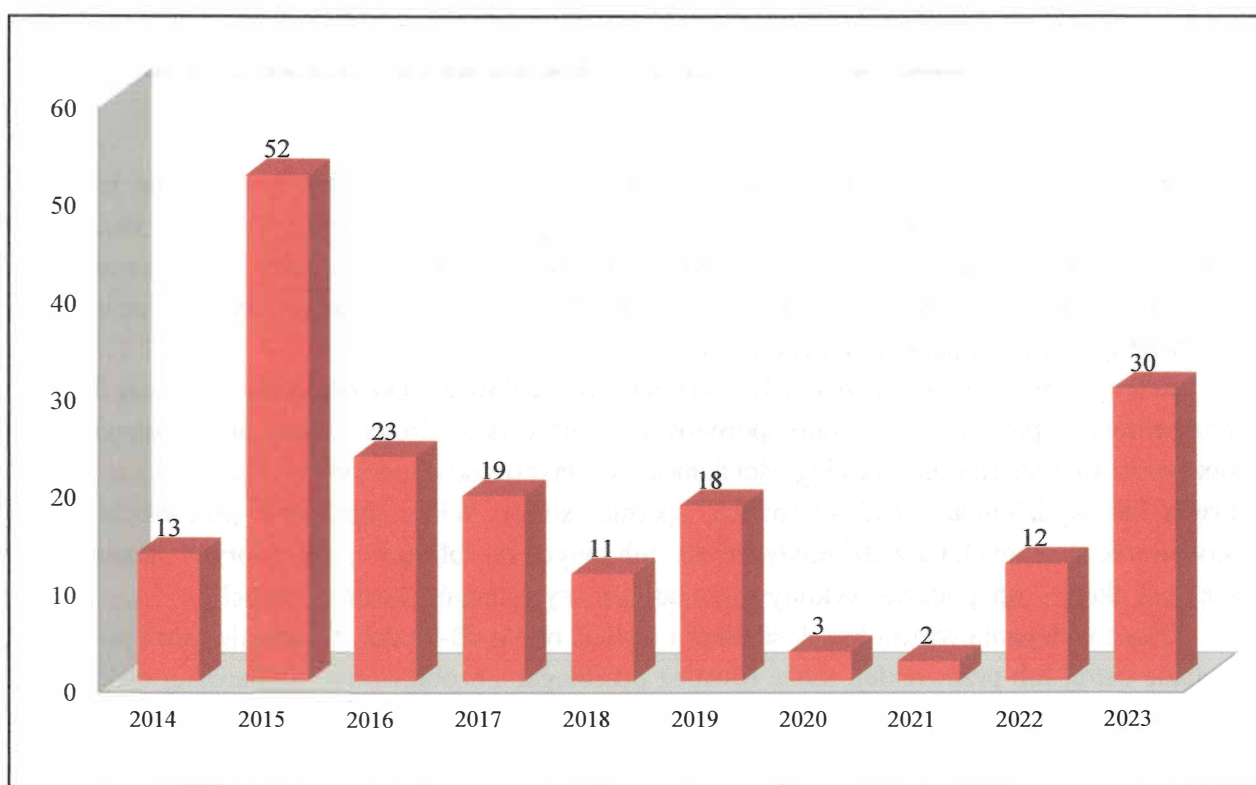
6.1. Wirusowe zapalenie wątroby typu C

Wirusowe zapalenie wątroby typu C jest chorobą zakaźną wywołaną przez wirus HCV, może występować jako postać ostra lub przewlekła. W postaci ostrej objawy pojawiają się po ok. 7- 8 tygodniach od zakażenia (okres wylegania może się wahać od 2 do 26 tygodni), jednak występują one tylko u 20- 30 % zakażonych. U 75-85% osób zakażonych, niezależnie od tego czy doszło do wystąpienia okresu ostrego choroby czy też nie, rozwija się przewlekłe WZW C z wykrywalną wiremią. U większości osób z przewlekłym WZW C choroba przebiega bezobjawowo przez wiele lat. U 5-20% zakażonych przewlekłe, po 20- 30 latach rozwija się marskość wątroby, a u znacznej części chorych z marskością rozwija się pierwotny rak wątroby. Rezerwuarem jest człowiek. Nie ma szczepionki przeciw WZW C, ale współczesna medycyna daje szansę na wyleczenie 98%- 99% chorych na WZW C, bardzo ważna jest diagnostyka, ponadto osoby zakażone wirusem HCV a nie zaszczepione przeciwko WZW typu B kierowane są na takie szczepienie.

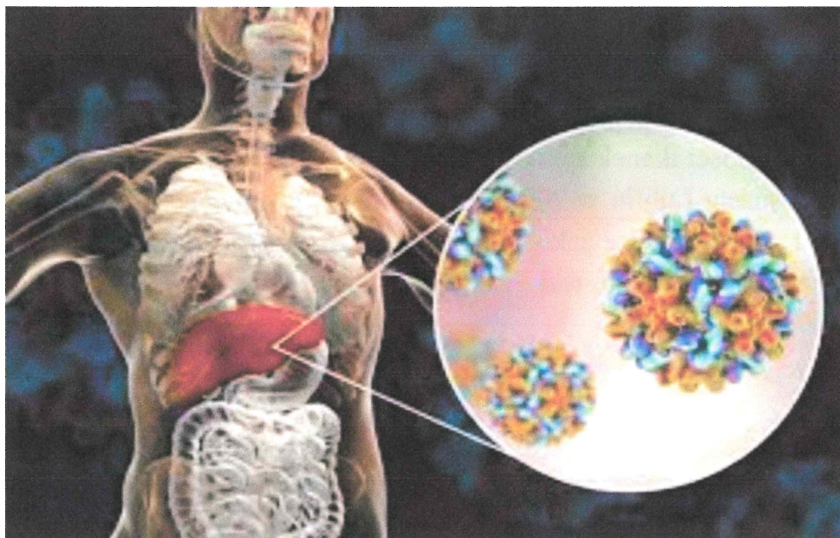
Do zakażenia dochodzi poprzez kontakt uszkodzonej skóry lub błon śluzowych z materiałem zakaźnym – krwią, nasieniem i innymi płynami ustrojowymi osoby zakażonej HCV, między innymi podczas wykonywania zabiegów medycznych, zabiegów upiększających (tatuáže, kolczykowanie) niesterylnym sprzętem oraz na drodze wertykalnej z matki na dziecko. Zasadnicze znaczenie ma aseptyczne postępowanie personelu w zakładach ochrony zdrowia, przestrzeganie procedur sterylizacji i bezpiecznych iniekcji, a w szczególności stosowanie do zabiegów z naruszeniem ciągłości tkanek sprzętu jednorazowego użytku.

Na terenie miasta Lublin w 2023 roku wykryto 30 nowych przypadków zakażenia wirusem HCV w tym 1 zachorowanie jako postać ostra. 3 przypadki zachorowań dotyczyły obywateli Ukrainy. W ramach nadzoru nad osobami zakażonymi 15 osób skierowano na szczepienie przeciwko WZW typu B.

Wykres. Sytuacja epidemiologiczna WZW typu C na terenie miasta Lublin w latach 2004 – 2023 (liczba przypadków)

6.2. Wirusowe zapalenie wątroby typu B

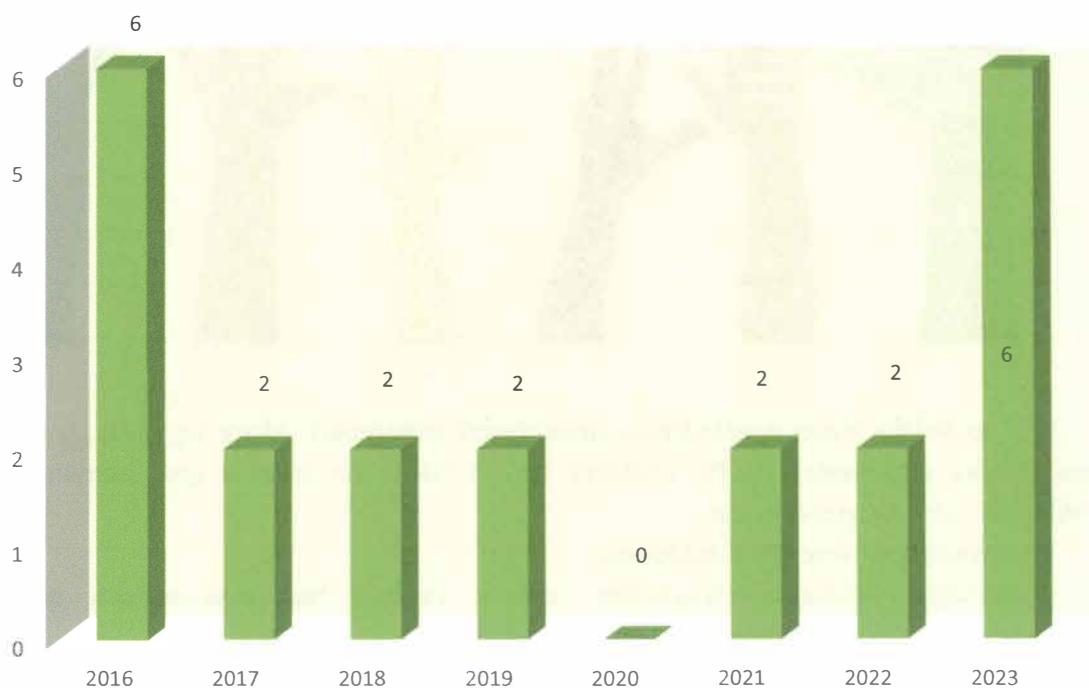
Wirusowe zapalenie wątroby typu B, zarówno ostre jak i przewlekłe wywołane jest przez zakażenie wirusem zapalenia wątroby typu B (z ang. *hepatitis B virus* – HBV), które może prowadzić do stałego nosicielstwa i być przyczyną marskości wątroby oraz nowotworów złośliwych. Wirus HBV jest bardzo oporny na leki przeciwwirusowe, czynniki zewnętrzne, zarówno temperaturę jak i środki chemiczne.

Jedynym rezerwuarem wirusa HBV jest zakażony człowiek. Do zakażenia dochodzi drogami: pozajelitową, płciową oraz okołoporodową. Najczęstszą drogą zakażenia stanowi droga pozajelitowa, przez naruszenie ciągłości tkanek i kontakt (uszkodzonej skóry, śluzówek) ze skażoną krwią lub wydzielinami ciała (surowicą, spermą, śliną). Wirus może być przenoszony przez stosowanie skażonych narzędzi medycznych lub innych do zabiegów, przy których naruszana jest ciągłość skóry – np. podczas wykonywania tatuażu czy zabiegów kosmetycznych.

Okres wylęgania wirusa jest dość długi i wynosi około 60-90 dni. Zakażenie może przebiegać w fazie ostrej lub przewlekłej, może również przebiegać bezobjawowo. Najbardziej efektywnym sposobem zapobiegania zachorowaniom na WZW B są szczepienia ochronne, które jest objęte programem szczepień ochronnych. Jednocześnie należy pamiętać, aby korzystać ze sterylnej sprzątu w trakcie wykonywania zabiegów medycznych i kosmetycznych podczas, których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek.

W 2023 roku na terenie miasta Lublin wykryto 6 nowych przypadków WZW typu B, w tym jedno zachorowanie jako ostre. W jednym przypadku zachorowanie dotyczyło obywatela Ukrainy.

Wykres. Sytuacja epidemiologiczna WZW typu B na terenie miasta Lublin w latach 2016 – 2023 (liczba przypadków)

6.3. HIV/AIDS

HIV to ludzki wirus upośledzenia (niedoboru) odporności. Może wywołać zespół nabytego upośledzenia odporności AIDS. Problem HIV i AIDS na świecie jest jednym z głównych problemów zdrowia publicznego.

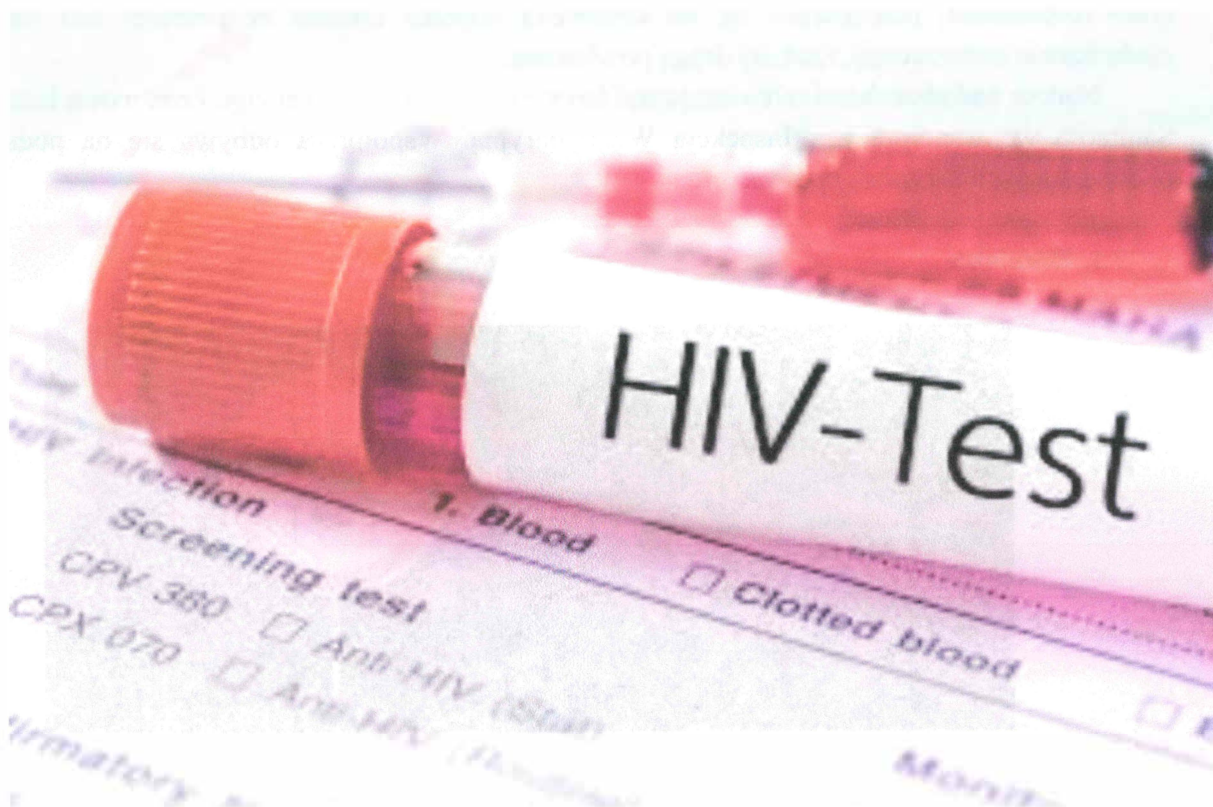
Występują 3 główne drogi zakażenia:

- kontakty seksualne (waginalne, analne, oralne) bez zastosowania zabezpieczenia (prezerwatywy) przy kontakcie z materiałem zakaźnym;
- gdy krew osoby zakażonej trafi do naszego krwioobiegu, np. przez używanie tych samych igieł i strzykawek;
- zakażenia wertykalne - matka zakażona HIV może zakazić swoje dziecko w czasie ciąży, porodu lub podczas karmienia piersią.

Nie bez znaczenia występowania zakażeń wirusem HIV jest nadal brak wiedzy na temat możliwych dróg szerzenia się choroby oraz ignorowanie ryzyka zakażenia.

Zakażenie HIV może nie powodować charakterystycznych objawów ani dolegliwości przez wiele lat. W tym czasie nawet w badaniach okresowych (wykonywanych np. do pracy) lub w badaniach podstawowych może nie być żadnych odchyień od normy. Jedynym sposobem aby to

sprawdzić, jest wykonanie testu na HIV. Taki test można wykonać bez skierowania, bezpłatnie i anonimowo.

W 2023 r. wykrywalność bezobjawowych zakażeń HIV na terenie Lublina zmniejszyła się nieznacznie w stosunku do roku 2022 zarejestrowano 40 przypadków zakażeń, natomiast w 2022 roku 44 przypadki.

Zarejestrowane na terenie miasta Lublin przypadki bezobjawowych zakażeń HIV, stwierdzono u 12 kobiet i 28 mężczyzn w większości w wieku pomiędzy 20 a 45 r.ż. W latach 2022-2023 nie odnotowano zachorowania na AIDS

<i>Jednostka chorobowa</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>
	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>	<i>liczba przyp.</i>
<i>AIDS</i>	1	1	1	1	1	1	0	0
<i>HIV</i>	15	7	16	15	12	20	44	40

Tabela. Sytuacja HIV/AIDS na terenie miasta Lublin w latach 2016 – 2023 r.

7. Choroby odzwierzęce

Choroby odzwierzęce to zakaźne lub pasożytnicze choroby zwierząt, bądź przez zwierzęta tylko roznoszone, przenoszące się na człowieka poprzez kontakt bezpośredni lub surowce pochodzenia zwierzęcego, rzadziej drogą powietrzną.

Nadzór nad chorobami odzwierzęcymi (zoonozami) w Polsce realizuje Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Inspekcją Weterynaryjną. Współpraca odbywa się na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

7.1. Borelioza

Choroba z Lyme, znana również jako borelioza, jest powodowana przez bakterię zwaną *Borrelia burgdorferi*. Jest to najczęściej rozpoznawana choroba przenoszona przez kleszcze w Polsce. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze z rodzaju *Ixodes*, a rezerwuarem dla tego drobnoustroju są dzikie i domowe zwierzęta – gryzonie, ssaki, ptaki, gady. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby, co oznacza że kleszcze będące wektorami krętków z rodzaju *Borrelia* są obecne na terenie całego kraju, najczęściej występują w lasach liściastych i mieszanych, ale również na łąkach, w parkach i ogródkach.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin zarejestrowano 84 przypadki zachorowania na boreliozę - zachorowały 54 kobiety i 30 mężczyzn. Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób po 40 roku życia, zachorowania u dzieci rejestrowano sporadycznie 6 przypadków w przedziale wiekowym 1-14 lat.

Porównawczo w 2022 r. zarejestrowano 62 przypadki zachorowań w tym zachorowało 30 kobiet i 32 mężczyzn. Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób po 40 roku życia, zachorowania u dzieci rejestrowano sporadycznie – 3 przypadki w przedziale wiekowym 6 – 8 lat.

Podstawą profilaktyki boreliozy, wobec braku dostępnej szczepionki, jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby, w tym edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukąszenia przez kleszcza.

Wybrane objawy choroby/płeć	2023			2022		
	kobieta	mężczyzna	łącznie	kobieta	mężczyzna	łącznie
Rumień wędrujący	35	23	58	21	21	42
Borelioza układu kostno-stawowego	17	7	24	8	11	19

Tabela. Najczęściej występujące objawy boreliozy- rok 2023 w porównaniu do roku 2022 r.

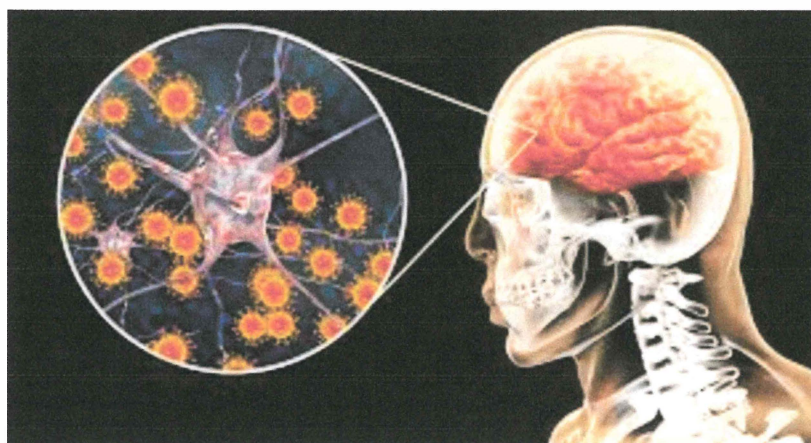

Wykres. Sytuacja epidemiologiczna boreliozy na terenie miasta Lublin w latach 2014 – 2023 r.

7.2. Kleszczowe zapalenie mózgu

Kleszczowe zapalenie mózgu to ostra choroba wirusowa ośrodkowego układu nerwowego przenoszona przez kleszcze. Czynnikiem etiologicznym są wirusy z rodziny Flaviviridae. Wirus występuje głównie u zwierząt (gryznie, zwierzyna leśna, ptaki wędrowne), a jego przenosicielami (wektorami) są kleszcze. Do zakażenia człowieka dochodzi na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza- podczas ssania krwi wprowadza on ślinę zawierającą namnożone w jego organizmie

wirusy. Przyczyną zakażenia może być również spożycie niepasteryzowanego mleka pochodzącego od zakażonego zwierzęcia- kóz, owiec i krów (zwierzęta nie wykazują objawów chorobowych).

Większość przypadków zakażeń wirusem kleszczowego zapalenia mózgu przebiega bezobjawowo. W pozostałych przypadkach w okresie 7-14 dni od ukucia przez kleszcza lub 3-4 dni po spożyciu mleka zakażonych zwierząt gospodarskich, w pierwszej fazie choroby mogą wystąpić objawy uogólnione, takie jak gorączka, uczucie zmęczenia, nudności, ból głowy i mięśni. Objawy te utrzymują się zazwyczaj kilka dni i w większości przypadków choroba kończy się wyzdrowieniem. Niekiedy po trwającym od 1-20 dni okresie utajenia dochodzi do rozwinięcia drugiej fazy choroby, w której obserwujemy objawy związane z zapaleniem opon mózgowych i mózgu, takie jak: gorączka, narastające bóle głowy, sztywność karku, zaburzenia świadomości, porażenia nerwów czaszkowych, zaburzenia koordynacji, porażenia kończyn górnych i dolnych. Może wystąpić porażenie kończyn górnych i dolnych. Może wystąpić porażenie mięśni oddechowych. Konieczna jest wtedy hospitalizacja. Choroba rzadko ma przebieg śmiertelny.

Najskuteczniejszą formą ochrony przed zakażeniem wirusem kleszczowego zapalenia mózgu jest szczepienie, które jest zalecane w szczególności dla najbardziej narażonych grup zawodowych (leśnicy, rolnicy itp.). Ponadto należy stosować środki odstrasżające kleszcze (repelenty); w miejscach gdzie istnieje ryzyko występowania kleszczy nosić odpowiednią odzież zakrywającą jak najwięcej części ciała.

W 2023 r. na terenie miasta Lublin zarejestrowano 2 przypadki kleszczowego zapalenia mózgu.

8.3. Wścieklizna

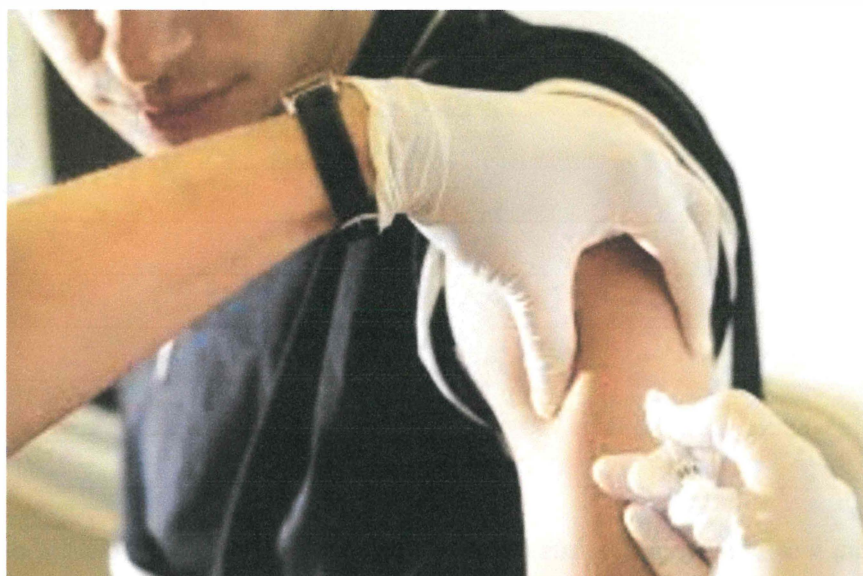
Przyczyną wścieklizny jest wirus (z rodzaju *Lysavirus*). Jest to zoonoza, czyli choroba która przenosi się ze zwierząt na człowieka. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (m. in. psy, wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki, sarny, koty).

Wirus przenoszony jest ze śliną chorego zwierzęcia. Do zakażenia człowieka dochodzi poprzez ugryzienie przez zwierzę lub bezpośredni kontakt (zwykle śluzówek, uszkodzonej skóry) ze śliną zakażonych zwierząt.

Okres inkubacji trwać może 3-8 tygodni, a po nim pojawiają się niespecyficzne objawy, tj. bóle głowy, gorączka, nudności, niepokój, podniecenie, obrzmienie skóry wokół miejsca ugryzienia. Następnie pojawiają się porażenia mięśni i śpiączka. Charakterystycznym objawem wścieklizny u człowieka jest wodowstręt i światłowstręt. Jednak w chwili pojawienia się objawów zwykle jest już zbyt późno na pomoc. Dlatego tak ważne jest jak najwcześniejsze poinformowanie lekarza o fackie pokąsania, oplucia lub zadrapania przez zwierzę, co do którego nie ma pewności, że nie jest zakażone wirusem lub chore. W celu zapobieżenia chorobie istnieje szczepionka, którą podaje się jak najszybciej po narażeniu na zakażenie wg określonego schematu, o czym zdecyduje lekarz kwalifikujący do szczepienia, który może zlecić także np. podanie dodatkowo surowicy odpornościowej.

Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad osobami narażonymi na zakażenie wścieklizną prowadzony jest m. in. we współpracy z organami Inspekcji Weterynaryjnej. Państwowy

Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie obejmuje nadzorem epidemiologicznym osoby, które zostały pogryzione lub miały styczność ze zwierzęciem poddanym obserwacji z powodu podejrzenia zakażenia wirusem wścieklizny po otrzymaniu informacji od Powiatowego Lekarza Weterynarii. Profilaktyka medyczna wścieklizny oparta jest na szczepieniach poekspozycyjnych stosowanych u ludzi pokąsanych lub mających kontakt ze zwierzętami nieznanego pochodzenia oraz na szczepieniach podawanych osobom, które z racji wykonywanego zawodu są szczególnie narażone na zetknięcie się ze wścieklizną (np. lekarze weterynarii, pracownicy leśni, osoby wyjeżdżające w regiony, gdzie wścieklizna jest chorobą endemiczną).

Na terenie miasta Lublin w 2023 r. do szczepień przeciwko wściekliznie zostało zakwalifikowanych 59 osób, które uległy pogryzieniu lub miały kontakt ze zwierzęciem nieznanego pochodzenia podejrzanym o wściekliznę na terenie miasta Lublin. Porównawczo w 2022 r. do szczepień p/wściekliznie zostało zakwalifikowanych 50 osób.

W 2023 roku, podobnie jak w latach ubiegłych nie zarejestrowano przypadków zachorowań na wściekliznę wśród ludzi.

Rodzaj zwierzęcia	pies	kot	szczur	nietoperz	wiewiórka	królik	łasica	koń
2023	32	15	5	3	2	1	0	1
2022	25	18	2	2	2	0	1	0

Tabela. Liczba osób zakwalifikowanych do szczepień po pogryzieniu przez zwierzę w 2023 r. w porównaniu do roku 2022

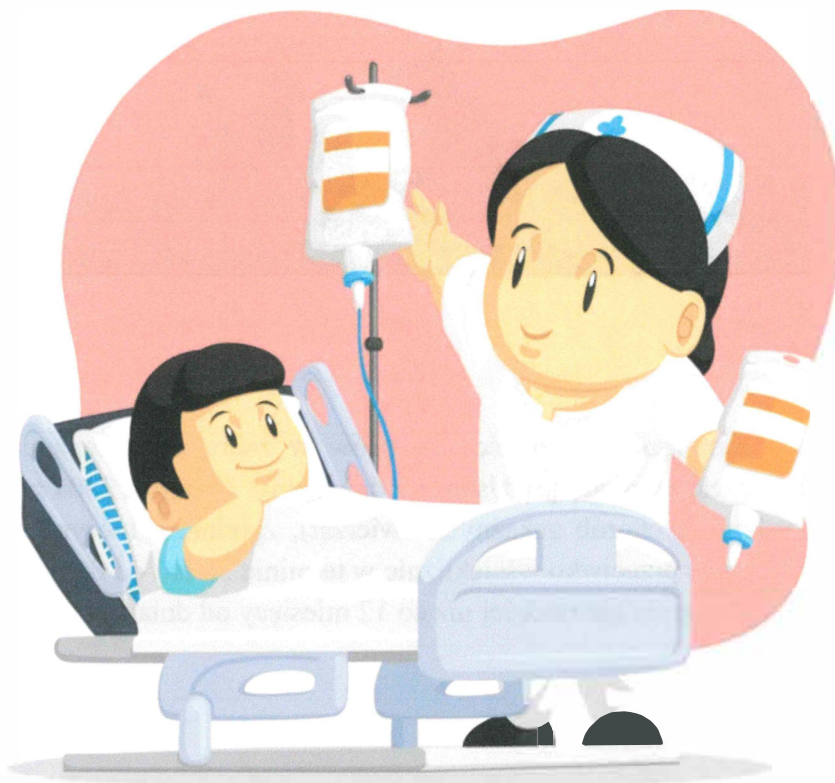
Aktualny jest obowiązek dla właścicieli psów w zakresie szczepienia psów przeciwko wściekliznie (obowiązek wynikający z Ustawy z dnia z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt), zgodnie z którym posiadacze psów są obowiązani zaszczepić je przeciwko wściekliznie w terminie 30 dni od dnia ukończenia przez psa 3. miesiąca życia, a następnie nie rzadziej niż co 12 miesięcy od dnia ostatniego szczepienia).

V. OCENA PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ NA TERENIE MIASTA LUBLINA ZA ROK 2023 W RAMACH PROWADZONEGO NADZORU

1. Ocena podmiotów leczniczych

W 2023 roku prowadzony był nadzór nad placówkami medycznymi w zakresie oceny stanu sanitarno - technicznego obiektów, bieżącej czystości, zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym zaopatrzenia w materiały i sprzęt medyczny, prawidłowości prowadzenia procesów dekontaminacji, w tym dezynfekcji i sterylizacji, a także przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Na bieżąco rozpatrywano również interwencje dotyczące zagrożenia życia bądź zdrowia mieszkańców miasta Lublina. Kierunkiem działalności Inspekcji Sanitarnej w 2023 r. było również przeprowadzanie kontroli w zakresie działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych.

Oddział Nadzoru Przeciwepidemicznego Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie na dzień 31.12.2023 r. posiadał pod nadzorem 1058 obiektów zlokalizowanych na terenie miasta Lublin. W 2023 r. na terenie miasta Lublin skontrolowano 202 obiekty (w tym 14 szpitali), z których w 42 przypadkach stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny.

Głównym celem przeprowadzanych w 2023 roku kontroli sanitarnych w szpitalach na terenie miasta Lublina było nadzorowanie występujących ognisk epidemicznych, jak również prawidłowość wykonywania procedur sanitarno-higienicznych przez personel poszczególnych szpitali. Natomiast w przypadku placówek lecznictwa ambulatoryjnego oraz praktyk zawodowych w 2023 roku podczas kontroli poddawano weryfikacji prawidłowość wykonywania procedur dotyczących dekontaminacji narzędzi i sprzętu medycznego. Kontrolowano czy placówka zapewnia warunki skutecznej dekontaminacji wyrobów medycznych poprzez wdrożenie, nadzór i aktualizację procedur mycia, dezynfekcji, sterylizacji wyrobów medycznych, a także dokonywanie oceny prawidłowości i skuteczności tych procedur w ramach prowadzonych kontroli wewnętrznych w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, prowadzonych w oparciu o ogólnodostępne standardy i wytyczne ośrodków referencyjnych, zasady współczesnej wiedzy, wytyczne konsultantów krajowych w odpowiednich dziedzinach medycyny znajdujących zastosowanie w działalności świadczeniodawcy, zgodnie z art. 11 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 3 lit b ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, zgodnie z którym kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są zobowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, obejmujących w szczególności opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami zapobiegającymi zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym dekontaminacji wyrobów medycznych.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli sanitarnych w obiektach na terenie miasta Lublin można stwierdzić, że procesy sterylizacji narzędzi i sprzętu medycznego przeprowadzane są w centralnych sterylizatorniach, w sterylizatorniach lokalnych lub stanowiskowych w autoklawach umieszczonych w gabinetach lekarskich (stanowiska sterylizacji gabinetowej). Przeprowadzone kontrole wykazały także, że większość kontrolowanych obiektów posiada opracowane i wdrożone procedury w zakresie dekontaminacji oraz przeprowadza procesy dekontaminacji pod względem zgodności z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa. Podmiotom, które nie przeprowadzały prawidłowo procesów dekontaminacji Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wydawał w drodze decyzji nakaz opracowania i wdrożenia procedur w wymaganym zakresie.

W wyniku przeprowadzonych w 2023 r. kontroli sanitarnych w szpitalach można stwierdzić, że w placówkach szpitalnych poprawie uległ stan sanitarno - techniczny pomieszczeń.

W 2023 r. oddano do użytku nowy budynek Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 1 przy ul. Staszica 16. W budynku tym znajduje się m.in. Blok Operacyjny, Oddział Intensywnej Terapii, Centralna Sterylizatornia. W związku z dużym zapotrzebowaniem pacjentów do zabiegów hemodializ wydzielono i oddano do użytku nowy budynek Stacji Hemodializ zlokalizowany w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Klinicznym Nr 4 przy ul. Jaczewskiego 8. W tym szpitalu utworzono również Ośrodek Rehabilitacji Kardiologicznej Diennej, gdzie kompleksową pomoc uzyskują pacjenci po incydentach kardiologicznych. Z kolei Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Lublinie zakończył generalny remont budynku, w tym oddziałów szpitalnych, dzięki któremu nastąpiła poprawa warunków hospitalizacji najmłodszych pacjentów. Ponadto dla młodszych pacjentów wymagających opieki psychiatrycznej w Szpitalu Neuropsychiatrycznym w Lublinie rozpoczęto generalny remont Oddziału Psychiatrycznego dla Dzieci i Młodzieży. W roku sprawozdawczym oddano do użytku budynek Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA w Lublinie, przy ul. Grenadierów 3, w którym zlokalizowana jest Poradnia Specjalistyczna oraz Podstawowa Opieka Zdrowotna. W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Lublinie wyremontowano blok G, do którego został przeniesiony Oddział Toksykologiczno - Kardiologiczny oraz zakończyła się budowa bloku R, w którym zlokalizowane będą m. in. Oddział Intensywnej Terapii, Blok Operacyjny oraz Centralna Sterylizatornia.

Ponadto w części podmiotów dalej przeprowadzane są prace budowlane i remontowe dotyczące realizacji działań dostosowawczych do aktualnych wymagań przepisów prawa, w tym wykonywania obowiązków nałożonych decyzjami administracyjnymi wydanymi przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie. Część podmiotów lecznictwa

stacjonarnego składała w okresie sprawozdawczym liczne wnioski o przedłużenie terminu wykonania obowiązków nałożonych decyzjami administracyjnymi.

2. Współpraca z Zespołami i Komitetami Kontroli Zakażeń Szpitalnych

2.1. Stan prawny w zakresie nadzoru epidemiologicznego

Sytuację prawną w Polsce w zakresie nadzoru epidemiologicznego nad zakażeniami szpitalnymi i drobnoustrojami alarmowymi regulują:

1. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2023 r. poz.1284 ze.zm),

2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie listy czynników alarmowych, rejestrów zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala (Dz. U. z 2021 r. poz. 240 z późn.zm),

3. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie sposobu dokumentowania realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych oraz warunków i okresu przechowywania tej dokumentacji (Dz. U. Nr 100 poz. 645),

4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie zakresu, sposobu i częstości prowadzenia kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 100 poz. 646),

5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie kwalifikacji członków zespołu kontroli zakażeń szpitalnych (Dz. U. z 2014 r. poz.746).

Nadzór nad zakażeniami szpitalnymi i drobnoustrojami alarmowymi ma charakter wewnątrzszpitalny i regulowany jest przepisami art. 11-16 Ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Art. 14 ust. 2 Ustawy nakłada na kierowników podmiotów leczniczych wykonujących działalność w rodzaju świadczenia szpitalne obowiązek gromadzenia w szpitalu informacji o zakażeniach i czynnikach alarmowych oraz prowadzenia rejestru zakażeń i czynników alarmowych. Kierownicy podmiotów leczniczych zgodnie z art. 14 ust. 1 wskazanej ustawy są obowiązani między innymi do: monitorowania i rejestracji zakażeń szpitalnych oraz czynników alarmowych, wykonywania badań laboratoryjnych i ich weryfikację, sporządzania i przekazywania raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala oraz zgłaszania w ciągu 24 godzin potwierdzonego epidemicznego wzrostu liczby zakażeń szpitalnych.

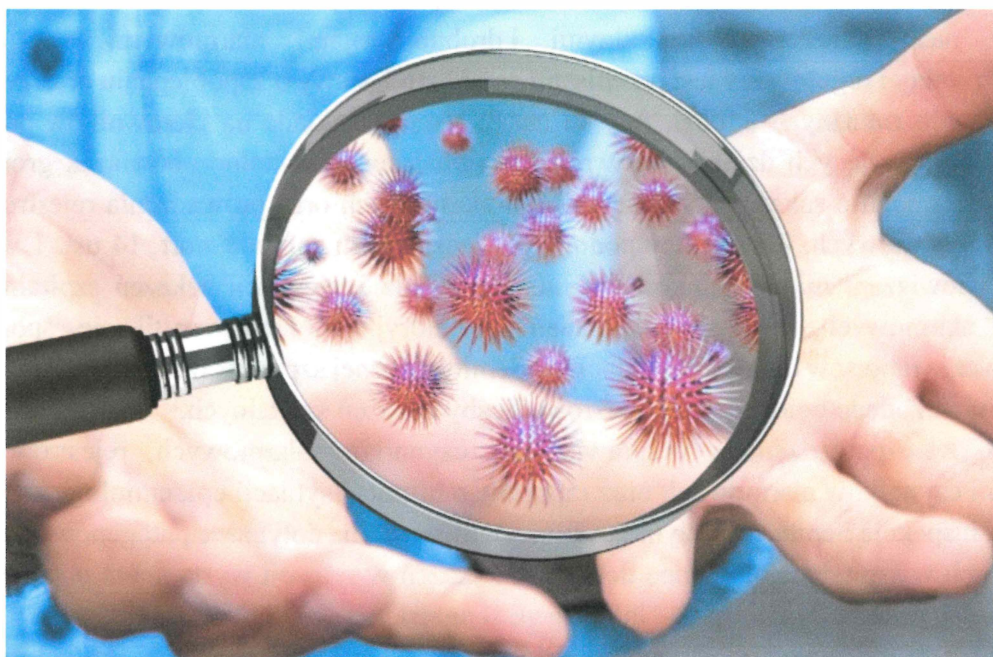
Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie listy czynników alarmowych, rejestrów zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala Państwowa Inspekcja Sanitarna otrzymuje zbiorcze roczne dane dotyczące patogenów alarmowych występujących w szpitalach oraz dane dotyczące zakażeń w sytuacji wystąpienia potwierdzonego epidemicznego wzrostu ich liczby – informacje o ogniskach zakażeń w szpitalach. W ostatnich latach obserwuje się zwiększoną zgłaszalność ognisk zakażeń szpitalnych, co należy wiązać z lepszym nadzorem ZKZS w podmiotach leczniczych, wykorzystaniem badań z zakresu diagnostyki mikrobiologicznej, jak również wzrastającą świadomością personelu szpitali oraz lepszą realizacją obowiązujących przepisów związanych ze zgłaszalnością ognisk epidemicznych,

w wyniku wejścia w życie nowej ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, do której wprowadzono przepisy o zgłaszaniu ognisk epidemicznych

W 2023 r. zostało przeprowadzonych 12 kontroli w zakresie działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych. Kontrole wykazały, iż prowadzone jest na bieżąco monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych. Personel medyczny wchodzący w skład zespołów w większości posiada wymagane prawem kwalifikacje, ponadto uczestniczy w specjalistycznych kursach i szkoleniach zewnętrznych. Członkowie zespołów i komitetów ds. zakażeń prowadzą również szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych szpitali oraz nadzorują przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

Podczas wykonywania zadań wynikających z działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w 2023 roku upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie prowadzili ścisłą współpracę z zespołami kontroli zakażeń szpitalnych przy monitorowaniu ognisk zakażeń szpitalnych, czynników alarmowych oraz podejmowali działania przeciwepidemiczne w zakresie nadzoru nad opracowywaniem ognisk przenoszonych drogą pokarmową, oddechową, kontaktową w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. Działania obejmowały w szczególności prowadzenie dochodzeń epidemiologicznych oraz kontroli sanitarnych w oddziałach szpitalnych, w których wystąpiły ogniska epidemiczne.

2.2. Ogniska szpitalne

Zgłaszane przez placówki medyczne na terenie miasta Lublina ogniska epidemiczne w 2023 roku najczęściej dotyczyły zakażeń wirusem SARS-CoV-2 wywołującym COVID-19. Zachorowania występowały zarówno w oddziałach zachowawczych jak i zabiegowych, nasilały się w okresie zwiększonego zachorowania na choroby infekcyjne dróg oddechowych, czyli typowo w okresie wiosennym oraz jesienno-zimowym. Placówki medyczne w celu ograniczenia transmisji wirusa SARS CoV-2 zalecały personelowi korzystanie ze środków ochrony indywidualnej zabezpieczających drogi oddechowe, regulowały odwiedziny chorych w oddziałach, poddawały izolacji lub kohortacji osoby zakażone w wydzielonych odcinkach w poszczególnych oddziałach. Pacjenci z kontaktu z osobami zakażonymi wypisywani do domu otrzymywali informację o styczności oraz zalecenia samoobserwacji i dalszego postępowania w przypadku pojawienia się objawów infekcji.

Znaczna część zarejestrowanych ognisk epidemicznych w placówkach medycznych dotyczyła zarówno zakażeń objawowych jak i kolonizacji wywołanych szczepami wielolekoopornymi Enterobacterales opornych na karbapenemy, określanych jako szczepy CPE. Ogniska epidemiczne o etiologii szczepów CPE dotyczyły głównie oddziałów hospitalizujących pacjentów z wielochorobowością, wymagających długotrwałej hospitalizacji, zastosowania inwazyjnych procedur medycznych oraz szeroko spektralnej antybiotykoterapii. W celu ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń wywołanych przez wielolekooporne szczepy Enterobacterales (CPE) istotne znaczenie ma określenie statusu pacjenta w kierunku kolonizacji w/w patogenami przy przyjęciu do placówki/oddziału, poprzez wykonanie badań przesiewowych. Placówki medyczne posiadają opracowane procedury dotyczące zasad wykonywania badań przesiewowych u pacjentów nowoprzyjętych, w oparciu o wytyczne Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków. Identyfikacja chorych skolonizowanych lekoopornymi pałeczkami *Enterobacterales* pozwala znacznie ograniczyć ryzyko transmisji poprzez zastosowanie izolacji/kohortacji wobec chorego.

W trakcie kontroli w placówkach medycznych poddawano ocenie funkcjonowanie procedury dotyczącej badań przesiewowych oraz poziom przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi komórkami placówki w chwili powzięcia podejrzenia lub identyfikacji u pacjenta szczepu wielolekoopornego. Zwracano uwagę na informowanie pacjenta (rodziny) w zakresie zaleceń w trakcie hospitalizacji czy przy wypisie do domu, weryfikowano karty informacyjne wypisanych pacjentów pod kątem zawarcia informacji o zakażeniu/kolonizacji, która w przypadku ponownej hospitalizacji lub przeniesienia do innego oddziału/ szpitala pozwoli podjąć właściwe działania ograniczające transmisję zakażeń. W trakcie kontroli zwracano również uwagę na warunki umożliwiające izolację/ kohortację pacjentów z zakażeniem/kolonizacją szczepami wielolekoopornymi. Placówki medyczne hospitalizujące pacjentów najczęściej nie dysponują wystarczającą ilością typowych izolatek, aby zapewnić warunki do izolacji pacjenta i umożliwić personelowi bezpieczne korzystanie ze środków ochrony indywidualnej wydzielają sale izolacji/kohortacji, dedykują pomieszczenia higieniczno-sanitarne.

Personel pracujący z chorymi z kolonizacją/ zakażeniem wymaga systematycznego przekazywania wiedzy, dotyczącej zasad postępowania w ognisku epidemicznym z uwzględnieniem punktów krytycznych, stanowiących ryzyko rozprzestrzeniania się zakażeń.

Tematyka prowadzonych szkoleń dla personelu obejmowała zakres procedur dotyczących kompleksowej pielęgnacji pacjenta z uwzględnieniem aseptyki w procedurach medycznych, postępowania z bielizną szpitalną oraz odpadami medycznymi.

W trakcie prowadzonych dochodzeń epidemiologicznych i kontroli sanitarnych, każdorazowo oceniano działania podejmowane przez Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych w celu ograniczenia szerzenia się zakażeń w ognisku ze szczególnym zwróceniem uwagi na prowadzony nadzór nad przestrzeganiem procedury higieny rąk, kontrolę warunków izolacji, podejmowane działania z uwzględnieniem dróg transmisji zakażeń.

W oparciu o wyniki kontroli sanitarnych przeprowadzonych przez upoważnionych przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie w placówkach medycznych można stwierdzić, iż zakażenia szpitalne oraz wzrost oporności patogenów chorobotwórczych na antybiotyki wymuszają potrzebę ciągłego monitorowania w celu zapewnienia większej kontroli i odpowiedniego reżimu sanitarno-higienicznego. Kluczową rolę odgrywają szkolenia personelu w zakresie procedur sanitarno-epidemiologicznych takich jak higiena rąk, postępowanie w ognisku epidemicznym, procedura izolacji, prowadzenia badań przesiewowych, dekontaminacji środowiska szpitalnego oraz wzmożony nadzór Zespołów Kontroli Zakażeń Szpitalnych nad przestrzeganiem tych procedur. Prowadzenie badań przesiewowych zgodnie z rekomendacjami, skrócenie czasu oczekiwania na wynik badania, oraz możliwość zapewnienia izolacji chorym skolonizowanym szczepami wielolekoopornymi znacznie ogranicza transmisję zakażeń. Istotną rolę w prewencji szerzenia się zakażeń odgrywa system komunikacji pomiędzy oddziałami/placówkami w obrębie których rotowani są pacjenci z kolonizacją/zakażeniem szczepem wielolekoopornym, umożliwiającą wdrożenie izolacji na etapie przyjęcia chorego do placówki. Trudności z jakimi mierzą się placówki to stworzenie warunków izolacji w sytuacji zbyt małej w stosunku do potrzeb, ilości sal izolacji z węzłem sanitarnym. Duże zapotrzebowanie na

opiekę medyczną zwłaszcza w oddziałach o profilach geriatrycznych, gdzie pacjent jest długotrwale hospitalizowany, skutkuje pełnym obłożeniem tych oddziałów co utrudnia zapewnienie izolacji a tym samym skuteczne przerywanie dróg transmisji. Izolacja stanowiskowa nie stanowi optymalnego zabezpieczenia przed zakażeniem dla pozostałych chorych hospitalizowanych w obrębie sali.

Nadzór ze strony Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie w przypadku ognisk epidemicznych uwzględnia także udział w prowadzeniu dochodzenia epidemicznego prowadzonego przez Zespoły Kontroli Zakażeń Szpitalnych polegający na: identyfikacji źródła zakażenia, bieżącej ocenie podejmowanych działań w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się ogniska oraz ocenę przestrzegania procedur sanitarno-epidemicznych przez personel placówek w ramach kontroli wewnętrznej. Kontrola sanitarna przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ognisku epidemicznym umożliwia czynny udział w nadzorze Zespołu Kontroli Zakażeń Szpitalnych nad podejmowanymi działaniami oraz ich weryfikacji w odniesieniu do indywidualnych warunków w danej placówce.

W 2023 roku na terenie miasta Lublina przeprowadzono 26 kontroli w szpitalnych ogniskach epidemicznych.

Ogniska epidemiczne w 2023 r. wystąpiły w 8 podmiotach leczniczych udzielających stacjonarnych świadczeń zdrowotnych na terenie miasta Lublin.

Czynnik etiologiczny	Liczba zgłoszonych ognisk
<i>SARS-CoV-2 (ogniska ogółem)</i>	81 w tym 1 aktywne
<i>Norowirus</i>	1
<i>Wirus grypy typ A</i>	1
<i>Wirus grypy typ B</i>	3
<i>Klebsiella pneumoniae CPE</i>	2
<i>Klebsiella pneumoniae MBL</i>	3 (w tym 2 aktywne)
<i>Klebsiella pneumoniae MBL NDM</i>	3
<i>Klebsiella pneumoniae ESBL, MBL NDM,</i>	2
<i>Klebsiella pneumoniae ESBL, MBL NDM, OXA-48</i>	3
<i>Klebsiella pneumoniae ESBL, OXA-48</i>	1
<i>Klebsiella pneumoniae OXA-48</i>	3 (w tym 2 aktywne)
<i>Klebsiella pneumoniae MBL VIM, OXA-48</i>	1
<i>Klebsiella pneumoniae MBL NDM, OXA-48</i>	9
<i>Klebsiella pneumoniae MBL, OXA-48</i>	2

<i>Acinetobacter</i>	1
Zakażenia przewodu pokarmowego o prawdopodobnie wirusowej etiologii	3
<i>Clostridioides difficile</i>	5
OGÓŁEM	124

Tabela. Biologiczne czynniki chorobotwórcze, które wywołały ogniska epidemiczne w podmiotach leczniczych na terenie Lublina w 2023 r. (podsumowanie).

VI. ANALIZA STANU UODPORNIECIA DZIECI I MŁODZIEŻY NA TERENIE MIASTA LUBLIN ZA ROK 2023

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego również w zakresie ustalania zakresu i terminów szczepień ochronnych oraz sprawowania nadzoru w tym zakresie.

Celem obowiązującego w Polsce systemu obowiązkowych szczepień ochronnych jest zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego przed szerzeniem się chorób zakaźnych i zapobieganie następstwom tych chorób, zarówno osobom poddawającym się szczepieniom, jak i całej populacji.

Obowiązek poddawania się szczepieniom ochronnym ma w Polsce charakter powszechny i podlegają mu wszystkie osoby przebywające na terenie naszego kraju powyżej 3 miesięcy. Podstawą prawną nałożenia obowiązku szczepień przeciw wybranym chorobom zakaźnym jest art. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. W odniesieniu do osób nieposiadających zdolności do czynności prawnych (np. dzieci) odpowiedzialność za wypełnienie tego obowiązku ponosi osoba sprawująca nad tą osobą prawną pieczę (rodzic) albo jej opiekun faktyczny.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie bierze udział w łańcuchu dystrybucji szczepionek, które są nieodpłatnie przekazywane do punktów szczepień, z którymi Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowy na przeprowadzanie obowiązkowych szczepień ochronnych. Standardy ich dostaw, transportu i przechowywania jako domeny odpowiedzialności władz publicznych są realizowane z zachowaniem tzw. łańcuchu chłodniczego zgodnie z zasadami dobrych praktyk dystrybucji przewidzianych w przepisach ustawy Prawo farmaceutyczne.

W dniu 1 czerwca 2023 r. rozpoczęły się szczepienia przeciw ludzkiemu wirusowi brodawczaka (HPV) podawane w ramach powszechnego programu szczepień jako szczepienie zalecane, bezpłatne dla dziewcząt i chłopców w wieku 12 i 13 lat (roczniki 2010 i 2011), a więc dla osób urodzonych od 01.01.2010 roku do dnia 14 urodzin. Schemat szczepienia to 2 dawki szczepionki z zachowaniem odstępu od 6 do 12 miesięcy między dawkami. Zalecany odstęp wynosi 6 miesięcy. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Lublinie uczestniczy w dystrybucji szczepionek do uprawnionych podmiotów Podstawowej Opieki Zdrowotnej, które przekazały swoje dane do Miejsca Udzielania Świadczeń (MUŚ). W 2023 r. Minister Zdrowia zakupił dwa rodzaje szczepionki. Świadczeniodawcy z terenu miasta Lublina i powiatu lubelskiego w ramach realizacji szczepień zużyli 2993 dawek szczepionek.

W 2023 r. nastąpiła zmiana przepisów wykonawczych na podstawie art. 17 ust. 10 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2023 r. poz. 1284 ze zm.). Zmiana w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2077) nastąpiła w zakresie określenia terminów wymagalności obowiązkowych szczepień ochronnych oraz liczby dawek poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych. Rozporządzenie ponadto określa wykaz chorób zakaźnych objętych obowiązkiem szczepień ochronnych, osoby lub grupy osób obowiązane do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym, schemat szczepienia przeciw chorobie zakaźnej obejmujący liczbę dawek i terminy ich

podania wymagane dla danego szczepienia uwzględniające wiek osoby objętej obowiązkiem szczepienia.

Programem Szczepień Ochronnych w 2023 roku objętych było 92 400 dzieci i młodzieży do ukończenia 19 roku życia. Program był realizowany w 129 Poradniach Lekarza Rodzinnego oraz w 5 oddziałach noworodkowych, w których wykonywane były obowiązkowe szczepienia ochronne przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz przeciwko gruźlicy na terenie miasta Lublin. Wykonawstwo szczepień ochronnych wykazywane jest przez świadczeniodawców w Rocznym Sprawozdaniu ze szczepień ochronnych MZ-54.

Analiza Rocznego sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54 za 2023 rok wykazała zwiększenie wykonalności obowiązkowych szczepień ochronnych niemal we wszystkich rocznikach dzieci, które podlegały obowiązkowym szczepieniom ochronnym w 2023 roku.

Zwiększenie wykonalności szczepień ochronnych jest zjawiskiem pożądanym ze względu na niepokojąco niską wyszczepialność dzieci i młodzieży w latach poprzednich w dużej mierze spowodowaną pandemią SARS-CoV-2, która nie zapewniała odporności zbiorowskiej.

Szczepienia ochronne przeciwko gruźlicy wykonywane w okresie noworodkowym utrzymują się na stałym poziomie 95 %. Poziom zaszczepienia przeciwko gruźlicy jest warunkowany sytuacją zdrowotną noworodka i dominującą przyczyną braku jego realizacji są przeciwwskazania zdrowotne. Natomiast szczepienie ochronne przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby, które jest realizowane w cyklu trzech dawek wykonano u 39% dzieci w pierwszym roku życia. W porównaniu do roku 2022 szczepienie to zrealizowano na poziomie wyższym o 2,31%.

W stosunku do roku 2022 wzrósł odsetek dzieci w 1 roku życia uodpornionych przeciwko rotawirusom o 2%, szczepienie to w 2023 r. wykonano na poziomie 59,95%.

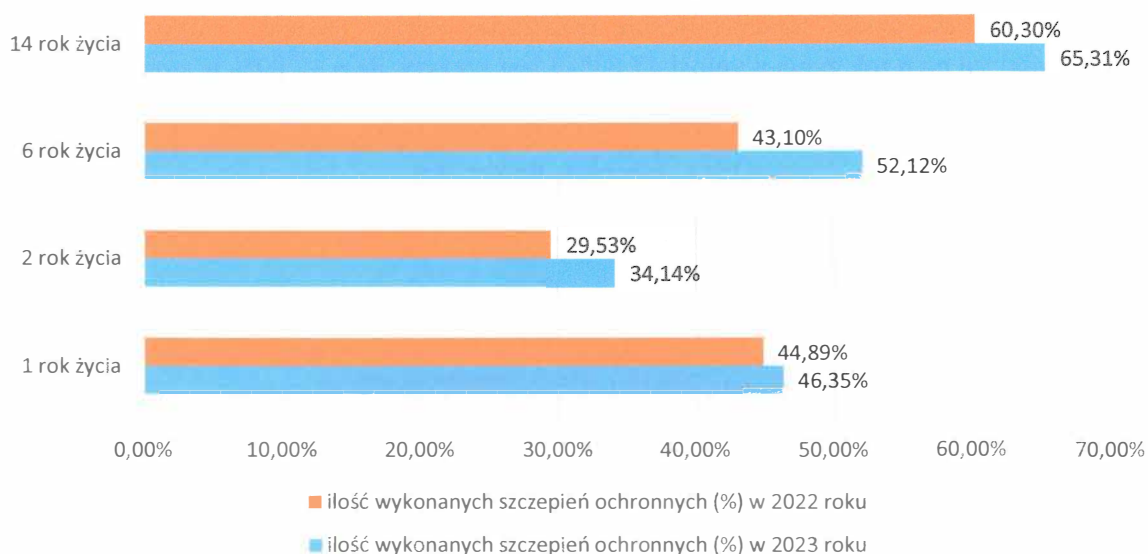
Stan zaszczepienia dzieci w 1 r.ż. przeciwko *Streptococcus pneumoniae* oraz *Haemophilus influenzae typu b* wynosi odpowiednio 58,75% i jest wyższy o 2% niż 2022 roku, i 46,70% i jest wyższy w stosunku do roku 2022 o 3,2%

W 2023 roku wzrósł odsetek zaszczepionych dzieci przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis we wszystkich grupach wiekowych podlegających do obowiązkowego szczepienia ochronnego. Odnotowano wzrost stanu zaszczepienia dzieci w 3 roku w odniesieniu do wymogów PSO. Wszystkim szczepieniom obowiązującym poddano 79 % dzieci, co stanowi wzrost o 6%.

Zaobserwowano znaczny wzrost odsetka dzieci zaszczepionych I dawką przypominającą przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w 6 roku życia. W 2023 roku uodporniono 65,31 % dzieci, co stanowi o 9,02% więcej niż w roku 2022.

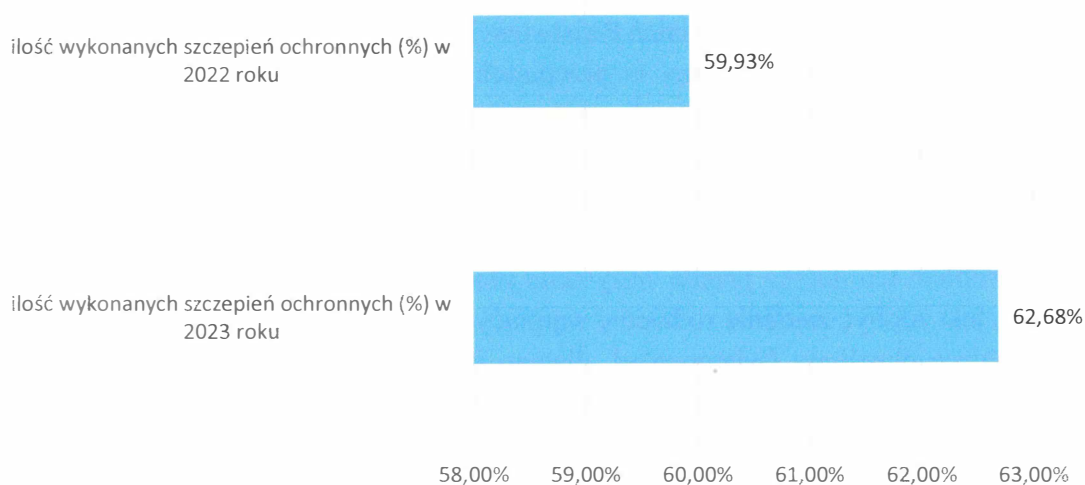
Wzrost odsetka zaszczepionych przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis odnotowano u dzieci w 1 roku życia. W 2023 roku szczepienie wykonano na poziomie wyższym o 5,1 % w stosunku do roku ubiegłego.

Błonica, Tęžec, Krztusiec, Poliomyelitis

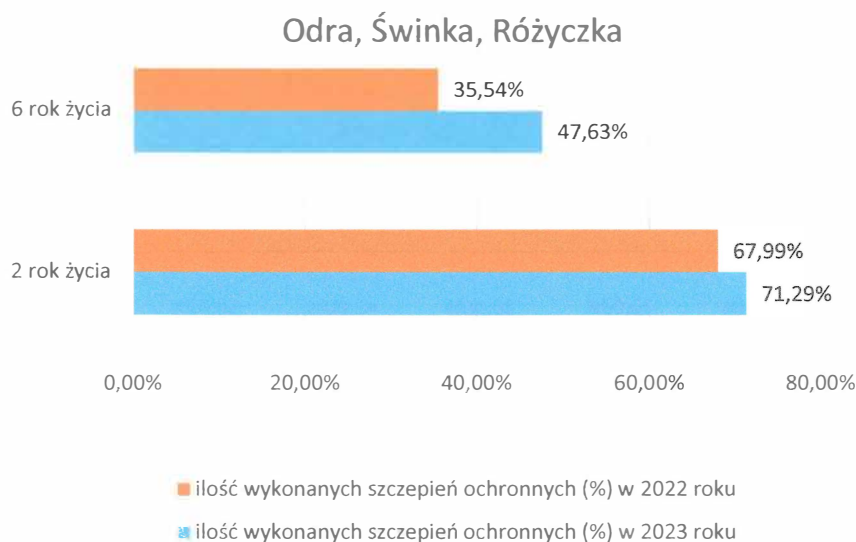
W stosunku do roku 2022 wzrósł odsetek młodzieży uodpornionej w 19 roku życia przeciwko obowiązkowemu szczepieniu Td – III dawka przypominająca. W 2022 roku uodporniono 59,93 %, w 2023 r. 62,68%.

Szczepienie przeciwko Błonicy i Tęžecowi u osób w 19 roku życia

Odsetek dzieci uodpornionych przeciwko odrze, śwince i różyczce w 2 roku życia zwiększył się o 3,3% w stosunku do 2022 roku i wyniósł 71,29 %. Dzieci w 3 roku życia zostały zaszczepione na poziomie 87,5 %, co stanowi wzrost o 1%.

Odsetek dzieci uodpornionych przeciwko odrze, śwince i różyczce drugą dawką przypadającą na 6 rok życia wyniósł 47,63% i jest wyższy się o 12,09% w stosunku do roku 2022.

W ramach współpracy z podmiotami leczniczymi realizującymi obowiązkowe szczepienia ochronne, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie zorganizował spotkanie szkoleniowe pn. „Profilaktyka Chorób Zakaźnych- działania w zakresie realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych”. W tej edycji spotkania szkoleniowego udział wzięło 93 pracowników punktów szczepień z 61 podmiotów leczniczych.

Poszczególne wykłady dotyczyły analizy stanu uodpornienia za rok 2022 w mieście Lublinie i powiecie lubelskim, działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynikających z przepisów prawa. Omówione zostały zmiany w przepisach prawa, przedstawiono zagadnienia dotyczące sprawozdawczości, wyników kontroli sanitarnej w podmiotach leczniczych. Ważnym tematem, który został poruszony podczas spotkania szkoleniowego był problem uchylania się rodziców od wykonania obowiązku szczepień u swoich dzieci, który od wielu lat ma niepokojącą tendencję wzrostową.

Problem ten dotyka przede wszystkim pracowników medycznych w punktach szczepień. Niełatwo jest zdobyć zaufanie rodziców wątpiących w szczepienia. Zdecydowani przeciwnicy to osoby mające określony światopogląd, dlatego przekonanie ich do zmiany zdania jest trudne. Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania prawne, kiedy metody edukacyjne pracowników medycznych zawodzą.

Na dzień 31.12.2023 r. na podstawie sprawozdań sporządzanych przez świadczeniodawców realizujących obowiązkowe szczepienia ochronne zarejestrowano 2576

dzieci zgłoszonych jako uchylające się od obowiązku szczepień. W tym 500 dzieci, którym brakuje wszystkich szczepień czyli nie mają podanej ani jednej dawki szczepionek.

Wykonanie obowiązku szczepień przez osoby zobowiązane do poddawania się szczepieniom (poddawania dzieci szczepieniom) jest zabezpieczone środkami egzekucji administracyjnej. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny, jako organ administracji publicznej sprawujący nadzór nad realizacją szczepień ochronnych, jest uprawniony w trybie przewidzianym w przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji do żądania od osób zobowiązanych wykonania obowiązku szczepień- tj. jest prawnym wierzycielem tego obowiązku administracyjnego. Przepisy tej ustawy jednocześnie nakładają na organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej będące wierzycielami obowiązku szczepień ochronnych prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem środków egzekucyjnych w celu nakłonienia osoby uchylającej się od wykonania obowiązku szczepień ochronnych.

W ramach powyższych zadań w 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wystosował do osób uchylających się od wykonania obowiązku poddania dzieci szczepieniom ochronnym:

- 1093 pisma informacyjno - edukacyjne, w których przekazywano informacje o konsekwencjach zdrowotnych braku realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych, jak również informowano o konsekwencjach prawnych uchylania się od obowiązku szczepień ochronnych,
- udzielił 87 informacji w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej,
- 498 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej,
- 369 tytułów wykonawczych,

oraz 369 wniosków do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień.

W wyniku działań administracyjnych podjętych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie od początku rejestracji zaszczepiono 889 dzieci i młodzieży.

Podsumowując, wymienione działania w zakresie szczepień ochronnych miały wpływ na poprawę poziomu zaszczepienia dzieci i młodzieży w ramach Programu Szczepień Ochronnych. Jednakże osiągnięty w 2023 r. poziom zaszczepienia dzieci i młodzieży nadal nie gwarantuje utrzymania odporności zbiorowiskowej, która jest zasadniczym celem szczepień populacyjnych. Wobec powyższego istnieje potrzeba zintensyfikowania działań w zakresie zwiększenia poziomu uodpornienia populacji we współpracy z konsultantami w dziedzinach medycyny, medycznymi grupami zawodowymi, samorządami lekarskimi, pielęgniarskimi.

VII. BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOSCI I ŻYWIENIA

Na terenie miasta Lublin pod nadzorem Oddziału Higieny Żywności i Żywienia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie znajdowało się 3956 zakładów, co daje spadek zakładów żywnościowo żywieniowych w porównaniu do 2022 roku, tj. 4214, ale wartość wyższą w porównaniu do lat ubiegłych, tj. 2021 (3622) i 2020 (3531). W 2023 roku Oddział skontrolował 1277 zakładów, co stanowi 32,3 % ogólnej liczby zakładów nadzorowanych w mieście Lublin.

Liczba zakładów ujętych w ewidencji	3956
Zatwierdzonych w roku 2023	268
Skontrolowanych w roku 2023	1277
W tym ocenionych na podstawie arkusza	1148
Niezdanych	11
Stwierdzone niezgodności najczęściej dotyczyły:	- obecność śladów bytowania szkodników (gryzoni) oraz obecność żywych i martwych szkodników - rażący stan sanitarny, brak dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznej, brak środków do mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni pozostających w kontakcie z żywnością, magazynowanie i sprzedaż środków spożywczych - o niewłaściwej jakości zdrowotnej (splśniałe, zgniłe owoce i warzywa), obecność owadów (muchy, osy) w pomieszczeniach sprzedaży żywności uzyskując ogólną ocenę niezgodą

Tabela. Liczba zakładów na terenie miasta Lublin będących pod nadzorem HŻiŻ

W porównaniu do roku 2022 nastąpił wzrost liczby zakładów niezgodnych z wymaganiami. W 2022 roku ocenę niezgodną otrzymały 3 zakłady na 563 ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego, co dało 0,53%. Natomiast w 2023 roku taką ocenę uzyskało 11 zakładów na 1148 ocenionych, co daje 0,95%. Powyższe jest skutkiem oddziaływania sytuacji epidemiologicznej.

Liczba wydanych decyzji administracyjnych	259
W tym zamknięcia	5
Najczęstsze powody wydania decyzji zamknięcia:	- rażący stan sanitarny - w związku z wystąpieniem ogniska zatrucia pokarmowego i zachorowaniami wymagającymi hospitalizacji pacjentów Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie postanowił nakazać zaprzestanie prowadzenia działalności gastronomicznej w zakładzie ponadto stwierdzono: niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń zakładu, wyposażenia oraz sprzętu pomocniczego; brak do wglądu dokumentacji lekarskiej do celów sanitarno-epidemiologicznej jednego z pracowników zakładu; środki spożywcze z nieaktualnymi terminami przydatności do spożycia przechowywane razem ze środkami spożywczymi z aktualnymi terminami przydatności do spożycia
Decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu środków spożywczych	2
Najczęstsze powody wydania decyzji zakazu wprowadzania do obrotu środków spożywczych:	- stosowanie do produkcji żywności suszu konopnego pochodzącego z części roślin innych niż nasiona, tj. górnej części rośliny konopi siewnej - zakaz wprowadzania do obrotu suplementu diety będącego przedmiotem postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego
Liczba nałożonych mandatów karnych	396
Kwota nałożonych mandatów karnych	63750 zł

Najczęściej stwierdzane uchybienia (karane mandatami):	- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, sprzętu i wyposażenia zakładu - niewłaściwe warunki do utrzymania higieny przez personel wykonujący prace w styczności z żywnością, brak do wglądu aktualnej dokumentacji lekarskiej do celów sanitarno-epidemiologicznych ww. personelu - wprowadzanie do obrotu żywności przeterminowanej - używanie do produkcji posiłków surowców przeterminowanych - brak przestrzegania w wybranych obszarach systemu bezpieczeństwa żywności opartego na zasadach HACCP - brak prawidłowych warunków do przechowywania żywności, naruszenie ciągłości łańcucha chłodniczego
Liczba wniosków o ukaranie kierowanych do LPWIS w Lublinie	18
Liczba wniosków kierowanych do sądu	0
Liczba aktów oskarżenia kierowanych do prokuratury	0

Tabela. Działania represyjne

Liczba pobranych i przebadanych próbek	632
Liczba próbek kwestionowanych	39
Najczęstsze powody kwestionowania próbek:	Próbki żywności: - niezgodne znakowanie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego; - przekroczona Liczba Enterobacteriaceae jtk/g; - obecność campylobacter spp. w 10g – wykryto <i>Campylobacter coli</i>; - obecność pałeczek <i>Salmonella</i> spp. w 25g; - obecność pałeczki <i>Salmonella</i> spp. w 10g; - przekroczenie NDP pestycydu tj.: tiametoksamu; Wymazy sanitarne: - przekroczona ogólna liczba drobnoustrojów na badanej powierzchni, - obecne bakterie z gr. coli w 1 ml;

Tabela. Urzędowy pobór prób

Większa liczba kwestionowanych w 2023 roku w wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych próbek (39) w stosunku do roku 2022 (16) wynikała w głównej mierze z podejmowanych działań interwencyjnych, w ramach których pobierano zarówno próbki żywności jak i próbki sanitarne z powierzchni sprzętu i wyposażenia.

Ocena obiektów żywności i żywienia zlokalizowanych na szlakach turystycznych

Główne szlaki turystyczne posiadające zaplecze gastronomiczne wraz z zakładami produkcyjnymi (piekarnie, ciastkarnie, zakład garmazeryjny) i placówkami handlowymi to:

- obiekty muzealne jak Muzeum Wsi Lubelskiej, Zamek Lubelski
- Ogród Botaniczny
- Stare Miasto i okolice
- Zalew Zemborzycki: ośrodek wypoczynkowy „Wrotków”, „Dąbrowa”
- Okolice dworców PKS, PKP

<i>Rodzaj obiektu</i>	<i>Liczba skontrolowanych obiektów</i>	<i>Liczba obiektów w których wystąpiły niezgodności z prawem żywnościowym</i>
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego, w tym restauracje	50	22
Punkty małej gastronomii, w tym ruchome obiekty	13	5
Wytwornie lodów	2	2
Automaty do lodów	2	1
Ciastkarnie	0	0
Sklepy spożywcze, w tym supermarkety	16	6
Kioski	3	1
Ruchome punkty sprzedaży	1	0
Inne obiekty obrotu	6	2

Tabela. Kontrole obiektów żywności i żywienia zlokalizowanych na szlakach turystycznych

W omawianym roku sprawozdawczym w ramach prowadzonego nadzoru łącznie przeprowadzono 102 kontrole, tj. 66 kontroli w zakładach gastronomicznych, 9 kontroli w zakładach produkcyjnych, 27 kontroli w zakładach obrotu żywnością.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwego stanu sanitarnego i technicznego pomieszczeń oraz wyposażenia zakładów;
- środków spożywczych po upływie terminów przydatności do spożycia/dat minimalnej trwałości oraz nieoznakowanych, w tym pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w obrocie;
- braku do wglądu dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych osób wykonujących pracę w styczności z żywnością;
- braku odpowiednich warunków do mycia rąk oraz mycia surowców;
- braku przestrzegania zakładowej dokumentacji opartej za zasadach systemu HACCP;
- braku uwzględnienia w zakładowej dokumentacji HACCP obszaru dotyczącego monitorowania prawidłowości stosowania dodatków do żywności (funkcja, dawki, ewentualne zagrożenia), w tym substancji dodatkowych, które wprowadzane są do wyrobu gotowego na zasadzie „carry-over”;
- braku opracowanych receptur wyrobów uwzględniających limity substancji dodatkowych bądź innej dokumentacji potwierdzającej, iż zawartość substancji dodatkowych nie przekracza limitów zawartych w rozporządzeniu (WE) nr 1333/2008 z dnia 16 grudnia 2008r. w sprawie dodatków do żywności;
- braku określenia kategorii produkowanej żywności w celu wyznaczenia kierunku jej badania na zgodność z wymogami rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych, tj. w ramach kryteriów bezpieczeństwa żywności oraz kryteriów higieny procesu;
- braku udokumentowania prawidłowej jakości wody wykorzystywanej w zakładzie;
- braku dokumentacji potwierdzającej przeprowadzenie szkoleń personelu;
- braku dokumentów potwierdzających zagospodarowanie odpadów stałych oraz tłuszczów posmażalniczych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

W 2023 roku w ramach realizacji „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS” w trzech zakładach produkujących lody zlokalizowanych przy szlakach turystycznych pobrano do badań laboratoryjnych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych 15 próbek lodów, w tym 10 na bazie mleka z automatu oraz 5 na bazie wody, bez udziału mleka (sorbet). W 10 próbkach nie stwierdzono przekroczeń, zaś 5 próbek lodów na bazie mleka z automatu było kwestionowanych ze względu na Liczbę Enterobacteriaceae jtk/g powyżej ustalonych rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15.11.2015r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych limitów dla przedmiotowej grupy środków spożywczych. W związku z powyższym została wydana decyzja z rygorem natychmiastowej wykonalności. Podmiot odpowiedzialny zaprzestał prowadzenia działalności do czasu usunięcia nieprawidłowości i uzyskania zadowalających wyników badań laboratoryjnych, co potwierdzono w toku ponownych czynności kontrolnych.

Stwierdzone w toku kontroli w obiektach żywnościowo – żywieniowych funkcjonujących na szlakach turystycznych nieprawidłowości skutkowały wydaniem 15 decyzji administracyjnych. Ponadto za nieprawidłowości natury higieniczno – sanitarnej na osoby odpowiedzialne nałożono 25 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 4650 zł.

Obiekty żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Ocena stanu sanitarnego bloków żywienia w szpitalach

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie znajduje się 10 placówek ochrony zdrowia, w których prowadzone jest żywienie pacjentów, z czego:

- w 5 szpitalach posiłki produkowane są w blokach żywienia będących w strukturze szpitala,
- w 1 szpitalu działalność żywieniową prowadzi firma cateringowa,
- w 4 obiektach posiłki dostarczane są przez firmy cateringowe, a w placówkach prowadzone są punkty wydawania posiłków.

Dodatkowo w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Lublinie ul. prof. Antoniego Gębali 6 funkcjonuje kuchnia mleczna, którą prowadzi firma cateringowa. Ww. zakład został skontrolowany w 2023 roku.

W 2023 roku nastąpiła zmiana w infrastrukturze Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, al. Kraśnicka 100, 20-718 Lublin, w wyniku której m.in. zatwierdzono nowy blok żywienia. Blok żywienia ww. szpitala obsługuje pacjentów we wszystkich jego lokalizacjach na terenie Lublina, tj. al. Kraśnicka 100, ul. Biernackiego 9, ul. Herberta 21, Lubartowska 81. W roku sprawozdawczym następowały także zmiany podmiotu świadczącego usługę cateringową dla pacjentów, co było przedmiotem przeprowadzanych w ramach sprawowanego nadzoru czynności kontrolnych.

Wzorem lat ubiegłych, z uwagi na specyfikę oraz ściśle powiązanie z czynnikami warunkującymi utrzymanie prawidłowego stanu zdrowia przeprowadzano także kontrole w zakresie oceny sposobu żywienia pacjentów hospitalizowanych w szpitalach na terenie miasta Lublin. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Łącznie w ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono 47 kontroli. W związku z nieprawidłowościami natury sanitarnej stwierdzonymi podczas kontroli nałożono 1 mandat karny w wysokości 100 zł. Wydano 4 decyzje administracyjne nakazujące poprawę stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia zakładu, w przypadku 3 z nich obowiązki zostały wykonane przez podmioty w trakcie roku.

Na podstawie wyników z przeprowadzonych w 2023 roku kontroli należy stwierdzić, że zarządzający podejmują działania naprawcze mające na celu zapewnienie prawidłowego stanu bloków żywienia.

Ocena stanu sanitarnego bloków żywienia w placówkach oświatowych

Bloki żywienia w placówkach oświatowych, stanowią zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego w szkołach, przedszkolach i żłobkach, mianowicie:

- **szkoły:** nadzorem objęto 79 placówek szkolnych, z czego 31 prowadzi działalność w systemie cateringowym. Skontrolowano łącznie 37 zakładów, w tym 14 punktów wydawania posiłków. Przeprowadzono 60 kontroli. Nałożono 5 mandatów karnych na łączną kwotę 650 zł. Wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące podmiotom usunięcie nieprawidłowości natury technicznej oraz 1 decyzję nakazującą udokumentowanie przestrzegania zakładowych procedur i instrukcji GHP/GMP. W toku prowadzonych postępowań stwierdzono wykonanie obowiązków decyzji nakazowych.

Zakończono 1 postępowanie administracyjne, rozpoczęte w 2015 roku, prowadzone w sprawie bloku żywienia w szkole podstawowej dotyczące zapewnienia właściwego stanu technicznego pomieszczeń, sprzętu i wyposażenia oraz funkcjonalności zakładu, tj. Szkoły Podstawowej Nr 34 w Lublinie przy ul. Kosmowskiej 3.

Rozpatrzono 6 interwencji zgłoszonych na działanie stołówek szkolnych. Zgłoszenia dotyczyły występowania objawów chorobowych od strony układu pokarmowego po spożyciu posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych, niewłaściwego sposobu żywienia dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty, niewłaściwych warunków przechowywania żywności wydawanej dzieciom w szkole, niewłaściwego stanu zdrowia i higieny osobistej osób wykonujących prace w styczności z żywnością w placówce oświatowej, a także niewłaściwych warunków transportu żywności do placówki oświatowej. Za zasadne uznano 4 interwencje, które dotyczyły niewłaściwych warunków przechowywania żywności, sposobu obróbki surowców, jakości zdrowotnej żywności, a zatem potencjalnego ryzyka wystąpienia zatruc pokarmowych, niewłaściwych warunków transportu posiłków, braku orzeczeń lekarskich do celów sanitarno – epidemiologicznych personelu wykonującego prace w styczności z żywnością, wprowadzania do obrotu środków spożywczych niespełniających

wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Ponadto skierowano do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego 1 wniosek o wymierzenie kary pieniężnej za prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu przez podmiot zewnętrzny.

W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego nie stwierdzono niezgodności w zakresie dostosowania sposobu żywienia dzieci do obowiązującego prawa, tj. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

- **przedszkola:** nadzorem objęto 189 zakładów, w tym 121 korzystających z żywienia w systemie cateringowym. Skontrolowano łącznie 79 placówek, w tym 30 punktów wydawania posiłków. Przeprowadzono 98 kontroli. Nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 650 zł. Wydano 10 decyzji administracyjnych nakazujących podmiotom usunięcie nieprawidłowości natury technicznej, jedna z nich dotyczyła dodatkowo udokumentowania funkcjonowania zakładowej dokumentacji systemowej opartej na zasadach HACCP.

W 2023 roku rozpatrzono 3 interwencje zgłoszone na placówki przedszkolne, które dotyczyły niewłaściwego sposobu żywienia dzieci uczęszczających do placówki, braku przechowywania próbek posiłków dostarczanych do placówki w ramach żywienia zbiorowego, niewłaściwego sposobu przekazywania informacji dotyczących posiłków serwowanych w placówce przedszkolnej w ramach żywienia zbiorowego dla diety eliminacyjnej oraz niewłaściwej jakości posiłków serwowanych w placówce. Stawiane zarzuty potwierdziły się w 2 przypadkach, tj. niewłaściwego sposobu żywienia dzieci uczęszczających do placówki oraz niewłaściwego sposobu przekazywania informacji dotyczących serwowanych posiłków.

W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego w roku 2023 w jednej niepublicznej placówce przedszkolnej stwierdzono niezgodności dotyczące sposobu żywienia dzieci z obowiązującym prawem, tj. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. Niezgodność dotyczyła serwowania dzieciom przedszkolnym zbyt małej ilości warzyw i owoców oraz mleka i produktów mlecznych. W toku prowadzonego postępowania potwierdzono, że sposób żywienia dzieci w tej placówce uległ poprawie i został dostosowany do obowiązujących wymagań prawnych.

- **żłobki i domy małego dziecka:** nadzorowane są 74 tego typu zakłady, z czego tylko w 10 (należących do Miejskiego Zespołu Żłobków w Lublinie oraz jeden niepubliczny żłobek) posiłki produkowane są na miejscu, od podstaw. Obecnie 64 żłobki niepubliczne prowadzone są

przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Do 63 żłobków gotowe posiłki dostarczane są z zakładów cateringowych. W 2023r. skontrolowano 38 żłobków, w tym 9 żłobków miejskich, w których przeprowadzono łącznie 47 kontroli. Za nieprawidłowości natury sanitarnej nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę 250 zł. W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie nie wydawał dla tego rodzaju obiektów decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości sanitarno-technicznych. W roku sprawozdawczym rozpatrzono 1 interwencję dotyczącą nieprawidłowego przygotowywania diet eliminacyjnych. Interwencję uznano za niezasadną. W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego nie stwierdzono w placówkach żłobkowych nieprawidłowości w zakresie sposobu żywienia dzieci.

Na podstawie przeprowadzonych w omawianym roku sprawozdawczym kontroli sanitarnych można uznać, iż stan techniczny bloków żywienia w placówkach szkolno-wychowawczych jest zróżnicowany, ale podejmowane są działania w celu jego poprawy.

W dalszym ciągu w 1 placówce szkolnej, tj. w Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 26 w Lublinie przy ul. Bronowickiej 21 nie jest wykonany obowiązek określony w decyzji administracyjnej wydanej w 2019 roku dotyczący zapewnienia funkcjonalności bloku żywienia. Zarządzający placówką utrzymuje procedury mające na celu utrzymanie wzmożonego reżimu sanitarnego podczas czynności związanych z produkcją żywności.

W odniesieniu do oceny sposobu żywienia zapewnianego w placówkach oświatowych można stwierdzić, poza 1 przypadkiem, że wynik jest ogólnie zadowolający. Jadłospisy są urozmaicone, na stanach magazynowych nie stwierdzano środków spożywczych, które nie mogą być wykorzystywane w produkcji posiłków, do doprawiania stosowane są zioła suszone, naturalne oraz sól spożywcza jodowana. Napoje dosładzane są niewielką ilością cukru bądź miodem. Personel zatrudniony przy produkcji żywności posiada wiedzę w zakresie wymagań niezbędnych do zapewnienia właściwej jakości zdrowotnej przygotowywanych posiłków i konieczności zapewnienia prawidłowo zbilansowanej diety dla dzieci i młodzieży.

W 2023 roku prowadzono wzmożony nadzór nad sklepikami działającymi na terenie placówek oświatowych. Skontrolowano 19 tego typu punktów, z czego 9 kontroli związanych było z zatwierdzeniem zakładu, 2 w związku ze zgłoszonymi interwencjami. W 9 ze skontrolowanych sklepików szkolnych stwierdzono wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niezgodnych z wymogami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, w tym w 1 przypadku w okresie warunkowego zatwierdzenia zakładu. W toku prowadzonych postępowań wydano 4 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych niedopuszczonych do sprzedaży w jednostkach systemu oświaty oraz 1

decyzję z rygiem natychmiastowej wykonalności nakazującą agentowi zapewnienie środków do dezynfekcji rąk oraz powierzchni pozostających w kontakcie z żywnością. W pozostałych przypadkach nieprawidłowości zostały usunięte przed wszczęciem postępowania administracyjnego.

Skierowano pisma do dyrektorów zarządzających placówkami oświatowymi z informacją dotyczącą wprowadzania do obrotu niezgodnych w wymogami środków spożywczych oraz wnioski do Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o wymierzenie kary pieniężnej agentom sklepików szkolnych.

W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie widzi potrzebę kontynuowania wzmożonego nadzoru nad przestrzeganiem wymagań dotyczących środków spożywczych sprzedawanych w jednostkach systemu oświaty oraz obszar do wspólnego działania w celu zapewnienia, że dzieci przebywające w placówkach oświatowych na terenie Lublina mają dostęp nie tylko do prawidłowo skomponowanych posiłków, ale również odpowiednich środków spożywczych sprzedawanych na terenie tych placówek, gdyż to przekłada się na prawidłowe nawyki żywieniowe.

System wczesnego ostrzegania RASFF

Jednym z zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest podejmowanie działań w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach RASFF, który służy do wymiany informacji pomiędzy organami urzędowej kontroli w Europie będącymi członkami tego systemu. Do systemu wprowadzane są informacje o żywności, paszach i materiałach do kontaktu z żywnością, które mogą być niebezpieczne dla zdrowia ludzi, zwierząt lub dla środowiska. W systemie znajdują się też informacje o tym, jakie działania są podejmowane po zidentyfikowaniu takich produktów.

W 2023 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lublinie wpłynęły 122 powiadomienia (alarmowych i informacyjnych) w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach RASFF. Powiadomienia te były związane z wprowadzeniem do obrotu niebezpiecznych środków spożywczych, w tym suplementów diety, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Głównymi przyczynami zgłoszeń w ramach systemu RASFF były zanieczyszczenia: chemiczne, biologiczne i fizyczne.

W związku z otrzymanymi zgłoszeniami w ramach ww. Systemu przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie prowadzili działania wyjaśniające oraz działania w celu monitorowania procesu wycofywania produktów z rynku.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie w ramach systemu RASFF po uzyskaniu wyników z przeprowadzonych badań laboratoryjnych pobranych próbek żywności zgłosił:

- 1 powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań dotyczące stwierdzenia obecności pałeczek Salmonella spp. w 25g w 1 z 5 próbek produktu pn.: „Kiełbasa Surowa Metka Wołowa Tatarska”. Poinformowano również właściwego terenowo Powiatowego Lekarza Weterynarii sprawującego nadzór nad zakładem produkcyjnym oraz zakład, w którym dokonano poboru prób kwestionowanego produktu. Zakład wprowadzający do obrotu ww. produkt zobowiązał się do poinformowania odbiorców o zaistniałej sytuacji oraz wycofania ze sprzedaży 7 szt. dostępnych na stanie magazynowym, co potwierdzono przedłożonym dokumentem z utylizacji.
- 1 powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań dotyczące przekroczenia wartości pozostałości pestycydu tiametksamu ($0,12 \pm 0,06$ mg/kg) w brukselce. Podczas przeprowadzonej kontroli w obiekcie wprowadzającym do obrotu ww. środek spożywczy ustalono, iż na stanie magazynowym zakładu brak jest kwestionowanej brukselki. Całość dostawy została rozdystrybuowana. W ramach prowadzonych działań poinformowano właściwego terenowo Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego sprawującego nadzór nad producentem kwestionowanego produktu oraz Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych sprawujących nadzór nad zakładami wskazanymi na liście dystrybucyjnej. Odbiorcy posiadający kwestionowany produkt na stanie magazynowym dokonali jego utylizacji we własnym zakresie.

Graniczna kontrola sanitarna

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie w ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzał również kontrole w zakresie granicznej kontroli sanitarnej, która ma na celu zapewnienie, że importowane środki spożywcze, dozwolone substancje dodatkowe, składniki żywności oraz materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością nie stanowią zagrożenia dla życia i zdrowia konsumentów.

Kontrole graniczne związane z importem towarów przeprowadzane były w zlokalizowanych na terenie miasta Lublin składach celnych, tj. Urzędzie Celnym przy ul. Energetyków 20-22, 20-468 Lublin, składzie celnym należącym do importera będącym miejscem docelowym towaru, a także w składach celnych prowadzonych przez agencje celne

i obejmowały środki spożywcze, składniki żywności, dozwolone substancje dodatkowe oraz jedną partię materiałów i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

Ponadto przeprowadzano dodatkowe czynności kontrolne w ramach programu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczącego żywności importowanej związane z poborem prób do badań laboratoryjnych owoców mrożonych pochodzących z Ukrainy. Próby importowanych towarów tj. 15 partii maliny mrożonej oraz 3 partie truskawek mrożonych zostały pobrane celem przeprowadzenia badań laboratoryjnych w kierunku pozostałości pestycydów w Instytucie Ogrodnictwa – Państwowym Instytucie Badawczym w Skierniewicach. Wyniki badań laboratoryjnych były prawidłowe.

W 2023 roku przeprowadzono 167 granicznych kontroli sanitarnych w ramach importu, które zakończyły się wydaniem świadectwa jakości zdrowotnej potwierdzającego spełnienie wymagań prawa żywnościowego oraz wydaniem 1 świadectwa jakości zdrowotnej nie potwierdzającego spełnienia wymagań prawa żywnościowego z uwagi na stwierdzenie niezgodności w okazanej dokumentacji dotyczące oznakowania towaru numerem partii/datą minimalnej trwałości.

Kontrolowane partie, dla których wydano świadectwo jakości zdrowotnej potwierdzające spełnienie wymagań prawa żywnościowego obejmowały:

- środki spożywcze (malina mrożona, jeżyna mrożona, truskawka mrożona, mieszanki owocowe, marchew suszona, czosnek suszony, cebula suszona, kasza bulgur, mąka kukurydziana, wino) – 113 świadectw,
- składniki żywności (teksturat sojowy, izolat białka sojowego, erytrytol) – 15 świadectw,
- dozwolone substancje dodatkowe: karagen(E 407), wodorowęglan sodu (E 500ii); wodorowęglan amonu (E 503 ii), węglan wapnia (E 170), karagen (E 407) – 38 świadectw,
- materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (spieniacz do mleka) – 1 świadectwo.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej przeprowadzane były również kontrole związane z eksportem towarów, które dotyczyły żywności wyprodukowanej w zakładach działających na terenie Lublina i będących pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie. Kontrolowane partie, dla których wydano świadectwo jakości zdrowotnej potwierdzające spełnienie wymagań prawa żywnościowego obejmowały: owoce mrożone, wyroby cukiernicze, galanterie cukierniczą oraz suplementy diety. Przeprowadzono łącznie 24 graniczne kontrole sanitarne dotyczące eksportu towarów, które zakończyły się wydaniem świadectwa jakości zdrowotnej potwierdzającego spełnienie wymagań prawa żywnościowego.

Dodatkowo w 2023r. wydanych zostało 112 zaświadczeń na cele eksportowe dla producentów eksportujących towary do krajów trzecich.

Przedsiębiorstwa działające na rynku spożywczym na nadzorowanym terenie stanowią grupę zakładów produkcyjnych, handlowych, transportowych, żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego. Zaliczać do nich należy zarówno obiekty nowoczesne, jak i stare, małe i bardzo duże,

jak zakłady o zasięgu dystrybucji w kraju i rynku międzynarodowym. Natomiast w omawianym okresie odnotowano spadek liczby zakładów żywnościowo – żywieniowych.

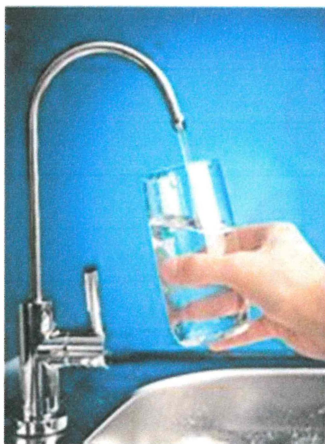
W roku sprawozdawczym nastąpił dalszy wzrost liczby skontrolowanych zakładów w porównaniu do lat ubiegłych. W 2023 roku skontrolowano 1277 zakładów, podczas gdy w 2022 było to 871 zakładów, a w 2021 roku 684 zakłady. Jednocześnie należy stwierdzić nieznaczny wzrost liczby zakładów, dla których ustawodawca nałożył obowiązek uzyskania decyzji zatwierdzenia przed rozpoczęciem działalności. W 2023 roku było to 268 zakładów, podczas gdy w roku 2022 takich zakładów było 249.

Zakłady oceniano na podstawie obowiązujących wymogów prawnych obejmujących m.in. stan higieniczny i wpływający na niego stan techniczny i porządkowy pomieszczeń, wyposażenia oraz otoczenia zakładu, jakość i identyfikowalność surowców wykorzystywanych do produkcji, jakość wody stosowanej do przygotowywania żywności, stan zdrowia personelu pracującego w kontakcie z żywnością, gospodarkę odpadami, wdrożenie i stosowanie zasad oraz systemów kontroli wewnętrznej odpowiednio do rodzaju działalności: dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) lub systemu analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli (HACCP).

W 2023 roku w wyniku naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych w porównaniu do roku ubiegłego wydano mniejszą liczbę decyzji administracyjnych nakazujących poprawę stanu higieniczno-sanitarnego. W roku sprawozdawczym wydanych zostało 259 takich decyzji, zaś w 2022 roku 266. Ponadto nałożono więcej grzywien w drodze mandatu karnego, tj. 396, zaś 277 w roku 2022. Natomiast w przeliczeniu do liczby skontrolowanych obiektów powyższe dane świadczą o nieznacznej poprawie stanu sanitarnego zakładów żywnościowo – żywieniowych.

VIII. JAKOŚĆ WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA

Woda jest bezpieczna dla zdrowia ludzkiego, jeżeli jest wolna od mikroorganizmów chorobotwórczych i pasożytów oraz wszelkich substancji w liczbie stanowiącej potencjalne zagrożenia dla zdrowia ludzkiego, nie ma agresywnych właściwości korozyjnych oraz spełnia określone wymagania mikrobiologiczne i chemiczne. Zapewnienie mieszkańcom wody przeznaczonej do spożycia o odpowiedniej jakości jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Przedsiębiorstwa wodociągowe oraz właściciele czy zarządcy wodociągów, jak również Państwowa Inspekcja Sanitarna przeprowadzają systematyczne badania wody, co pozwala na szybkie wykrywanie i eliminowanie zagrożeń.

Zasoby wód podziemnych stanowią w Mieście Lublin główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Daje to gwarancję wysokiego składu cech jakościowych wody. Ze względu na rozległy system wodociągowy woda dostarczana do sieci poddawana jest ciągłej dezynfekcji chemicznej, co również zapewnia dobrą jakość wody w kranie konsumenta.

Stopień zwodociągowania miasta wynosi 99,5%, a średniodobowa produkcja wody z wodociągu w 2023 r. utrzymywała się na poziomie 48 300 m³/dobę.

Regularna kontrola jakości parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych wody, prowadzona w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, które określają zakres i częstotliwość badań, jest podstawą do oceny jej jakości zdrowotnej oraz szacowania ryzyka, czyli procesu polegającego na identyfikacji zagrożeń, związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. Biorąc pod uwagę analizę wyników badań wody wykonywanych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz w ramach kontroli wewnętrznej przez podmioty odpowiedzialne za jej dystrybucję, obserwuje się tendencję poprawy jakości wody i utrzymywanie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych na odpowiednim poziomie.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia jest stabilna pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. **W 2023 r. jakość wody nie była kwestionowana.**

Skontrolowano stan sanitarno-techniczny wszystkich stacji wodociągowych, pompowni wody, studni osiedlowych Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o. o. Stacje wodociągowe włączone są do Centralnego Systemu Sterowania, który ma na celu unowocześnienie całego procesu produkcji i dystrybucji wody, poprzez dokonaną przebudowę układów pomiarowych i automatyki. Na skutek prowadzonych remontów i modernizacji wodociągowej infrastruktury technicznej uzyskano poprawę w zakresie bezpieczeństwa dostarczania wody i zminimalizowano ryzyka związane z zaopatrzeniem miasta w wodę.

Ponadto prowadzono nadzór nad jakością wody z indywidualnych ujęć wody, będących podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę podmiotów działających na rynku spożywczym tj. browary, zakład przemysłu ziemniaczanego, spółdzielnia pszczelarska, chłodnia owoców i warzyw, placówki lecznictwa i obiekty użyteczności publicznej (hotele, hala sportowa). Z 16 nadzorowanych obiektów, jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

zakwestionowana była w 1 hotelu. Strona podjęła działania naprawcze i przeprowadziła kontrolne badanie wody. W przypadku pozostałych obiektów badane parametry mikrobiologiczne i fizykochemiczne były stabilne i spełniały wymagania określone w obowiązującym przepisie prawa.

Nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej - Legionella

Do zakażenia pałeczkami z rodzaju Legionella dochodzi poprzez wdychanie skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Ryzyko zakażenia występuje we wszystkich miejscach, w których mogą powstawać aerozole wodne.

Parametr Legionella sp. należy badać w próbkach wody ciepłej pobieranych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w budynkach użyteczności publicznej, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne, zwłaszcza pacjentów szpitali oraz pensjonariuszy domów opieki społecznej, pobrano w ramach nadzoru sanitarnego 75 próbek wody w kierunku Legionella sp. w 11 obiektach: w 6 szpitalach, 3 domach pomocy społecznej, 1 placówce pomocy społecznej, 1 policyjnej izbie dziecka.

Na podstawie uzyskanych wyników badań wody w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej przez zarządców obiektów (m.in. szpitali, placówek oświatowych, właścicieli obiektów świadczących usługi hotelarskie oraz placówek pomocy społecznej), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wydał 140 ocen o jakości wody, dotyczących parametru Legionella sp.

Niewłaściwą jakość wody w instalacji wody ciepłej, wynikającą z przekroczenia normy parametru Legionella sp., stwierdzono w przypadkach:

- 1 domu studenta;

- 1 szkoły podstawowej;
- 1 szkoły średniej;
- 2 przedszkoli;
- 1 placówki pomocy społecznej;
- 1 noclegowni;
- 5 szpitali.

Zarządzający obiektami podejmowali działania naprawcze i wykonywali w ramach kontroli wewnętrznej badania wody. Postępowania administracyjne prowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie w sprawie poprawy jakości wody trwają nadal w 2 placówkach służby zdrowia i 1 placówce oświatowej.

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie kontynuował działania informacyjne i edukacyjne związane z zagrożeniami zdrowotnymi wynikającymi z możliwości zakażenia bakterią Legionella.

W ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej Lubelskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. monitorowało infrastrukturę techniczną sieci ciepłowniczej, a Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o. o. urządzenia wodociągowe, fontanny miejskie, kurtyny wodne, źródła uliczne.

Jakość wody w kąpieliskach

Zadania z zakresu wyznaczania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli zostały powierzone radom gmin/miast. Organ stanowiący wskazuje takie miejsca oraz sezon kąpielowy, obowiązujący w danej gminie w uchwale, będącej aktem prawa miejscowego.

Jednak osoby dbające o własne zdrowie i bezpieczeństwo powinny wybierać miejsca do tego przeznaczone. Przyjęta w 2017 r. ustawa Prawo wodne uregulowała status wód przeznaczonych do korzystania przez kąpiących. W założeniu prawodawcy akweny, będące kąpieliskami w rozumieniu ustawy dają gwarancję spędzenia bezpiecznego wypoczynku nad wodą, co wynika z restrykcyjnych wymogów, jakie muszą zostać spełnione przez takie miejsca. Do przeznaczenia danego obszaru na taki cel konieczny jest uprzedni wniosek organizatora kąpieliska lub miejsca, który przedkłada się wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Również wójt, burmistrz czy prezydent może być organizatorem kąpieliska lub miejsca wykorzystywanego do kąpieli. W wypadku uwzględnienia wniosku, obszar zostaje ujęty w uchwale rady i umieszczony przez organ w wykazie kąpielisk lub miejsc wykorzystywanych do kąpieli.

Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie nie zostały utworzone kąpieliska w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

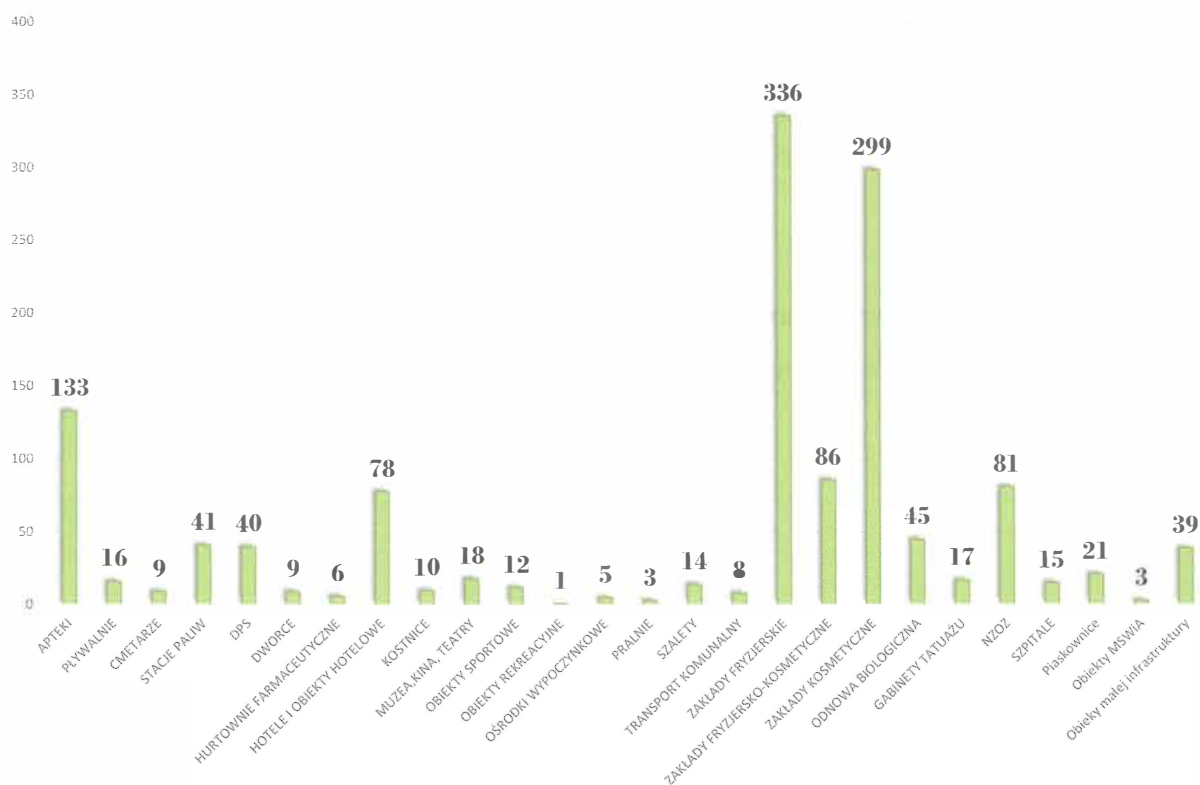
IX. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

W 2023 roku ogółem skontrolowano 371 obiektów użyteczności publicznej będących pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie znajdujących się na terenie miasta Lublin, co stanowiło 27,6% spośród 1345 ujętych w ewidencji tj.:

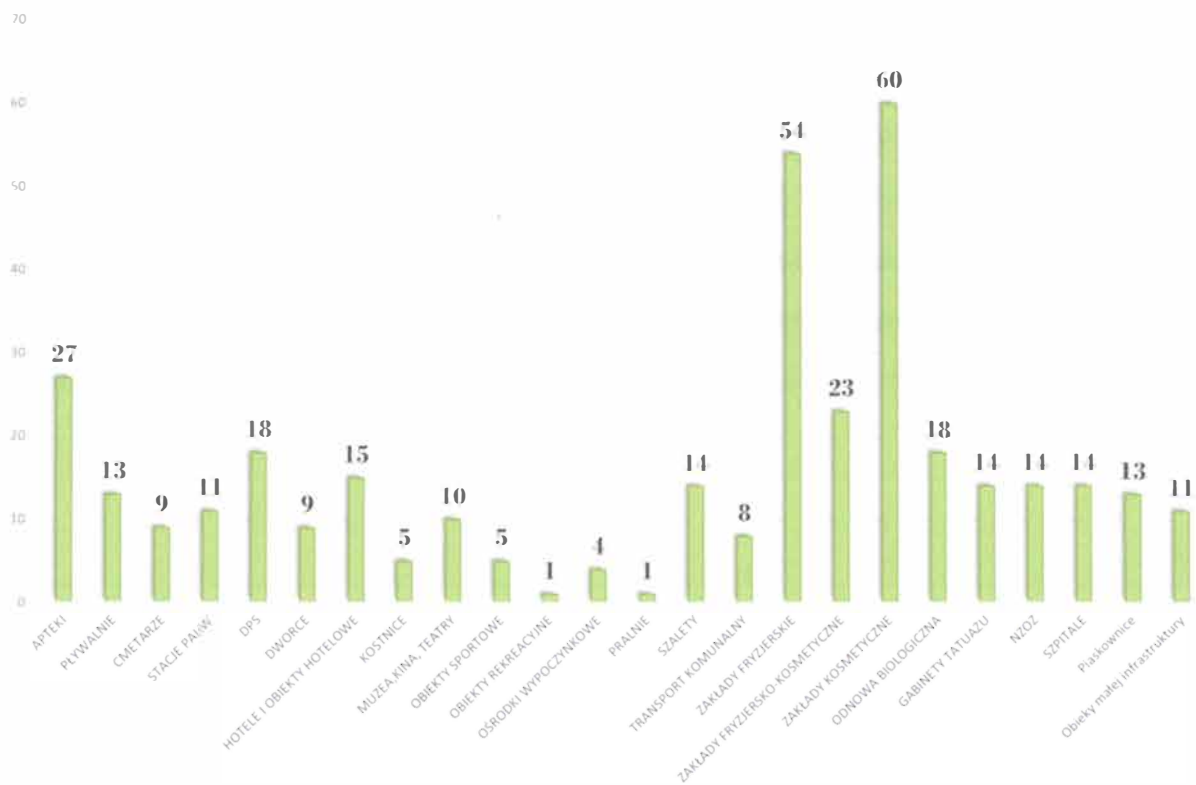
- pływanie - skontrolowano 13 spośród 16 ujętych w ewidencji, co stanowiło 81,3%;
- cmentarze - skontrolowano 9 spośród 9 ujętych w ewidencji, co stanowiło 100%;
- stacje paliw - skontrolowano 11 spośród 41 ujętych w ewidencji, co stanowiło 26,8%;
- domy pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę, noclegownie i domy dla bezdomnych oraz inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej – skontrolowano 18 spośród 40 ujętych w ewidencji, co stanowiło 45%;
- hotele i inne obiekty świadczące usługi hotelarskie - skontrolowano 15 spośród 78 ujętych w ewidencji, co stanowiło 19,2%;
- domy przedpogrzebowe i usługi pogrzebowe – skontrolowano 5 spośród 10 ujętych w ewidencji, co stanowiło 50%;
- zakłady fryzjerskie - skontrolowano 54 spośród 336 ujętych w ewidencji, co stanowiło 16,7%;
- zakłady fryzjersko-kosmetyczne - skontrolowano 23 spośród 86 ujętych w ewidencji, co stanowiło 26,8%;
- zakłady kosmetyczne - skontrolowano 60 spośród 299 ujętych w ewidencji, co stanowiło 20,0%;
- odnowa biologiczna - skontrolowano 18 spośród 45 ujętych w ewidencji, co stanowiło 40%;
- gabinety tatuażu - skontrolowano 14 spośród 17 ujętych w ewidencji, co stanowiło 82,4%;
- muzea, kina, teatry - skontrolowano 10 spośród 18 ujętych w ewidencji, co stanowiło 55,6%;
- obiekty sportowe – skontrolowano 5 spośród 12 ujętych w ewidencji, co stanowiło 41,7%;
- obiekty rekreacyjne - skontrolowano 1 spośród 1 ujętych w ewidencji, co stanowiło 100%;
- piaskownice - skontrolowano 13 spośród 21 ujętych w ewidencji, co stanowiło 61,9%;
- obiekty małej infrastruktury - skontrolowano 11 spośród 39 ujętych w ewidencji, co stanowiło 28,2%;

- ośrodki wypoczynkowe - skontrolowano 4 spośród 5 ujętych w ewidencji, co stanowiło 80%;
- pralnie - skontrolowano 1 spośród 3 ujętych w ewidencji, co stanowiło 33,3%;
- apteki – skontrolowano 27 spośród 133 ujętych w ewidencji, co stanowiło 20,3%;
- szalety - skontrolowano 14 spośród 14 ujętych w ewidencji, co stanowiło 100%;
- transport komunalny – skontrolowano 8 spośród 8 ujętych w ewidencji, co stanowiło 100%.

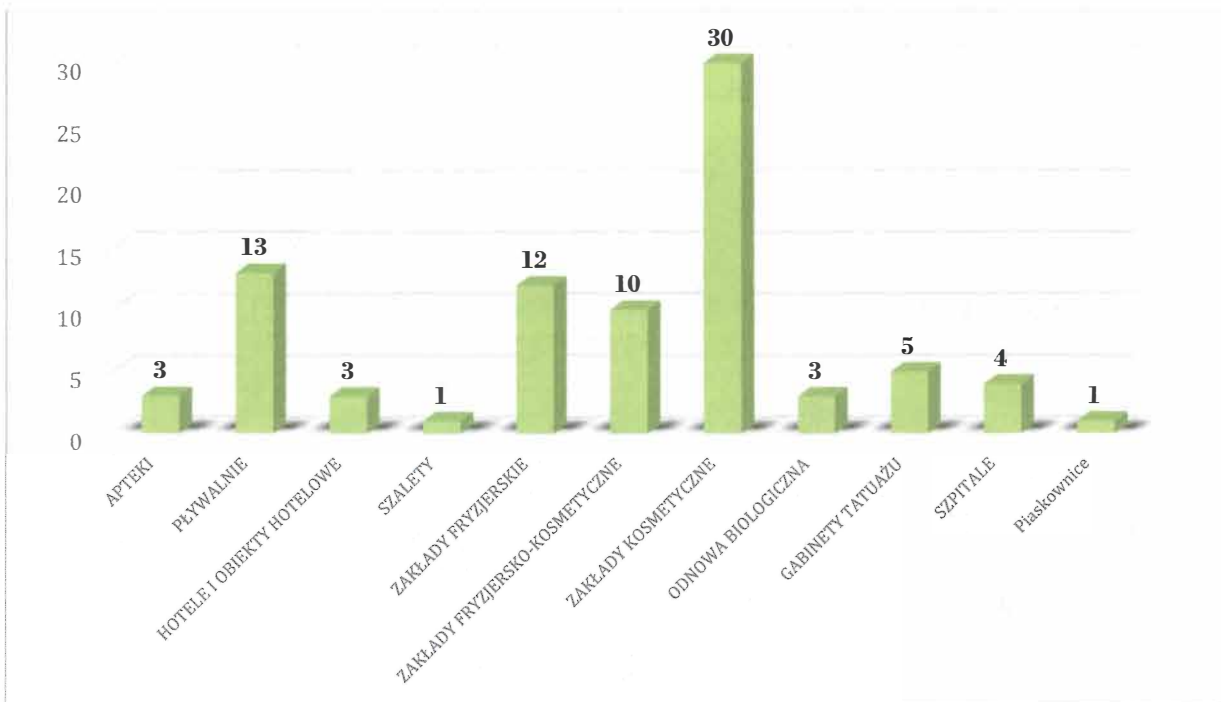
Niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny stwierdzono w 85 obiektach, co stanowi 23% skontrolowanych obiektów.

Wykres. Liczba obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się pod nadzorem PPIS w Lublinie w 2023 r.

Wykres. Liczba obiektów użyteczności publicznej, które poddano kontrolom sanitarnym w 2023 r. z podziałem na poszczególne grupy obiektów.

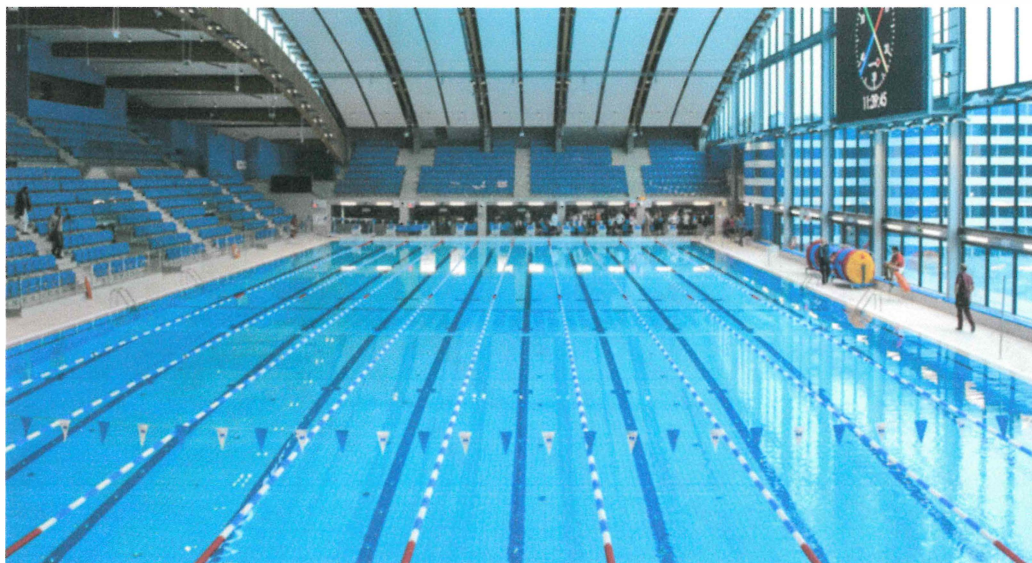

Wykres. Rodzaje obiektów użyteczności publicznej, w których w trakcie kontroli w 2023 r. stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego.

Pływalnie

Na terenie miasta Lublin nadzorem sanitarnym objętych jest 15 pływalni: 1 pływalnia mieszana (kryto-odkryta), 2 pływalnie kryte, 1 pływalnia odkryta w obiektach sportowych MOSiR „Bystrzyca” w Lublinie Sp. z o.o., 8 pływalni krytych w szkołach, 2 pływalnie kryte uczelni wyższych, 1 pływalnia w obiekcie SPA.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego. pobrano do badań 220 próbek wody z 9 pływalni. Jakość wody basenowej została zakwestionowana pod względem parametrów mikrobiologicznych w 12 próbkach oraz pod względem parametrów fizykochemicznych w 46 próbkach wody. W związku z tym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wydał 7 decyzji, w tym 2 decyzje nakazujące unieruchomienie 1 basenu sportowego i 1 brodzika dla dzieci oraz 6 wystąpień, nakazujących podjęcie działań naprawczych i przeprowadzenie kontrolnych badań wody basenowej. Zarządcy obiektów niezwłocznie podjęli działania naprawcze i przeprowadzili kontrolne badania wody.

Badania jakości wody z pływalni prowadzone były również przez zarządców obiektów w ramach kontroli wewnętrznej. Badania obejmowały wodę z systemu cyrkulacji, niecek basenowych, wanien jacuzzi. Ponadto w obiektach prowadzony był nadzór nad jakością wody ciepłej z natrysków w kierunku występowania bakterii Legionella sp. Jakość mikrobiologiczną wody (parametry Legionella sp. i Pseudomonas aeruginosa, ogólna liczba mikroorganizmów w $36 \pm 2^{\circ}\text{C}$) kwestionowano w przypadku 3 pływalni:

- Pływalnia Centrum Kultury Fizycznej i Sportu Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, ul. Głębocka 31,
- AQUA Lublin Al. Zygmuntofskie 4,
- Szkoła Podstawowa nr 23 w Lublinie, ul. Podzamcze 9.

Po podjęciu działań naprawczych przez zarządców obiektów, jakość wody na pływalniach odpowiadała wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wydał 136 ocen o jakości wody z pływalni.

Nadzorem sanitarnym w sezonie letnim objęty był kompleks pływalni odkrytych na terenie Ośrodka Wypoczynkowego „Słoneczny Wrotków” nad Zalewem Zemborzyckim. W toku kontroli sanitarnych potwierdzono, że obiekt był właściwie przygotowany do sezonu pod kątem bezpiecznego funkcjonowania. W sezonie letnim jakość wody była zakwestionowana

w zakresie parametru chemicznego chloroform. W związku z tym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny Lublinie wydał decyzję nakazującą doprowadzić wodę w niecce basenu B, C, E oraz wodzie z systemu cyrkulacji basenu C i E, do stanu zgodnego z obowiązującym przepisem prawa. Ponadto zakwestionowano jakość wody w zakresie parametrów chlor wolny, chlor związany, pH, w związku z tym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny Lublinie wystosował 2 wystąpienia nakazujące podjęcie działań naprawczych i przeprowadzenie kontrolnych badań wody basenowej. Kontrolne próbki wody pobrane w ramach kontroli wewnętrznej nie wykazały przekroczeń parametrów chemicznych.

Placówki Pomocy Społecznej

Na terenie Miasta Lublin, znajduje się:

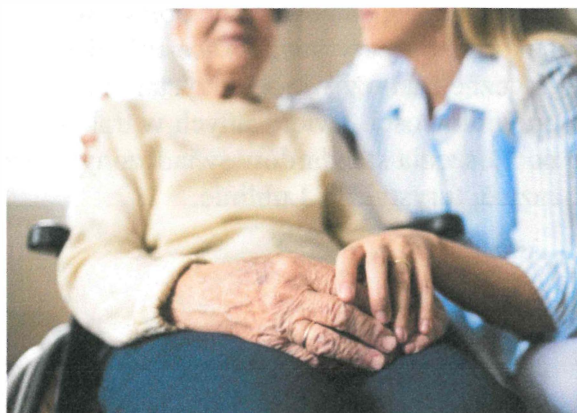
- 7 domów pomocy społecznej,
- 3 obiekty zapewniające całodobową opiekę,
- 21 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej
- 7 noclegowni i domów dla bezdomnych.

Przeprowadzono kontrole sanitarne we wszystkich domach pomocy społecznej na terenie miasta Lublin oraz skontrolowano 1 z 3 placówek zapewniających całodobową opiekę dla osób starszych. Wszystkie placówki utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym, jak również technicznym. Podopieczni powyższych placówek mieli zapewnione właściwe warunki bytowe.

Skontrolowano również inne placówki pomocy społecznej, z których korzystają osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, potrzebują wsparcia, a czasem pomocy w codziennych czynnościach, są to: Schronisko dla bezdomnych kobiet, ul. Bronowicka 3 w Lublinie;

- Dom Samotnej Matki, ul. Bronowicka 3 w Lublinie;
- Mieszkania Treningowe Środowiskowego Domu Samopomocy „ROZTOCZE”, ul. Jana Lisa 41 w Lublinie;

W powyższej grupie obiektów znajdują się obiekty o różnym standardzie. Podczas kontroli w placówkach pomocy społecznej sprawdzano stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektów (m. in. pokoi, pomieszczeń, w których prowadzone są warsztaty dla podopiecznych, sanitariatów), procedury dotyczące: postępowania z bielizną brudną i czystą, postępowania z odpadami medycznymi, a także prawidłową gospodarkę odpadami komunalnymi.

Obiekty hotelarskie

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie na terenie miasta Lublin znajdują się:

- 34 hotele
- 44 inne obiekty świadczące usługi hotelarskie.

Kontrole sanitarne przeprowadzono w 10 hotelach spośród 34 obiektów będących pod nadzorem, co stanowi 29% i w 6 innych obiektach świadczących usługi hotelarskie spośród 44 obiektów co stanowi 13,6% nadzorowanych obiektów. Nieprawidłowości stwierdzono w 4 hotelach i 2 obiektach świadczących usługi hotelarskie i dotyczyły niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego sanitariatów w tych obiektach. Ponadto w jednym z hoteli stwierdzono niewłaściwe postępowanie z bielizną pościelową oraz nieprawidłowości w zakresie stanu porządkowego pokoi hotelowych. Pozostałe skontrolowane obiekty utrzymywane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym oraz technicznym.

Właściciele obiektów noclegowych starają się systematycznie podnosić jakość świadczonych usług i polepszać wizerunek swoich obiektów przeprowadzając remonty pomieszczeń. Pokoje hotelowe wyposażane są w nowe sprzęty i meble. Postępowanie z czystą i brudną bielizną w obiektach, poza przypadkiem wymienionym powyżej jest prawidłowe. Obiekty mają podpisane umowy na pranie bielizny. Ponadto właściciele i zarządcy zwracają szczególną uwagę na otoczenie obiektów, które jest zadbane, urządzone są m. in. tereny zielone z alejkami. Obiekty świadczące usługi noclegowe, jako podstawowy element infrastruktury turystycznej, umożliwiają korzystanie z zasobów przestrzeni turystycznej miasta, a usuwanie nieprawidłowości stwierdzanych w trakcie prowadzonych kontroli sanitarnych przyczynia się do podnoszenia standardów świadczonych usług noclegowych, co z kolei pozytywnie wpływa na rozwój turystyki w Lublinie.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, fryzjersko-kosmetyczne, odnowy biologicznej oraz tatuażu

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie znajduje się 336 zakładów fryzjerskich, 299 zakładów kosmetycznych, 86 zakładów fryzjersko-kosmetycznych, 17 gabinetów tatuażu oraz 45 salonów odnowy biologicznej.

W 2023 roku kontroli poddano 141 obiektów, w tym:

- 54 zakłady fryzjerskie, co stanowi 16% obiektów;
- 60 zakładów kosmetycznych, co stanowi 20% obiektów;
- 23 zakłady fryzjersko-kosmetyczne, co stanowi 26,7% obiektów;
- 14 gabinetów tatuażu, co stanowi 82% obiektów;
- 18 salonów odnowy biologicznej, co stanowi 40% obiektów.

Zakres kontroli sanitarnych odnosił się do spełniania warunków higieniczno-sanitarnych prowadzonej działalności oraz warunków świadczonych usług, w tym stanu technicznego i porządkowego obiektów. W zakładach fryzjerskich, kosmetycznych czy tatuażu istnieje ryzyko przeniesienia podczas świadczenia tego typu usług zakażeń bakteryjnych i wirusowych, w tym wirusami krwiopochodnymi (HBV, HCV, HIV), grzybicami skóry oraz pasożytami. Podstawową kwestią jest więc konieczność zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego klientów.

W związku z powyższym w trakcie kontroli pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie zwracali szczególną uwagę na postępowanie z narzędziami i sprzętem stosowanym i wykorzystywanym przy świadczeniu usług, zwłaszcza tych, w trakcie których może dojść do naruszenia ciągłości tkanek tj. poprawność wykonywania procesów mycia i dezynfekcji, sterylizacji narzędzi, dobór właściwych środków do dezynfekcji narzędzi i powierzchni, przechowywanie narzędzi. Sprawdzane jest postępowanie z narzędziami jednorazowego użycia, postępowanie z bielizną używaną do świadczenia usług, jak również stosowanie zapisów procedury, dotyczącej zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym. Kontrolowane jest również posiadanie przez personel środków ochrony indywidualnej, odzieży ochronnej (przechowywanie, czystość, zapas), środków do dezynfekcji rąk.

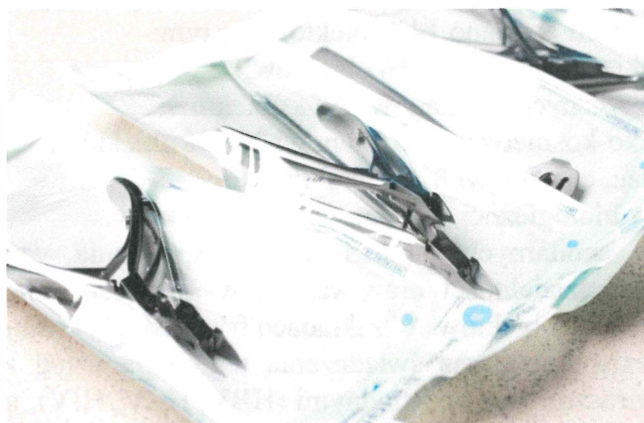
W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych nieprawidłowości stwierdzono w 12 zakładach fryzjerskich co stanowi 22% poddanych kontroli obiektów, w 30 zakładach kosmetycznych co stanowi 50% skontrolowanych obiektów, w 5 gabinetach tatuażu co stanowi 36% poddanych kontroli obiektów, w 10 zakładach fryzjersko - kosmetycznych co stanowi 43% skontrolowanych w tej kategorii obiektów oraz w 3 salonach odnowy biologicznej, co stanowi 17% skontrolowanych obiektów.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli w zakładach usługowych dotyczyły:

- ✓ braku cyklicznie wykonywanego testu biologicznego na skuteczność sterylizacji;
- ✓ braku opracowanej procedury ochrony przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi bądź niewłaściwie opracowana procedura;
- ✓ niewłaściwego postępowania z narzędziami, w tym niepoddawanie narzędzi fryzjerskich dezynfekcji, stosowanie do świadczenia usług zanieczyszczonych, brudnych narzędzi, przechowywanie razem narzędzi brudnych i czystych; używania wielokrotnie tej samej peleryny i pędzla dla wielu klientów;
- ✓ wielokrotnego stosowania narzędzi jednorazowego użycia do świadczenia usług kosmetycznych;
- ✓ brak opisanie datami sterylizacji pakietów papierowo-foliowych ze sterylnymi narzędziami;
- ✓ niewłaściwych warunków przechowywania sterylnych narzędzi, narażających je na uszkodzenie i wtórne zanieczyszczenie;

- ✓ niewłaściwych warunków mycia i dezynfekcji narzędzi fryzjerskich i kosmetycznych, tj. braku wydzielonego do tego celu punktu wodnego;
- ✓ braku kontroli procesu sterylizacji narzędzi w autoklawie.

W związku z ww. nieprawidłowościami, na osoby odpowiedzialne nałożono 34 grzywny w drodze mandatu karnego na kwotę 7 000 zł oraz wydawano decyzje podlegające natychmiastowemu wykonaniu, nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Rok 2023 był pierwszym rokiem po okresie pandemii, w którym prace Oddziału ponownie zostały skierowane na zadania określone w planach zasadniczych zadań. Kontrole, które były przeprowadzone w bieżącym okresie sprawozdawczym wykazały, że w znacznej części obiektów, tu szczególnie należy zwrócić uwagę na obiekty z tzw. branży beauty, stan sanitarno-higieniczny uległ pogorszeniu. Stwierdzano liczne nieprawidłowości, z których część dotyczyła braku utrzymywania bieżącego porządku w obiekcie. Ponadto w związku z wyposażeniem większej liczby obiektów, w których stosowane są narzędzia wielokrotnego użytku w autoklawy zaistniał problem braku cyklicznych badań skuteczności sterylizacji w tych autoklawach, co stało się przedmiotem licznych decyzji administracyjnych wydanych w tym zakresie.

Cmentarze

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie znajduje się 9 cmentarzy. Skontrolowano 100% cmentarzy. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W trakcie kontroli sanitarnych cmentarzy oceniany jest ich stan porządkowy, a także gospodarka odpadami pochodzącymi z powierzchni grzebalnych i odpadami komunalnymi. Ponadto kontrolowany jest stan sanitarno-higieniczny i techniczny toalet znajdujących się na terenie cmentarzy. W obrębie większości cmentarzy udostępniane są toalety - przenośne kabiny sanitarne bądź ustępy murowane. W okresie świątecznym, kiedy to wzrasta liczba osób odwiedzających cmentarze ustawiane są dodatkowe kabiny przenośne. Zarządcy cmentarzy dbają o porządek i zieleń, coraz więcej cmentarzy posiada utwardzone alejki. Ponadto z uwagi na ograniczone miejsce na pochówek osób zmarłych na terenie cmentarzy znajdujących się na terenie miasta Lublin powstają kolumbaria na urny z prochami.

Do zadań wykonywanych przez pracowników Oddziału Higieny Komunalnej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie dotyczących nadzoru nad szczątkami/zwłokami ludzkimi należy również **wydawanie zezwoleń na ekshumację, wywóz oraz sprowadzenie zwłok/szczątków ludzkich**. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ekshumacja zwłok/szczątków może się odbyć po uzyskaniu uprzedniej zgody właściwego inspektora sanitarnego, wydanej w formie decyzji. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli, na cmentarzach znajdujących się w mieście Lublin, zarówno wyznaniowych, jak i na cmentarzu komunalnym, ekshumacje są wykonywane wyłącznie po przedstawieniu zarządowi cmentarza stosownej zgody Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie. **W 2023 r. wydanych zostało 897 decyzji zezwalających na ekshumację. Czyli o 48 decyzji więcej niż 2022 r.**

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie sprawowali **nadzór nad przeprowadzanymi ekshumacjami**, weryfikując, czy spełnione były wymagania określone w przepisach prawa, dotyczące ekshumacji oraz czy zachowane były warunki, określone w wydanej przez organ inspekcji sanitarnej decyzji.

Domy przedpogrzebowe i usługi pogrzebowe

Na terenie Miasta Lublin znajduje się 7 domów przedpogrzebowych, z czego skontrolowano 5 obiektów co stanowi 71% obiektów. Stwierdzono, że domy przedpogrzebowe znajdują się w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym. Kontrole przeprowadzone w powyższej grupie obiektów nie wykazały nieprawidłowości. Wszystkie z objętych kontrolą domów przedpogrzebowych posiadały odpowiednie wyposażenie oraz utrzymane były we właściwym stanie sanitarnym, jak również zapewniony był w nich odpowiedni zapas środków do dezynfekcji, a gospodarka odpadami powstającymi w tych obiektach nie budziła zastrzeżeń. Pracownicy zakładów pogrzebowych są świadomi, że odpady pochodzące z ostatniej toalety zmarłego powinny być traktowane odmiennie niż typowe odpady komunalne, dlatego też są one oddawane specjalistycznym firmom jako odpad niebezpieczny. Personel miał zapewnione środki ochrony indywidualnej i przestrzegał zasad higieny podczas wykonywania ostatniej toalety zmarłego oraz podczas ekshumacji. W przypadku, przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie wykonywania ekshumacji kontrola obejmowała również wyposażenie, które jest niezbędne do jej przeprowadzenia.

Obiekty małej infrastruktury

W 2023 r. przeprowadzono 15 kontroli sanitarnych spółdzielni mieszkaniowych posiadających w swych zasobach piaskownice i place zabaw. W wyniku prowadzonych działań we współpracy ze Strażą Miejską Miasta Lublin kontrolą objęto 52 place zabaw, w obrębie których znajdowało się 48 piaskownic. Jedną kontrolą przeprowadzoną została na skutek złożonej interwencji dotyczącej niewłaściwego stanu sanitarno- higienicznego piaskownicy znajdującej się na terenie placu zabaw przy ul. Opalowej w Lublinie. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła zarzutów podnoszonych w interwencji. W trakcie kontroli sanitarnych na 3 placach zabaw co stanowi 5,7% skontrolowanych obiektów stwierdzono niewłaściwy stan techniczny urządzeń służących do zabawy oraz obudowy piaskownic. Pozostałe skontrolowane obiekty utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym.

Podczas kontroli obiektów małej infrastruktury sprawdzany jest:

- bieżący stan sanitarno-techniczny terenu placów zabaw;
- czystość piasku w piaskownicach pod kątem obecności widocznym zanieczyszczeń;
- dokumentacja potwierdzająca coroczną wymianę piasku;
- stan techniczny urządzeń służących do odpoczynku i rekreacji;
- zapewnienie pojemników na odpady komunalne i ich opróżnianie.

Wymiana piasku w piaskownicach konieczna jest min. 2 razy w roku: po okresie zimowym oraz w trakcie sezonu letniego, a także każdorazowo po stwierdzeniu w nim obecności widocznych zanieczyszczeń (odpadów, odchodów zwierzęcych i innych) stwarzających zagrożenie dla ludzi, szczególnie dla dzieci. Obowiązek wymiany piasku w piaskownicach wynika z potrzeby zminimalizowania zagrożenia chorobami pasożytniczymi.

Ponadto przeprowadzono kontrole 34 piaskownic znajdujących się na terenie placówek oświatowych.

Skontrolowano również inne obiekty małej infrastruktury:

- Plac Zamkowy w Lublinie;
- Plac Teatralny w Lublinie;
- Park Bronowice w Lublinie;
- Park Górki Czechowskie w Lublinie;
- Park im. Św. Jana Pawła w Lublinie;
- Skatepark „Rusałka”;
- Skatepark „Skende”;
- Skatepark „Nałkowskich”;
- Siłownię zewnętrzną przy ul. Antoniego Szczerbowskiego - dzielnica Śródmieście;

- Plac zabaw przy ul. Radzyńskiej i al. Kompozytorów Polskich – dzielnica Czechów Południowy;
- Siłownię zewnętrzną przy ul. Altanowej, plac zabaw i siłownię zewnętrzną przy ul. Poli Gojawiczyńskiej – dzielnica Sławin;
- Plac zabaw i siłownię zewnętrzną przy ul. Generała Józefa Zajączka – dzielnica Sławinek.

Wszystkie obiekty utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym.

Transport publiczny

W 2023 r. skontrolowano 18 autobusów i 4 trolejbusy komunikacji publicznej przewożące pasażerów na terenie miasta Lublin oraz 6 busów służących do przewozu osób niepełnosprawnych, głównie do przewozu uczniów na terenie miasta Lublin. Pojazdy utrzymane były w dobrym stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym, posiadały opracowane instrukcje i harmonogramy sprzątanania i dezynfekcji pojazdów.

W okresie sprawozdawczym kontroli poddano również:

- Dworzec autobusowy przy Al. Tysiąclecia w Lublinie;
- Dworzec busów przy ul. Ruskiej w Lublinie;
- Dworzec PKP w Lublinie.
- Dworzec PKP Lublin-Zachodni w Lublinie.

Dworce utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-porządkowym. Podczas kontroli sanitarnych sprawdzano stan porządkowy budynków udostępnianych podróżnym, placów dworcowych oraz stanowisk odjazdowych, a także gospodarkę odpadami komunalnymi, zapas środków do dezynfekcji oraz realizację ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Przeprowadzono jedną kontrolę interwencyjną dotyczącą niewłaściwego stanu higieniczno-sanitarnego toalet przenośnych zlokalizowanych na terenie dworca busów przy al. Tysiąclecia w Lublinie. Zarzuty opisane w interwencji potwierdziły się, w związku z czym nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego, a nieprawidłowości zostały usunięte, tj. posprzątano i zdezynfekowano toalety przenośne.

Ustępy publiczne

Pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie znajduje się 14 ustępów publicznych, zlokalizowanych na terenie miasta Lublin. W trakcie kontroli ustępów publicznych nie stwierdzono nieprawidłowości. Obiekty utrzymane były w należyтым stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym.

Objęte kontrolą obiekty, należą do obiektów o średnim standardzie. Nie były w nich prowadzone w ostatnim czasie generalne remonty, jedynie bieżące naprawy mające na celu umożliwienie ich prawidłowego funkcjonowania. Szalety posiadają stałą obsługę, są na bieżąco sprzątane i dezynfekowane, zapewniony jest zapas środków myjąco-dezynfekcyjnych oraz artykułów higienicznych. Są to obiekty całoroczne, skanalizowane.

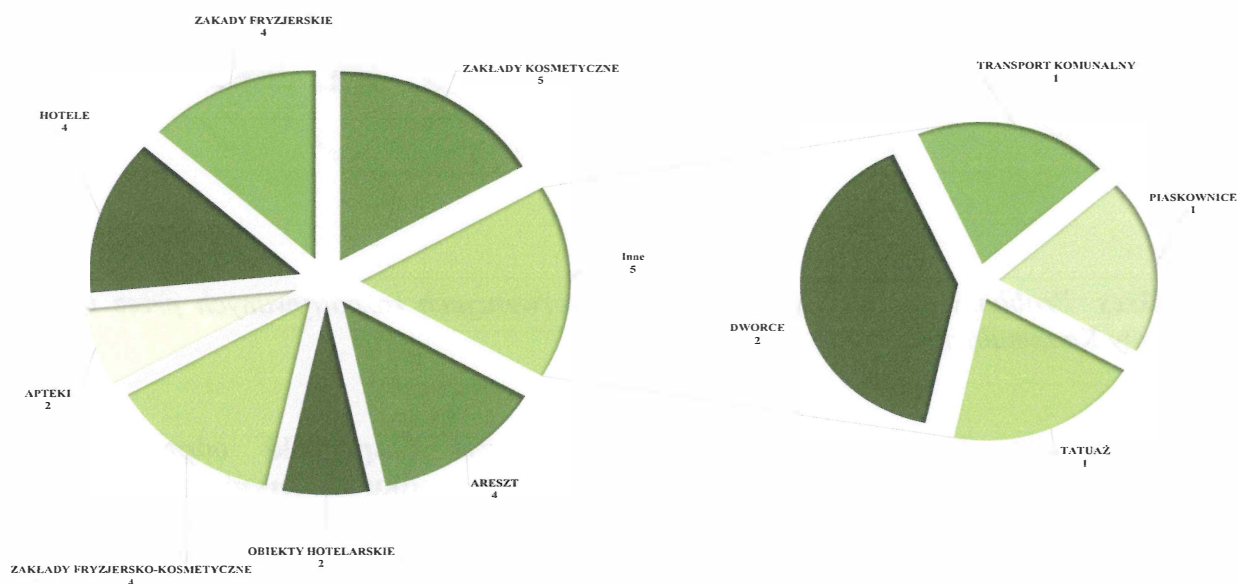
Interwencje

W ramach zapewnienia bezpieczeństwa sanitarnego mieszkańcom miasta Lublin, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie, często przy udziale Straży Miejskiej Miasta Lublin rozpatrywał zgłaszane przez mieszkańców interwencje. Należy zauważyć, że z roku na rok dochodzi do systematycznego wzrostu liczby interwencji zgłaszanych do Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Lublinie na obiekty nie będące pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie.

Kontrole interwencyjne przeprowadzono **w 91 obiektach nie znajdujących się pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie to jest o 20 kontroli interwencyjnych więcej niż w 2022 roku** (głównie dotyczyły one części wspólnych budynków mieszkalnych, mieszkań prywatnych, miejsc gromadzenia odpadów komunalnych, podwórek), przy czym za zasadne uznano 26, co stanowi 28,6% zgłoszonych interwencji. Dla porównania, mniejszy odsetek interwencji rozpatrywanych przez Oddział Higieny Komunalnej dotyczył obiektów użyteczności publicznej, które są pod stałym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie, takich jak: zakłady kosmetyczne, zakłady fryzjerskie, hotele. W 2023 r. pracownicy Oddziału Higieny Komunalnej Powiatowej Stacji

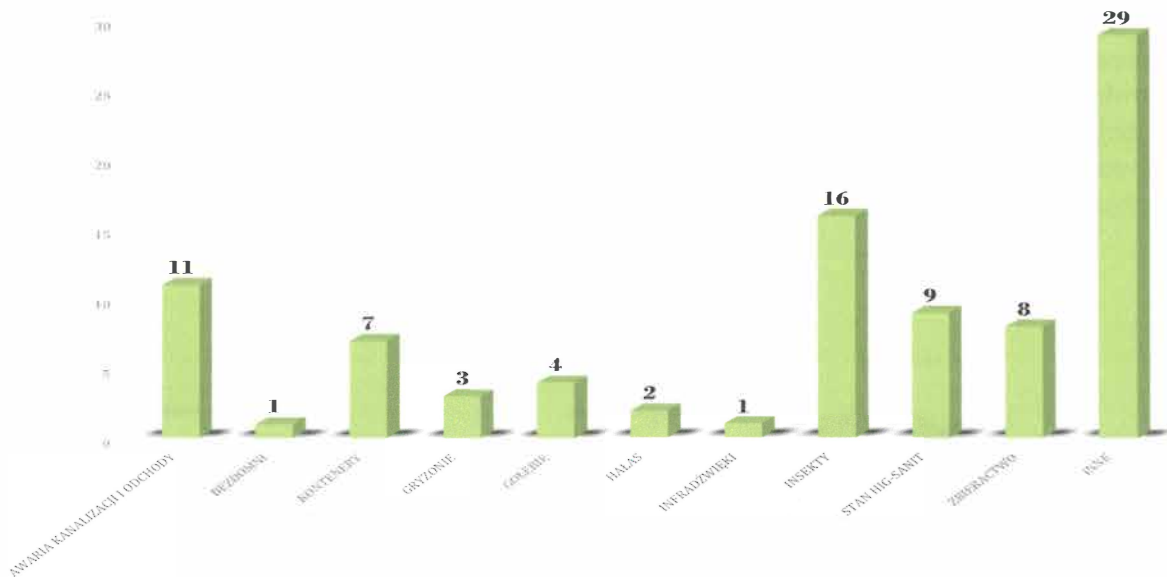
Sanitarно-Epidemiologicznej w Lublinie **rozpatrzyli 30 interwencji na obiekty użyteczności publicznej to jest tylko o 2 interwencje więcej niż w 2022 roku**, przeprowadzając w nich kontrole. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie, mając na względzie ochronę zdrowia publicznego, rozpatruje wszystkie zgłaszane interwencje i podejmuje natychmiastowe działania w ramach posiadanych kompetencji, zmierzające do wyeliminowania zagrożeń dla zdrowia.

Wykres. Rodzaje obiektów użyteczności publicznej, w stosunku do których zgłaszane były interwencje.

Na szczególną uwagę zasługuje **problem występowania gryzoni (szczurów) oraz gołębi w przestrzeni publicznej**. Zarządcy nieruchomości w większości przypadków przeprowadzają systematycznie zabiegi deratyzacji oraz dokładają starań w celu zabezpieczenia nieruchomości przed gołębiami np. poprzez montowanie kolców na parapetach, zabezpieczenia balkonów siatkami czy zamykanie okienek na strychach i w pomieszczeniach piwnicznych. Ponadto umieszczane są informacje o zakazie dokarmiania ptaków i pozostawiania odpadów poza kontenerami przy wiatach śmietnikowych.

Kolejnym istotnym problemem jest **problem tzw. zbieractwa** w budynkach budownictwa wielorodzinnego, które może stanowić zagrożenie sanitarne, m.in. poprzez rozprzestrzenianie się insektów (pluskiew, prusaków i innych) na sąsiednie lokale mieszkalne, a także generuje uciążliwości zapachowe. Zagadnienia te są często bardzo trudne do rozstrzygnięcia, zwłaszcza jeśli osoby zajmujące lokale będące przedmiotem interwencji nie zauważają problemu, który z czasem dotyka również mieszkania sąsiednie. Należy wskazać, że bez współpracy wielu instytucji (w tym MOPR, ZNK) i mieszkańcami spornych lokali często problemy te nawracają. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie prowadził postępowania administracyjne, które skutkowały doprowadzeniem mieszkań do właściwego stanu sanitarnego, co wymagało współpracy i dużego zaangażowania administratorów nieruchomości, często Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, a także pracowników Straży Miejskiej miasta Lublin oraz funkcjonariuszy Policji.

Wykres. Problemy najczęściej zgłaszane w interwencjach rozpatrywanych przez Oddział Higieny Komunalnej.

Ponadto duży odsetek interwencji dotyczył **gospodarki odpadami oraz przestrzegania regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie miasta**, a więc zagadnień z pogranicza kompetencji Urzędu Miasta i organów inspekcji sanitarnej. Skarżący zgłaszali przede wszystkim: zbyt małą ilość oraz nieodpowiednie usytuowanie pojemników na odpady, wskazywali na ich zły stan sanitarny, a także niewystarczającą częstotliwość odbioru odpadów, która zwłaszcza w okresie letnim jest szczególnie uciążliwa z uwagi na nieprzyjemne zapachy i pojawienie się insektów. W tym zakresie zawarte zostało porozumienie z Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Lublin, w którym zostały doprecyzowane kwestie rozpatrywania skarg wnoszonych w zakresie niewłaściwej realizacji zadań określonych w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Zakaz Palenia

Jednym z priorytetów działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zabezpieczenie prawa osób niepalących, do przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego oraz oparów papierosów elektronicznych dlatego obiekty są systematycznie kontrolowane w zakresie przestrzegania przepisów ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w miejscach użyteczności publicznej. W powyższym zakresie skontrolowano 456 obiektów.

ZAKAZ PALENIA

X. OCENA BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO MIASTA LUBLIN W ZAKRESIE NADZORU NAD WARUNKAMI PRACY ORAZ CHORÓB ZAWODOWYCH

Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie prowadził działalność kontrolną w zakresie nadzoru sanitarnego w celu poprawy warunków pracy i ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy zgodnie z kluczowymi kierunkami działania, które zostały określone w Wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2023 r. Bieżący nadzór sanitarny sprawowany przez Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami obejmował w 2023 r. kontrole przestrzegania przepisów m.in. z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy, wykonywania badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, występowania substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, produktów biobójczych, detergentów, produktów kosmetycznych oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, a także oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy.

Pracownicy pionu Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami realizowali również program wieloletni tj. ocenę przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, a także działania dotyczące upowszechniania specjalistycznej wiedzy w zakresie zagrożeń wynikających przy świadczeniu usług branży beauty. Ponadto w 2023 roku prowadzono działania dotyczące zintegrowanej kontroli produktów chemicznych w ramach wspólnotowego projektu REF-11 oraz działania związane z objęciem wzmożonym nadzorem w sezonie letnim produktów biobójczych należących do grupy produktowej 18 (insektycydy) i 19 (atraktanty i repelenty).

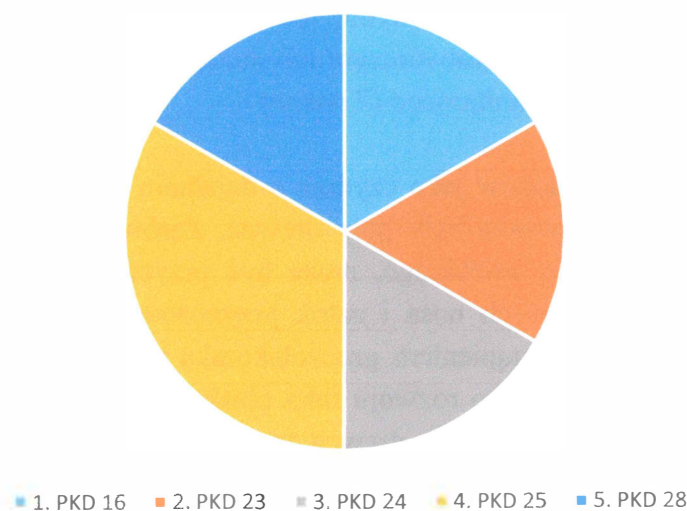
W ewidencji pionu Higieny Pracy w 2023 r. znajdowało się 687 obiektów. Na terenie miasta Lublin przeprowadzono 249 kontroli w zakresie oceny warunków zdrowotnych środowiska pracy, przestrzegania obowiązków wynikających z ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach. Podczas czynności kontrolnych stwierdzono liczne nieprawidłowości, najczęściej dotyczyły one:

- nieodpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń higienicznosanitarnych i pomieszczeń pracy;
- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym oraz rejestru pracowników narażonych na działanie tych czynników;
- braku wentylacji w pomieszczeniach pracy;
- nieprawidłowo wyposażonego pomieszczenia do spożywania posiłków;
- nieprawidłowo urządzonego pomieszczenia szatni;

- braku opracowania bądź aktualizacji oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy;
- braku instrukcji stanowiskowych;
- braku przeprowadzenia badań i pomiarów chemicznych i fizycznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy oraz zapoznania z ich wynikach pracowników;
- braku rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia oraz uzupełniania na bieżąco kart badań i pomiarów;
- braku programu działań organizacyjno-technicznych zmierzającego do ograniczenia narażenia na hałas;
- niepowierzenia obsługi apteczki pracownikom przeszkolonym w udzielaniu pierwszej pomocy, brak wykazów pracowników, którym została powierzona ich obsługa oraz brak instrukcji udzielania I pomocy;
- braku szkoleń bhp pracowników;
- braku środków ochrony indywidualnej;
- braku aktualnego spisu stosowanych mieszanin chemicznych u stosujących;
- braku kart charakterystyk mieszanin chemicznych u stosujących.

W 2023 r. stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy łącznie w 6 zakładach pracy w mieście Lublin, czynnikiem szkodliwym był ponadnormatywny hałas. Łączna liczba osób narażonych na jego oddziaływanie stanowiła 533 pracowników. Pracodawcy opracowali i wdrożyli w życie programy działań organizacyjno-technicznych zmierzające do ograniczenia narażenia na hałas. Pracownicy zostali wyposażeni w środki ochrony indywidualnej adekwatne do poziomu narażenia na ponadnormatywny hałas.

Profile zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDN hałasu

Wykres 1. Profile 6 zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia- hałasu.

Przekroczenia wartości NDN odnotowane w 2023 r. dotyczyły zakładów o następujących profilach produkcji:

- produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (PKD 16)- 1 zakład;
- cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia (PKD 23)- 1 zakład;
- produkcja prętów ciągnionych na zimno (PKD 24)- 1 zakład;
- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (PKD 25)- 2 zakłady;
- produkcja wyrobów z aluminium i stopów aluminium (PKD 28)- 1 zakład.

W ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy przeprowadzono 36 kontroli w 27 obiektach. W ewidencji pionu Higieny Pracy w 2023 r. znajdowało się 145 podmiotów, w których stwierdzono substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Liczba osób narażonych, w obiektach skontrolowanych wyniosła 700 pracowników.

W związku ze stwierdzonymi podczas przeprowadzonych kontroli nieprawidłowościami wszczęto i prowadzono postępowania administracyjne, w wyniku których wydanych zostało 13 decyzji administracyjnych, zawierających nakazy m. in. w zakresie:

- braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (3 nakazy);
- braku rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (4 nakazy);
- nieprzekazania rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do właściwego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (2 nakazy).

W większości przypadków jako czynnik o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy wskazywane były pyły drewna. Zarówno ekspozycja na pyły drewna twardego, jak i pyły drewna miękkiego, może być przyczyną chorób nowotworowych – głównie nowotworów złośliwych nosa i zatok przynosowych. Narażenie na pyły drewna twardego jest związane z wystąpieniem gruczolakoraka nosa, natomiast narażenie na pyły drewna miękkiego stwarza ryzyko rozwoju raka płaskonabłonkowego błon śluzowych nosa i zatok przynosowych. Zarówno pyły drewna twardego, jak i miękkiego w zależności od rozmiaru cząstek drewna, mogą upośledzać drożność górnych lub dolnych dróg oddechowych, powodować choroby obturacyjne związane z ograniczeniem przepływu powietrza w płucach oraz przewlekłe zapalenie oskrzeli. Ponadto narażenie ostre, jak i przewlekłe na pyły drewna,

może powodować działanie uczulające, bądź drażniące na błony śluzowe dróg oddechowych oraz skórę.

Podczas czynności kontrolnych zwrócono szczególną uwagę na stosowane w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne sklasyfikowane jako mogące powodować raka kategorii 1A i 1B (zwrot H350). Substancje rakotwórcze należą do grupy czynników wpływających szkodliwie na zdrowie, zarówno w środowisku pracy, jak i w środowisku naturalnym, a zmiany nowotworowe mogą ujawnić się po upływie wielu lat od chwili pierwszego narażenia. Coraz więcej czynników chemicznych zostaje uznawanych za rakotwórcze. W sytuacji występowania szkodliwych substancji chemicznych na stanowiskach pracy obowiązkiem pracodawcy jest identyfikacja zagrożeń, ocena ryzyka zawodowego, wprowadzenie środków bezpieczeństwa, wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka, informowanie i szkolenie pracowników. Szczególne znaczenie dla zapewnienia bezpiecznych warunków pracy ma prawidłowa eksploatacja i konserwacja instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, stosowanie systemów zamkniętych produkcji, zamykanie instalacji/procesów w wydzielonych miejscach oraz mechanizacja/automatyzacja metod pracy, a także stosowanie środków ochrony indywidualnej.

W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi występującymi w środowisku pracy przeprowadzono 49 kontroli w 32 obiektach. W ewidencji pionu Higieny Pracy w 2023 r. znajdowało się 129 podmiotów, w których stwierdzono szkodliwe czynniki biologiczne. Liczba osób narażonych, w obiektach skontrolowanych wyniosła 6987 pracowników.

W związku ze stwierdzonymi podczas przeprowadzonych kontroli nieprawidłowościami wszczęto i prowadzono postępowania administracyjne, wydano 18 decyzji administracyjnych, zawierających nakazy m. in. w zakresie:

- braku rejestru pracowników pracujących w narażeniu na czynniki biologiczne z grupy 3 (3 nakazy);
- braku rejestru prac narażających na działanie szkodliwych czynników biologicznych z grupy 3 (2 nakazy);
- brak oceny ryzyka zawodowego dotyczącego szkodliwych czynników biologicznych występujących w środowisku pracy (4 nakazy);
- brak procedur i instrukcji (2 nakazy);
- brak szkoleń pracowników (1 nakaz).

Do najczęściej wskazywanych zagrożeń biologicznych grupy 3 były wirusy przenoszone drogą krwiopochodną, dotyczy to przede wszystkim trzech wirusów: zapalenia wątroby typu B (HBV), typu C (HCV) i ludzkiego wirusa niedoboru odporności (HIV). Ryzyko dotyczy osób mających zawodowy kontakt z potencjalnymi źródłami zakażenia. Oprócz pracowników ochrony zdrowia są to wszystkie osoby, które z powodu wykonywanego zawodu mają możliwość ekspozycji: policjanci, strażacy, strażnicy więzienni. Do ekspozycji zawodowej dochodzi w sytuacji styczności z materiałem potencjalnie zakaźnym, w związku z wykonywaną pracą, na przykład zakłucie igłą, skaleczenie, zachłapanie błon śluzowych, uszkodzonej skóry czy ugryzienie. Materiałem potencjalnie zakaźnym mogą być płyn ustrojowy lub tkanka, w których mogą znajdować się cząstki infekcyjne w odpowiedniej ilości, która umożliwia transmisję zakażenia. Materiałem zakaźnym może być krew, płyn mózgowo-

rdzeniowy, płyn opłucnowy, płyn osierdziowy, płyn maziowy, płyn otrzewnowy, płyn owodniowy, nasienie, treść dróg rodnych, tkanki nieutralowane formaliną, pokarm kobiecy w przypadku HIV i ostrego HBV lub HCV. Odpowiednio wczesne zgłoszenie się do ośrodka specjalistycznego po ekspozycji zawodowej na materiał biologiczny pozwala w sytuacjach uzasadnionych na wdrożenie profilaktyki zakażeń HIV i HBV, a w przypadku HCV monitorowanie statusu serologicznego pacjenta i rozpoczęcie leczenia w przypadku wykrycia zakażenia. Konieczne wydaje się ciągle przypominanie pracownikom służby zdrowia o obowiązku zgłaszania ryzykownego kontaktu z materiałem potencjalnie zakaźnym w miejscu pracy, zabezpieczeniu w miarę możliwości materiału źródłowego i sposobach profilaktyki nieswoistej oraz możliwościach podjęcia profilaktyki swoistej.

Ponadto narażenie pracowników na czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 2 grupy zagrożenia występuje w zakładach produkujących żywność oraz pasze i związane jest z procesem produkcyjnym, oraz w zakładach świadczących usługi noclegowe.

Pion Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami w 2023 r. prowadził działania dotyczące upowszechniania specjalistycznej wiedzy w zakresie zagrożeń wynikających przy świadczeniu usług branży beauty. W ramach prowadzonego nadzoru przeprowadzono 6 kontroli w 6 obiektach tj. salonach kosmetycznych i fryzjerskich. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wszczęto i prowadzono postępowania administracyjne, wydano 3 decyzje administracyjne. W zakładach branży beauty największe ryzyko dla zdrowia pracowników stwarzają zabiegi związane z naruszeniem ciągłości tkanki. Do szkodliwych czynników biologicznych występujących w środowisku pracy w omawianych zakładach zaliczane są czynniki zakaźne związane z chorobami zdiagnozowanymi u osób, którym świadczone są usługi, potencjalnie patogenne bakterie, grzyby, wirusy, których osoba była nosicielem.

W ramach rządowego Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 skontrolowano 2 podmioty zajmujące się usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Podczas czynności kontrolnych oceniono:

- posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi;
- prawidłowość środków zapobiegawczych podejmowanych przez pracodawców celem zminimalizowania ryzyka utraty zdrowia pracowników w związku z narażeniem na azbest;
- poziom znajomości przepisów regulujących bezpieczne zasady usuwania bądź unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest;
- jakość dokonanej oceny ryzyka zawodowego i jego udokumentowanie;
- sposób przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest;
- prowadzenie rejestrów wynikających z przepisów regulujących zagadnienia czynników rakotwórczych obecnych w środowisku pracy;
- aspekt profilaktycznej opieki medycznej nad pracownikami;
- zagadnienie wykonywania badań środowiskowych na stanowiskach pracy;
- zabezpieczenie terenu podczas wykonywania prac rozbiórkowych.

W ramach realizacji *krajowego planu działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy* podnoszono świadomość społeczeństwa poprzez udzielanie porad i informacji w zakresie: narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu. Radon jest gazem szlachetnym promieniotwórczym, nie posiada smaku, zapachu, barwy, powszechnie występuje naturalnie w środowisku: w podłożu gruntowym, wodzie i powietrzu. Powstaje w wyniku promieniotwórczego rozpadu radu, który z kolei tworzy się w wyniku rozpadu uranu. Jako gaz może łatwo się przemieszczać. O ile w otwartej przestrzeni jego stężenie jest bardzo małe, w zamkniętych, źle wietrzonych pomieszczeniach, do których przedostaje się z podłoża gruntowego, jego poziom rośnie, co może prowadzić do negatywnych skutków zdrowotnych. Ryzyko narażenia na radon może wystąpić m.in. w miejscu zamieszkania, miejscu pracy oraz w budynkach o mieszanym przeznaczeniu. Główne źródła radonu w powietrzu wewnątrz budynków to:

- przedostawanie się radonu z gleby przez: spękania w fundamentach i podłodze, złącza konstrukcyjne oraz nieszczelności wokół rur, wszelkiego rodzaju nieszczelności fundamentów,
- materiały budowlane zawierające naturalnie występujące izotopy promieniotwórcze.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) i amerykańskiej Agencji Ochrony Środowiska (EPA) ekspozycja na radon jest drugą, po paleniu tytoniu, przyczyną rozwoju raka płuc w populacji. Połączenie palenia tytoniu i wysokiego narażenia na radon powoduje znacznie wyższe ryzyko wystąpienia raka płuc niż każdy z tych czynników z osobna. W ramach realizowanego przez Głównego Inspektora Sanitarnego zadania mającego na celu identyfikację terenów, na których wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków poziom średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu może przekroczyć poziom odniesienia tj. 300 Bq/m³.

Do Oddziału Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami wpłynęły 64 wnioski o podjęcie interwencji. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone. Przeprowadzono 75 kontroli interwencyjnych. Interwencje dotyczyły warunków pracy, nieprzestrzegania obowiązków wynikających z ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, nieprzestrzegania przepisów dotyczących warunków obrotu produktami kosmetycznymi oraz nieprzestrzegania przepisów dotyczących produktów biobójczych i substancji czynnych, w tym wprowadzania do obrotu produktów biobójczych bez wymaganego numeru pozwolenia na obrót produktem biobójczym. W 20 przypadkach wnioski o podjęcie interwencji uznano za zasadne. W wyniku przeprowadzonych kontroli interwencyjnych podczas których stwierdzono nieprawidłowości zostały wszczęte postępowania administracyjne zakończone wydaniem decyzji.

Nadzór nad środkami zastępczymi, substancjami i mieszaninami chemicznymi, detergentami, produktami biobójczymi oraz prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

W 2023 r. realizowano również nadzór nad podmiotami zajmującymi się wytwarzaniem, wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie dla ludzi i środowiska. Kontrolowano między innymi zgodność danych w kartach charakterystyk substancji i mieszanin chemicznych, zgodność oznakowania na etykietach opakowań substancji i mieszanin chemicznych, prawidłowość klasyfikacji zagrożeń substancji i mieszanin chemicznych, respektowanie warunków ograniczeń produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów określonych w załączniku XVII rozporządzenia WE nr 1907/2006 (REACH) pod kątem zawartości w nich niedozwolonych substancji, legalność wprowadzania do obrotu substancji chemicznych (rejestracja substancji chemicznych), a także przestrzeganie zasad bezpiecznego stosowania w działalności zawodowej oraz bezpiecznego przechowywania chemikaliów w magazynach i innych pomieszczeniach pracy.

Kontrole przeprowadzono zarówno u wprowadzających do obrotu chemikalia (u producentów, formulatorów, importerów i dystrybutorów), jak i stosujących w działalności zawodowej substancje/mieszaniny chemiczne zwłaszcza stwarzające duże ryzyko dla zdrowia, tj. rakotwórcze, mutagenne, wpływające na rozrodczość oraz zaklasyfikowane jako żrące, toksyczne, szkodliwe dla środowiska i zdolne do bioakumulacji.

W 2023 r. w ramach nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zostało przeprowadzonych 121 kontroli, w tym 33 kontroli u importerów, eksporterów, dalszych użytkowników – formulatorów, dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin oraz 88 kontroli u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny (którzy nie są formulatorami). W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin w 9 kontrolowanych podmiotach wszczęto i prowadzono postępowania administracyjne, w wyniku których wydanych zostało 9 decyzji, dotyczących niewłaściwego oznakowania mieszanin chemicznych, braku aktualnego spisu stosowanych mieszanin chemicznych, niezgodnych z prawem kart charakterystyk, a także ich braku.

Jednym z nadzorowanych obszarów jest rynek produktów biobójczych, wykorzystywanych m.in. do dezynfekcji, usuwania, odstraszenia, wabienia i unieszkodliwiania mikroorganizmów oraz szkodników. Konieczność nadzorowania tego rodzaju produktów związana jest z ochroną zdrowia ludzkiego, jak i środowiska naturalnego, ze względu na obecność w nich substancji biologicznie czynnych lub innych szczególnie niebezpiecznych. Zasady wprowadzania do obrotu, a także nadzoru nad ww. produktami są regulowane przepisami krajowymi i Unii Europejskiej.

W 2023 r. w ramach nadzoru nad produktami biobójczymi zostało przeprowadzonych 35 kontroli, w tym skontrolowano 35 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, udostępniających produkty biobójcze na rynku oraz stosujących produkty biobójcze. Podczas 5 przeprowadzonych kontroli zostały wykryte nieprawidłowości, dotyczące udostępniania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia. W związku ze stwierdzeniem podczas kontroli nieprawidłowości wydano 4 decyzje dotyczące produktów biobójczych. Głównym kierunkiem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych była kontrola legalności wprowadzanych do obrotu produktów, tj.: czy udostępniane na rynku i stosowane na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej produkty biobójcze posiadają pozwolenie albo zezwolenie na handel równoległy albo pozwolenie na obrót oraz czy dane w zezwoleniach są zgodne z danymi zawartymi na etykiecie oraz w karcie charakterystyki, czy wszystkie zawarte w produkcie substancje czynne są dopuszczone do stosowania w produktach. Ponadto w trakcie kontroli sprawdzano, czy oznakowanie produktu biobójczego jest zgodne z aktualnymi przepisami oraz czy etykieta produktu biobójczego zawiera wszystkie niezbędne informacje pozwalające na bezpieczne stosowanie danego produktu. W roku 2023 realizowany był wzmożony nadzór nad produktami biobójczymi należącymi do grupy produktowej 18 (insektycydy) i 19 (atraktanty i repelenty). Przeprowadzone kontrole sanitarne miały na celu zwiększenie bezpieczeństwa konsumentów. W sezonie letnim wzrasta zainteresowanie społeczeństwa produktami, które zabezpieczają przed ugryzieniami komarów i kleszczy. Działania kontrolne skierowane były zarówno wobec dystrybutorów, czyli osób, które udostępniają na rynku produkty biobójcze, jak i producentów i importerów, którzy wprowadzają te środki do obrotu. Kontrole obejmowały podmioty prowadzące sprzedaż stacjonarną i rynek e-commerce (platformy sprzedaży on-line, sklepy internetowe). Przeprowadzone kontrole miały na celu ochronę zdrowia ludzkiego przed szkodliwym wpływem produktów, które są obecne na rynku, ale nie spełniają określonych w przepisach wymagań. Eliminowanie produktów o niepotwierdzonej skuteczności, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi, jest jednym z priorytetowych działań podejmowanych przez organy inspekcji.

W 2023 r. Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami prowadził również nadzór nad detergentami poprzez kontrolę spełniania wymagań oraz znakowania detergentów. Przeprowadzono 5 kontroli, podczas których stwierdzono nieprawidłowości w jednym zakładzie. Ocena realizacji wymogów w zakresie wprowadzania do obrotu detergentów wynikająca z rozporządzenia (WE) NR 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie detergentów, obejmowała m.in. sprawdzenie spełnienia kryteriów dla całkowitej biodegradacji tlenowej przez środek powierzchniowo czynny lub detergent; prawidłowość oznakowania opakowania detergentu przeznaczonego do sprzedaży użytkownikowi; rodzaj opakowania i pojemność; przeznaczenie/zastosowanie detergentu; nazwę środka powierzchniowo czynnego w detergencie.

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem zapisów ww. rozporządzenia (WE) NR 648/2004 w 2023 r. skontrolowano 5 zakładów (5 kontroli), w trakcie których nie stwierdzono nieprawidłowości. Zwracano szczególną uwagę na przekazywanie przez dystrybutorów informacji na etykiecie, dotyczącej bezpiecznego stosowania danego detergentu oraz umieszczania nazw substancji powodujących uczulenia, co ma szczególne znaczenie, gdyż na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się coraz więcej przypadków występowania alergii, podrażnień lub innych objawów u osób stosujących te produkty. Szczególną uwagę poświęcano analizie przedstawianych do wglądu arkuszy danych dla służb medycznych, scenariuszy narażenia i danych dotyczących biodegradowalności mieszanin.

W roku 2023 sprawowany był również nadzór nad przestrzeganiem przez podmioty stosujące i wprowadzające do obrotu prekursorsy narkotyków: kategorii 2A, 2B oraz kategorii 3. Przeprowadzono 5 kontroli w zakresie sprawdzenia legalności funkcjonowania firm podlegających obowiązkowi realizacji zadań z zakresu dokonywania rejestracji, które nie

wykazały nieprawidłowości w kontrolowanym zakresie. Kontrole prowadzono w ścisłej współpracy z Prezesem Biura ds. Substancji Chemicznych. Ponadto wydano 4 zezwolenia na wywóz/przywóz prekursorów. Na terenie miasta Lublin prowadzi działalność gospodarczą 6 podmiotów zajmujących się obrotem prekursorami narkotyków na terenie Unii Europejskiej oraz prowadzących handel z krajami trzecimi.

Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami prowadzi nadzór w zakresie wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, monitoruje przypadki zatruc i zgonów spowodowanych środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi zgłaszane przez placówki ochrony zdrowia oraz wprowadzanie na rynek środków zastępczych, w tym również sprzedaż internetową. Realizacja działań dotyczących zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych odbywa się we współpracy z Policją, Centralnym Biurem Śledczym Policji, Prokuraturą, Sądami, Urzędami Celno-Skarbowymi, Wojewódzkim Inspektoratem Nadzoru Farmaceutycznego.

W minionym roku nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych, tym samym nie były wydawane decyzje nakładające administracyjne kary pieniężne. W porównaniu do lat ubiegłych liczba prowadzonych postępowań zdecydowanie spadła, co pozwala stwierdzić, że znowelizowane przepisy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii odniosły oczekiwany skutek.

Jednym z ważnych zadań w obszarze nowych narkotyków jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie zatruc i podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i nowych substancji psychoaktywnych (NSP). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie we współpracy z podmiotami leczniczymi stale monitoruje zatrucia środkami zastępczymi i NSP. Z danych zebranych w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie wynika, iż w 2023 roku nie odnotowano przypadków zatruc lub podejrzeń zatruc środkami zastępczymi i NSP.

Nadzór nad obiektami wytwarzania, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi.

Kwestie bezpieczeństwa produktów kosmetycznych regulowane są kompleksowo zarówno w legislacji europejskiej, jak i polskiej. Łącznie to bardzo restrykcyjny system wymogów i obowiązków, które prawo nakłada na przedsiębiorców wprowadzających produkty kosmetyczne do obrotu. Firmy kosmetyczne każdego roku wprowadzają coraz to nowsze produkty, rozszerzając swoje kosmetyczne portfolio. Jednak, aby wyrób kosmetyczny mógł trafić do sklepów, musi przejść szereg badań, by zapewnić bezpieczeństwo jego stosowania. Bezpieczeństwo produktów kosmetycznych jest niezmiernie ważne dla konsumentów, a za jego zapewnienie odpowiedzialni są producenci, dystrybutorzy oraz importerzy.

W ewidencji obiektów wytwarzających, konfekcjonujących i zajmujących się obrotem produktami kosmetycznymi nadzorowanych przez Oddział Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie figuruje 74 obiektów. Na terenie miasta Lublin w 2023 r. skontrolowano 46 obiektów. Kontrolą objęto zarówno producentów, osoby odpowiedzialne, jak i dystrybutorów produktów kosmetycznych. W 2023r. skontrolowano 3 obiekty wytwarzające i konfekcjonujące produkty kosmetyczne, w tym 1 obiekt oceniono w zakresie warunków wytwarzania. Spośród skontrolowanych

przedsiębiorców 9 pełniło rolę osoby odpowiedzialnej za produkty kosmetyczne, kontrole przeprowadzono w zakresie oceny dokumentacji potwierdzającej bezpieczeństwo wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych, a także oznakowania opakowań jednostkowych. W przypadku 4 podmiotów stwierdzono niezgodności dotyczące dokumentacji potwierdzającej bezpieczeństwo wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych, natomiast w przypadku 3 podmiotów niezgodności dotyczyły oznakowania opakowań jednostkowych. Wydano 6 decyzji administracyjnych, w tym 2 zakazujące wprowadzania do obrotu kwestionowanych produktów kosmetycznych (Balsam „Oczyszczanie – Papillo”, klej do rzęs). Ponadto skontrolowano 34 obiekty obrotu produktami kosmetycznymi. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości w pięciu przypadkach wydano decyzje z rygorem natychmiastowej wykonalności zakazujące dystrybutorowi udostępniania na rynku produktu kosmetycznego, z uwagi na brak oznakowania w języku polskim, oznakowanie niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 10 decyzji o wymierzeniu kary pieniężnej. U dwóch skontrolowanych podmiotów w ramach bieżącego nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych po dwie próbki produktów kosmetycznych w zakresie oceny czystości mikrobiologicznej oraz oznaczenia zawartości wolnego formaldehydu. Otrzymane wyniki badań w przypadku wszystkich pobranych próbek potwierdzają zgodność przebadanych próbek z limitami mikrobiologicznymi określonymi dla produktów kosmetycznych, jak również z wymaganiami w zakresie zawartości wolnego formaldehydu.

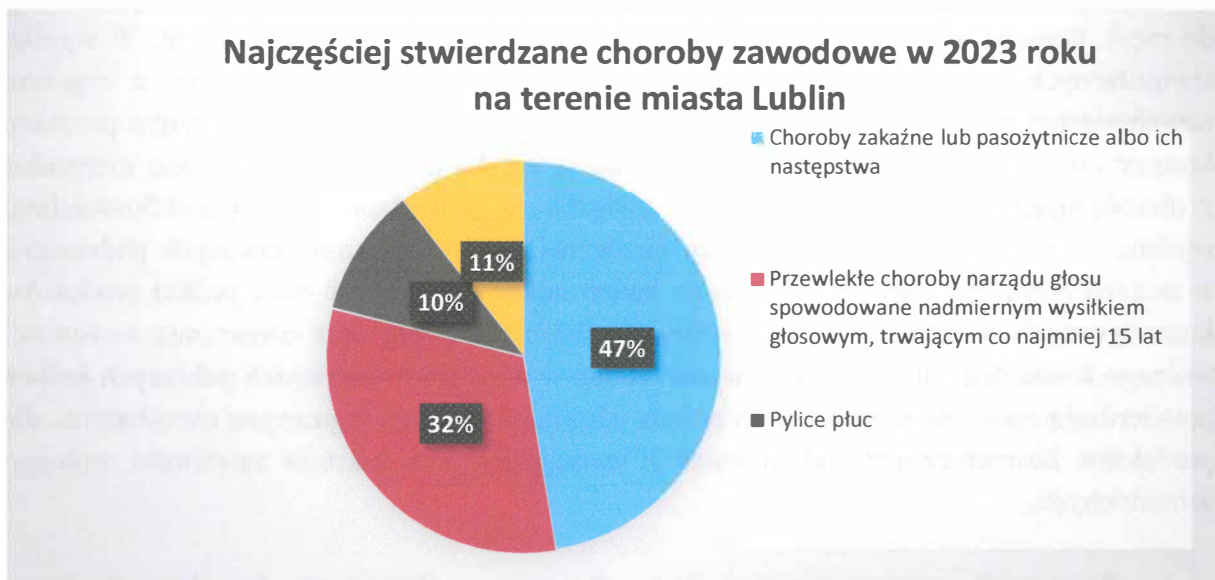
W ramach sprawowanego nadzoru Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie wydał 93 decyzji administracyjnych, mających na celu wyegzekwowanie poprawy warunków pracy pracowników objętych ewidencją oraz przestrzeganie obowiązujących przepisów prawa w zakresie obrotu produktami biobójczymi, kosmetykami oraz w zakresie nadzoru nad chemikaliami. Nałożono 11 grzywn w drodze mandatu karnego na łączną kwotę 2650 zł.

Choroby zawodowe

Następstwem pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia są choroby zawodowe. Rozpoznanie choroby zawodowej u pracownika lub byłego pracownika może nastąpić w okresie jego zatrudnienia w narażeniu zawodowym albo po zakończeniu pracy w takim narażeniu, pod warunkiem wystąpienia udokumentowanych objawów chorobowych w okresie ustalonym w wykazie chorób zawodowych. Na terenie miasta Lublin w roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie prowadził 93 postępowania wyjaśniające w sprawie chorób zawodowych i wydał ogółem 39 decyzji dotyczących chorób zawodowych, w tym 22 decyzje stwierdzające chorobę zawodową, 13 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 4 decyzje o umorzeniu postępowania.

W 2023 roku na terenie miasta Lublin dominowały dwie grupy chorób zawodowych, pierwsza to choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa, w tym COVID-19 (5 przypadków) i borelioza (4 przypadki), a druga to schorzenia spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym (6 przypadków). Ponadto, stwierdzono 4 przypadki chorób zawodowych wywołanych pyłami azbestu i były to 2 przypadki pylicy płuc (pylica azbestowa) i 2 przypadki nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących

w środowisku pracy uznanych za rakotwórcze u ludzi (rak płuca). Stwierdzono także po jednym przypadku następujących chorób zawodowych: astma oskrzelowa, zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych oraz przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – zespół cieśni w obrębie nadgarstka. Podobnie jak w roku 2022, stwierdzone na terenie miasta Lublin w 2023 roku przypadki choroby zawodowej COVID-19 dotyczyły pracowników sektora medycznego. Uwzględniając płeć, 13 przypadków chorób zawodowych stwierdzono u kobiet, natomiast u mężczyzn – 9 przypadków.

Wykres. Najczęściej stwierdzane choroby zawodowe na terenie miasta Lublin w 2023 r.

Podsumowując liczbę stwierdzanych chorób zawodowych, należy podkreślić, iż liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie miasta Lublin od 2020 roku utrzymuje się na podobnym poziomie. W roku 2020 stwierdzono 19 przypadków, w roku 2021 – 20 przypadków, w roku 2022 były to 23 przypadki, natomiast w roku 2023 odnotowano 22 przypadki chorób zawodowych. Podobnie, jak w ubiegłym roku, nadal dominują choroby zawodowe wymienione w pozycji 26 i pozycji 15 wykazu chorób zawodowych.

Podsumowanie:

Istotnym czynnikiem w zachowaniu odpowiedniego stanu higienicznosanitarnego zakładów pracy jest systematyczny nadzór w tym zakresie. Prowadzona działalność kontrolna w dużym stopniu przyczynia się bowiem do podnoszenia stanu bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych w kontrolowanych zakładach pracy, szczególnie w warunkach narażenia zawodowego. Na podstawie prowadzonego nadzoru sanitarnego w zakresie higieny pracy w 2023 r. można zauważyć, że mimo stwierdzanych nieprawidłowości, pracodawcy wykazują zaangażowanie w zapewnianie pracownikom bezpiecznych warunków pracy. Zwiększa się również świadomość zawodowa samych pracowników w odniesieniu do zagrożeń w środowisku pracy, jak również w przestrzeganiu procedur i stosowaniu indywidualnych ochron osobistych, zabezpieczających przed powstawaniem chorób zawodowych czy wypadków przy pracy.

XI. OCENA STANU SANITARNEGO PLACÓWEK NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ WYPOCZYNKU

Informacje ogólne

Pod nadzorem Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie znajdowało się:

- **540** placówek stałych funkcjonujących w 637 budynkach.
- **52** placówki wypoczynku zimowego,
- **203** placówki wypoczynku letniego.

Do nadzorowanych placówek należały: żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, wszystkie typy szkół i Centra Kształcenia Ustawicznego, wyższe uczelnie publiczne i niepubliczne, placówki opiekuńczo-wychowawcze z pobytem całodobowym (w tym: domy studenckie, bursy i internaty, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze), placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, placówki wychowania pozaszkolnego: młodzieżowe domy kultury, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogniska pracy pozaszkolnej, szkoły muzyczne bez pionu ogólnokształcącego, domy kultury, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i placówki rekreacyjne oraz placówki wypoczynku zimowego i letniego.

Przeprowadzono ogółem **394** kontrole, skontrolowano 175 placówek stałych, przeprowadzono 346 kontroli, ponadto skontrolowano **48** placówek sezonowych wypoczynku zimowego (15) i letniego (33).

Przeprowadzone kontrole to: kontrole sanitarne (stan sanitarno-techniczny), sprawdzające i interwencyjne oraz w związku z wydaniem opinii/decyzji do celów rejestracji dla nowych placówek. Przeprowadzono: **180** kontroli sanitarnych, **1** kontrola tematyczna w związku oceną obciążenia uczniów ciężarem tornistrów/plecaków, **4** kontrole w związku z oceną mebli do wymagań ergonomii, **85** kontroli sprawdzających, **25** kontroli interwencyjnych, **28** w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego, **23** kontroli w związku z wydaniem opinii/decyzji dla nowych placówek, ponadto kontroli wypoczynku zimowego **15** i letniego **33** i **2** kontrole przed rozpoczęciem wypoczynku letniego.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania przeprowadzała kontrole w zakresie:

- przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz w ośrodkach wypoczynku, a także higieny procesów nauczania,
- przestrzegania przez osoby stosujące substancje chemiczne obowiązków wynikających z ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach z dnia 25 lutego 2011 r. (Dz. U. z 2022r., poz. 1816) oraz rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych.

Rodzaj placówki	Liczba placówek w ewidencji	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba przeprowadzonych kontroli
Żłobki	83	26	41
Kluby Dziecięce	3	0	0
Przedszkola	174	58	92
Inne Formy Wychowania Przedszkolnego	6	1	2
Szkoły Podstawowe	52	31	90
Technika	7	2	2
Licea Ogólnokształcące	26	9	25
Szkoły Branżowe I i II stopnia	4	1	2
Szkoły Specjalne	3	1	3
Szkoły Policealne	13	1	11
Zespoły Szkół	27	6	26
Placówki Kształcenia Ustawicznego - Centra Kształcenia Zawodowego	1	1	3
Szkoły Wyższe Publiczne	4	4	4
Szkoły Wyższe Niepubliczne	5	1	1
Domy Studenta	26	5	7
Bursy i Internaty	8	3	5
Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii	1	0	0
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	4	2	4
Specjalne ośrodki wychowawcze	1	0	1
Placówki opiekuńczo-wychowawcze (SOS Wioski Dziecięce, Dom Dziecka)	16	0	0
Placówki z pobytem całodobowym – inne (Polic. Izba Dz.)	1	1	1

Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego (świetlice, ogniska)	18	8	8
Młodzieżowe Domy Kultury i Pałace Młodzieży	2	1	1
Międzyszkolne ośrodki sportowe	3	0	0
Ogniska pracy pozaszkolnej	2	2	3
Placówki wychowania pozaszkolnego – inne (Szk. Muz. bez pionu ogółoksz.)	15+21+4= 40	11	14
Placówki rekreacyjne – inne (D.K. 12, Poradnie PP. 23, Centra Zabaw 5)			
Razem	530	175	346

Tabela. Liczba przeprowadzonych kontroli z podziałem na grupy obiektów

Stan sanitarno-techniczny obiektów

Żłobki

Spośród 83 żłobków oraz 3 klubów dziecięcych skontrolowano 26 żłobków, przeprowadzono 41 kontroli w tym: 26 kontroli sanitarnych, 4 kontrole sprawdzające, 3 kontrole interwencyjne oraz 8 kontroli w celu wydania decyzji dla nowych placówek.

W skontrolowanych 24 żłobkach zapewniono właściwe warunki higieniczno-sanitarne.

W 2 żłobkach stwierdzono: niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci: zniszczone podłogi, zniszczone schody wejściowe do placówki, brak aktualnej dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu.

Na ww. nieprawidłowości wszczęto 2 postępowania administracyjne wydano decyzje.

W mieście Lublin 2 placówki ze skontrolowanych posiadają piaskownice zabezpieczone przed zanieczyszczeniem odchodami zwierzęcymi. Przed rozpoczęciem sezonu piasek w piaskownicach był wymieniony.

Przedszkola

Skontrolowano: 58 przedszkoli i 1 inną formę wychowania przedszkolnego spośród 180 placówek: przedszkoli i punktów przedszkolnych znajdujących się w ewidencji. Przeprowadzono ogółem 92 kontrole w przedszkolach, w tym: 59 kontroli sanitarnych, 21 kontroli sprawdzających, 9 kontroli interwencyjnych, 3 kontrole w celu wydania opinii dla nowych placówek. Wydano 4 opinie.

W innych formach wychowania przedszkolnego przeprowadzono 2 kontrole w tym: 1 kontrolę sanitarną i 1 kontrolę interwencyjną.

W 2023r. wydano 16 decyzji administracyjnych, ponadto 21 decyzji zmieniających termin wykonania nakazów.

Spośród skontrolowanych placówek 35 posiada piaskownice zabezpieczone przed zanieczyszczeniem odchodami zwierzęcymi. W większości placówek przed rozpoczęciem sezonu piasek w piaskownicach był wymieniony. Stwierdzono nieprawidłowości w 1 placówce, wydano decyzję administracyjną nakazującą zapewnienie zabezpieczenia 3 piaskownic przed zanieczyszczeniem przez koty, ptaki i gryzonie. Nakaz został wykonany, piaskownice zabezpieczono, stan uległ poprawie.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w placówkach przedszkolnych dotyczyły:

- ciągów komunikacyjnych w budynkach (nawierzchnie, schody, zabezpieczenia kaloryferów) i / lub szatni
- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci
- dostosowania mebli i / lub posiadania certyfikowanych mebli oraz sprzętu sportowego
- stanu sanitarno-higienicznego toalet, w tym sprawności technicznej armatury oraz wyposażenia w środki higieniczne
- badań do celów sanitarnych
- zapewnienia ciepłej wody przy umywalkach do mycia rąk dla dzieci
- zapewnienia skutecznej zgodnej z PN wentylacji w pomieszczeniach sal
- zapewnienia właściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pralni
- zapewnienia właściwego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń porządkowych
- zapewnienia urządzeń do utrzymania higieny osobistej dzieci
- udokumentowania bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu i nauki
- zapewnienia wyposażenia posiadającego atesty i certyfikaty, bezpieczne szkło w drzwiach
- zapewnienia właściwego stanu technicznego mebli dla dzieci
- zniszczonej nawierzchni alejek na placu zabaw, ogrodzenia
- niewłaściwego stanu urządzeń na placu zabaw

Kontynuowane są 33 postępowania, dotyczące w/w zagadnień.

Zakończono 6 postępowań (z 2023r. 4, z lat ubiegłych 2)

Szkoły

Do grupy 133 placówek szkolnych objętych nadzorem PPIS w Lublinie należą:

- szkoły podstawowe,
- technika,
- szkoły branżowe I i II stopnia,
- licea ogólnokształcące,
- szkoły specjalne,
- szkoły policealne,
- zespoły szkół,
- placówki kształcenia ustawicznego

W 2023r., skontrolowano 52 placówki szkolne, przeprowadzono 56 kontroli sanitarnych oraz 12 kontroli w celu wydania opinii dla nowych placówek, ponadto przeprowadzono 51 kontroli sprawdzających, 10 kontroli interwencyjnych, 28 kontroli w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego, 1 kontrolę tematyczną dotyczącą obciążenia uczniów ciężarem plecaka/tornistra szkolnego oraz 4 kontrole tematyczne dotyczące dostosowania mebli do warunków ergonomii dla uczniów. Ogółem przeprowadzono 162 kontrole.

Wydano 42 decyzje w tym: 23 na szkoły podstawowe, 7 na liceum ogólnokształcące, 1 na technikum, 2 na szkoły specjalne, 1 na szkołę policealną, 6 na zespoły szkół, 2 na szkoły wyższe oraz 20 decyzji zmieniających termin wykonania nakazów.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- stanu technicznego dróg dojść, alejek, murków przy budynku
- placów zabaw, placów rekreacyjnych, boisk
- ciągów komunikacyjnych, klatek schodowych, szatni
- stanu technicznego ścian, sufitów i podłóg salach zajęć, w pomieszczeniach higienicznosanitarnych, salach gimnastycznych, salach rekreacyjno-zastępczych, przebieralniach, boksach szatniowych, świetlicach
- warunków prowadzenia zajęć wf
- pracowni komputerowych – zabezpieczenia przed nadmiernym nasłonecznieniem
- zapewnienia w pomieszczeniach szkoły oświetlenia elektrycznego o parametrach zgodnych z Polską Normą
- stanu technicznego pomieszczeń porządkowych
- stanu technicznego mebli
- zapewnienia wentylacji zgodnej z PN i przedstawienia wyników badań potwierdzających zapewnienie właściwej wentylacji, w salach gimnastycznych, przebieralniach, w pomieszczeniach higienicznosanitarnych, w pomieszczeniach zaplecza sanitarno-szatniowego przy sali gimnastycznej, salach zajęć dla uczniów
- stanu sanitarno-technicznego toalet, urządzeń sanitarnych dostosowanych do wymagań ergonomii dla dzieci/uczniów
- zapewnienia szkła bezpiecznego posiadającego atest bezpieczeństwa zamontowanego w drzwiach placówek szkolnych
- zapewnienia dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych na stanowiskach pedagogicznych
- zapewnienia bezpiecznej temperatury ciepłej wody do mycia rąk przy umywalkach w pomieszczeniach higienicznosanitarnych
- zapewnienia centralnej regulacji mieszania ciepłej wody z ograniczeniem maksymalnej temperatury do 43⁰C w instalacji ciepłej wody przy umywalkach w pomieszczeniach higienicznosanitarnych,
- zakazu użytkowania 4 pomieszczeń sal lekcyjnych usytuowanych na ostatniej kondygnacji budynku: o wysokości od 2,28 m do 2,51 m,
- zakazu użytkowania na cele dydaktyczne dwóch sal dydaktycznych (pracowni warsztatów) usytuowanych na kondygnacji niskiego parteru, zagłębionych w stosunku do otaczającego terenu na głębokość 0,6 m oraz o wysokości 2,93 m.
- zapewnienia miejsca na podręczniki

- możliwości korzystania z opieki zdrowotnej
- zapewnienia miejsca do higienicznego przechowywania odzieży w przebieralniach przy sali gimnastycznej.

Kontynuowanych jest 70 postępowań administracyjnych dotyczących zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania (wydanych w 2023r. – 40).

W 2023r. zakończono: 18 postępowań w tym: 1-2012r., 2-2019r., 1-2021r., 6-2022r., 8-2023r.,

Ocena środowiska szkolnego

Ocenię podlegało zapewnienie właściwej wentylacji, temperatury oraz oświetlenia zgodnego z Polskimi Normami w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci/uczniów. W związku ze sprawowaniem nadzoru, nad jakością mikroklimatu zwracano również uwagę na możliwość wietrzenia pomieszczeń poprzez otwieranie okien w placówkach oświatowych.

Mikroklimat

W okresie grzewczym wykonywane były pomiary temperatury w pomieszczeniach, z których korzystały dzieci i uczniowie. Ogółem zmierzono temperaturę w 80 placówkach w 100 pomieszczeniach. W placówkach zapewniono temperaturę zgodną z wymaganiami, tj. co najmniej 18°C, w większości wynosiła ok. 20°C. Nie występowały problemy z niedograniem pomieszczeń przeznaczonych dla dzieci i uczniów.

Wentylacja

W większości placówek oświatowych w pomieszczeniach dydaktycznych przeznaczonych dla dzieci i uczniów oraz pomieszczeniach higienicznosanitarnych zapewniona jest wentylacja grawitacyjna i wspomagana mechanicznie.

Wydano 22 decyzje administracyjne (na: 3 przedszkola, 8 szkół podstawowych, 5 liceów ogólnokształcących, 2 zespoły szkół, 1 szkołę policealną, 3 placówki z pobytem stałym) dotyczące zapewnienia wentylacji w pomieszczeniach w placówkach na terenie Miasta Lublin. Zakończono postępowania administracyjne w zakresie zapewnienia właściwej wentylacji w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt w 13 placówkach (2 przedszkolach, 6 szkołach podstawowych, 1 liceum ogólnokształcącym, 2 szkołach policealnych, 1 domu kultury, 1 wyższej uczelni).

Kontynuowanych jest 25 postępowań administracyjnych wydanych w 2023r. i w latach poprzednich (3 postępowania w przedszkolach, 11 postępowań w szkołach, 6 postępowań w liceum ogólnokształcącym, 2 postępowania w zespołach szkół, 1 postępowanie w zespole poradni psychologiczno-pedagogicznej, 1 w bursie szkolnej, 1 w Centrum Kształcenia Ustawicznego). Decyzje administracyjne wydane w 2023r. 14, w latach poprzednich 11.

Oświetlenie

Ważnym elementem środowiska szkolnego jest zapewnienie właściwego, zgodnego z obowiązującymi normami oświetlenia, które jest niezbędne w zapewnieniu higieny procesu nauczania. Pomiary natężenia oświetlenia elektrycznego przeprowadzane każdego roku przez

Pracownię Sanitarnej Kontroli Środowiska Pracy PSSE w Lublinie wykazują znaczne niedoświetlenie stanowisk pracy ucznia, w związku z tym w dalszym ciągu występuje konieczność poprawy natężenia oświetlenia w placówkach oświatowych.

W 2023r. Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Lublinie Pracownia Sanitarnej Kontroli Środowiska Pracy przeprowadził pomiary natężenia oświetlenia w 4 placówkach, w 4 stwierdzono oświetlenie niezgodne z wymaganiami Polskiej Normy.

W związku z powyższym prowadzone jest postępowanie administracyjne. W 2023r. nastąpiła poprawa oświetlenia w 1 placówce w związku z wykonaną decyzją administracyjną (liceum ogólnokształcące).

Kontynuowanych jest 12 postępowań administracyjnych dotyczących: 6 szkół podstawowych, 2 liceów ogólnokształcących, 2 zespołów szkół, 1 centrum kształcenia ustawicznego i 1 młodzieżowego ośrodka socjoterapii - w zakresie zapewnienia oświetlenia zgodnego z Polską Normą.

Ocena warunków zdrowotnych w pracowniach komputerowych

Podczas kontroli ocenie podlegały warunki pracy ucznia przy stanowisku komputerowym, dostosowanie ich do zasad ergonomii. Zwracano uwagę na elementy wyposażenia, w tym powierzchnię przypadającą na stanowisko komputerowe, ustawienie i odległość sprzętu od sąsiedniego monitora oraz odległości między uczniem, a tyłem sąsiedniego monitora, właściwą powierzchnię blatów stołów, zapewnienie prawidłowego oświetlenia elektrycznego, oświetlenia naturalnego i wentylacji. W zakresie wyposażenia pracowni w meble – stoliki i krzesła stwierdzono, że nie wszystkie pracownie są wyposażone w sprzęt zróżnicowany, regulowanej wysokości. Z jednej lub kilku pracowni komputerowych w szkole korzystają uczniowie ze wszystkich oddziałów klasowych o bardzo zróżnicowanym wzroście. Coraz częściej stosowanym rozwiązaniem w placówkach jest użytkowanie przenośnych komputerów - notebooków, z których uczniowie korzystają nie zmieniając stanowiska pracy odpowiadającego wymaganiom ergonomii. Placówki wyposażone w stacjonarne zestawy komputerowe użytkują monitory ciekłokrystaliczne zapewniające większy komfort pracy i nauki. W 2023r. wydano 6 decyzji administracyjnych dotyczących zabezpieczenia okien w pracowniach komputerowych przed nadmiernym nasłonecznieniem.

Ocena realizacji wymogów w zakresie stosowania substancji i mieszanin chemicznych w klasopracowniach szkolnych

W 2023r. w zakresie oceny warunków do realizowania podstawy programowej przedmiotu chemii w czasie kontroli stwierdzono, że nieliczne szkoły podstawowe posiadają odpowiednio wyposażone pracownie chemiczne i zapewniają warunki do przeprowadzania doświadczeń na lekcjach chemii przez uczniów. W większości skontrolowanych szkół nie ma pracowni lub klasopracowni chemicznych, nie ma substancji i preparatów chemicznych. Prowadzenie zajęć chemii odbywa się przy pomocy sprzętu multimedialnego na zasadzie pokazów lub doświadczeń przeprowadzanych przez nauczyciela na zasadzie demonstracji i w oparciu o wirtualne laboratorium „Empiriusz”.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w placówkach w szkolnych pracowniach chemicznych. W pracowniach chemicznych zapewniono bezpieczne przechowywanie substancji i mieszanin, miejsca przechowywania oznakowano znakami ostrzegawczymi informującymi

o zagrożeniach, nauczycielom pracującym z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapewniono środki ochrony indywidualnej, natryski ratunkowe. W pomieszczeniach zapewniono wentylację zgodną z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyk substancji chemicznych i ich mieszanin stosowanych w placówkach.

Higiena procesu nauczania i wychowania

Ocena higienicznego rozkładu zajęć lekcyjnych w szkołach

Oceniając środowisko szkolne w ramach nadzoru bieżącego szczególną uwagę zwracano na tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny.

Ocena prowadzona była pod kątem rozpoczynania zajęć o stałej porze dnia oraz zachowania różnicy 1 godziny lekcyjnej pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia.

Oceniono plan lekcji w 63 szkołach podstawowych w 920 oddziałach, 2 technikach 33 oddziałach, w 9 liceach ogólnokształcących w 169 oddziałach, 1 szkole branżowej I i II stopnia w 14 oddziałach, w 12 zespołach szkół w 242 oddziałach.

W przypadku stwierdzenia różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia wynoszącej więcej niż 1 godzina, zalecano dokonać zmiany mając na uwadze higienę procesu nauczania.

Zajęcia lekcyjne w szkołach prowadzone są w systemie dwuzmianowym (w większości oddziałach klas młodszych w szkołach podstawowych), wynika to z ograniczonej liczby sal dydaktycznych lub korzystania z zewnętrznych obiektów sportowych np. pływalni, a co za tym idzie konieczności dostosowania planu lekcji do pracy placówki, która jest właścicielem obiektów sportowych.

Ergonomia mebli w szkołach i przedszkolach

W ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzana jest ocena dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów. Niewłaściwe dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu uczniów może być spowodowane: przemieszczaniem się uczniów pomiędzy salami dydaktycznymi (brakiem własnych klas, przeznaczonych wyłącznie dla jednego oddziału), brakiem zróżnicowania mebli szkolnych (np. tylko jedna wielkość mebli w salach lekcyjnych), nieodpowiednim zestawieniem stołów i krzeseł, częstą zmianą stanowisk pracy, brakiem odpowiednich nawyków i samokontroli uczniów, nieprzestrzeganiem prawidłowego doboru mebli w klasie przez nauczycieli.

Oceniono dostosowanie mebli szkolnych do warunków antropometrycznych uczniów w przedszkolach w 49 placówkach w 49 oddziałach oceniono 590 stanowisk pracy, nieprawidłowości stwierdzono w 1 placówce 1 oddziale na 15 stanowiskach, wydana została decyzja administracyjna nakazująca dostosowanie mebli do wymagań ergonomii dla dzieci, w szkołach podstawowych w 26 placówkach w 63 oddziałach oceniono 1090 stanowisk, nieprawidłowości stwierdzono w szkołach podstawowych w 2 placówkach w 32 oddziałach na 592 stanowiskach. Do dyrektorów szkół i organów prowadzących wystosowane zostały wystąpienia pokontrolne mające na celu zwrócenie uwagi na dostosowanie mebli do wymagań ergonomii dla uczniów.

Ponadto dokonano pomiarów w 1 technikum w 1 oddziale oceniono 26 stanowiska, w 3 liceach ogólnokształcących w 3 oddziałach oceniono 64 stanowiska, w 5 zespołach szkół

w 12 oddziałach oceniono 233 stanowiska. Nieprawidłowości stwierdzono w 1 placówce w 8 oddziałach na 182 stanowiskach. Do dyrektorów szkół i organów prowadzących wystosowane zostały 4 wystąpienia pokontrolne mające na celu zwrócenie uwagi na dostosowanie mebli do wymagań ergonomii dla uczniów.

Ocena wyposażenia placówek oświatowych w meble i sprzęt sportowy posiadający certyfikaty bezpieczeństwa

Ocenę przeprowadzono wg wytycznych GIS w odniesieniu do mebli i sprzętu sportowego zakupionego po 1997 r.

W zakresie spełnienia wymogów w stosunku do wyposażenia w meble posiadające certyfikaty bezpieczeństwa (w tym przedszkola, szkoły podstawowe) stwierdzono, że:

- 66 placówek przedszkolnych posiada meble w 100% zakupione po 1997r. posiadające certyfikaty bezpieczeństwa, 1 placówka posiada meble powyżej 50% zakupione po 1997r., 3 placówki posiadają wyłącznie meble zakupione przed 1997r.,
- 60 szkół różnych typów (szkoły podstawowe, licea ogólnokształcące, technikum, szkoły branżowe I i II stopnia, szkoła specjalna, szkoła policealna, zespoły szkół) posiadają meble w 100% zakupione po 1997r. posiadające certyfikaty bezpieczeństwa,
- 22 placówki z wyżej wymienionych posiadają meble powyżej 50% zakupione po 1997r.,
- 8 placówek posiada meble do 50% zakupione po 1997r.,
- 1 placówka posiada meble do 25% zakupione po 1997r.,
- 2 placówki posiadają wyłącznie meble zakupione przed 1997r.

W zakresie spełnienia wymogów w stosunku do urządzeń i sprzętu sportowego stanowiącego wyposażenie sali gimnastycznej i boiska szkolnego ustalono, że:

- 43 placówek przedszkolnych jest wyposażonych w urządzenia i sprzęt sportowy w 100% zakupiony po 1997r., posiadający certyfikaty bezpieczeństwa, ponadto 3 przedszkola posiadają sprzęt powyżej 50% zakupiony po 1997r.,
- 20 szkół podstawowych jest wyposażonych w urządzenia i sprzęt sportowy w 100% zakupiony po 1997r., posiadający certyfikaty bezpieczeństwa,
- 17 szkół posiada urządzenia i sprzęt sportowy powyżej 50% zakupiony po 1997r.,
- 14 szkół posiada wyposażenie do 50% zakupione po 1997r.,
- 2 szkoły posiadają wyposażenie do 25% zakupione po 1997r.,
- 7 szkół posiada sprzęt sportowy i urządzenia zakupione przed 1997r.,
- 6 liceów ogólnokształcących jest wyposażonych w urządzenia i sprzęt sportowy w 100% zakupiony po 1997r., posiadający certyfikaty bezpieczeństwa,
- 2 licea posiadają urządzenia i sprzęt sportowy powyżej 50% zakupiony po 1997r.,
- 1 liceum posiada urządzenia i sprzęt sportowy do 25% zakupiony po 1997r.
- 1 szkoła specjalna jest wyposażona w urządzenia i sprzęt sportowy do 50% zakupiony po 1997r.,
- 1 szkoła policealna jest wyposażona w urządzenia i sprzęt sportowy do 50% zakupiony po 1997r.,

- 9 zespołów szkół posiada urządzenia i sprzęt sportowy w 100% zakupiony po 1997r., posiadający certyfikaty bezpieczeństwa,
- 1 zespół szkół posiada urządzenia i sprzęt sportowy powyżej 50% zakupiony po 1997r.,
- 2 zespoły szkół dysponują tylko urządzeniami i sprzętem sportowym zakupionym przed 1997r.
- 1 zespół szkół posiada urządzenia i sprzęt sportowy do 50%,
- 1 zespół szkół posiada urządzenia i sprzęt sportowy do 25%,
- 1 placówka posiada wyłącznie urządzenia i sprzęt sportowy zakupiony po 1997r.

Możliwość pozostawienia podręczników w szkołach.

W związku ze zbyt dużym obciążeniem uczniów ciężarem tornistrów / plecaków szkolnych, wprowadzony został prawny obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w placówkach podręczników i przyborów szkolnych.

W 2023r. w skontrolowanych 49 szkołach, stwierdzono, że w 46 placówkach zostały zapewnione indywidualne szafki przeznaczone do pozostawienia przez uczniów części podręczników lub przyborów szkolnych, lub zapewnione wydzielone półki lub szafki w salach dydaktycznych, którymi opiekuje się dany oddział klasowy. Zapisy o spełnieniu wymogu dotyczącego zapewnienia możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych w danej placówce zawarte są w dokumentacji prowadzonej przez szkołę, zarządzeniach dyrektorów lub zapisach z porad pedagogicznych. Rodzice uczniów informowani są o zastosowanych rozwiązaniach podczas zebrań w szkole.

W 2 placówkach nie zapewniono miejsca do pozostawienia podręczników i przyborów szkolnych, wydano 2 decyzje administracyjne dotyczące 2 szkół podstawowych nakazujące zapewnienie warunków do pozostawienia podręczników lub przyborów szkolnych, z terminem wykonania w 2024r., jedna placówka prowadzi zajęcia w domach uczniów.

Pomiary obciążenia uczniów ciężarem tornistrów/plecaków

Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublinie przeprowadzili ocenę ciężaru ciała ucznia i ciężaru jego tornistra podczas, której określono stosunek procentowy w odniesieniu do normy 10% normy i 15% normy, zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego waga plecaka nie powinna przekraczać 10-15 % masy ciała ucznia.

Pomiary ciężaru ciała uczniów i ich tornistrów wykonano w:

- 3 szkołach podstawowych, w 21 oddziałach, u 333 uczniów (wykonano 666 oznaczeń).

Pomiary wykazały, że:

- 145 uczniów posiadało tornistry, których waga mieściła się do 10% masy ciała uczniów,
- 172 uczniów posiadało tornistry, których waga mieściła się do 15% masy ciała uczniów,
- 16 uczniów posiadało tornistry, których waga przekraczała 15% masy ciała ucznia.

Zbyt ciężki plecak może powodować niekorzystne, bolesne napięcia w mięśniach i stawach, oraz bóle bioder i kolan. Noszenie nieodpowiedniego plecaka wymusza nieprawidłową postawę – pochylanie sylwetki do przodu, a także bóle w okolicach karku. Nadmierne obciążenie źle wpływa również na ramiona, które są nieprzystosowane do noszenia ciężarów. Wystosowano do dyrektorów szkół wystąpienia pokontrolne mające na celu zwrócenie uwagi na właściwy dobór tornistra/plecaka szkolnego, kontrolowanie zawartości tornistra oraz możliwość

pozostawienia części przyborów i podręczników szkolnych przez uczniów w indywidualnych szafkach szkolnych lub w wyznaczonych miejscach.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w szkołach, skontrolowano również warunki sanitarno-higieniczne i posiadanie infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

. Niekorzystnym czynnikiem jest bardzo duża liczba oddziałów w szkołach podstawowych i duża liczba godzin wychowania fizycznego. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na terenie naszego miasta w dalszym ciągu jest niewystarczająca.

Spośród skontrolowanych szkół pod kątem zapewnienia infrastruktury do prowadzenia zajęć wf:

- 1 szkoła podstawowa posiada tylko salę rekreacyjno-zastępczą,
- 8 szkół posiada salę gimnastyczną oraz boisko,
- 8 szkół podstawowych i 3 licea ogólnokształcące, 1 zespół szkół posiadają: salę gimnastyczną, salę rekreacyjno-zastępczą oraz boisko,
- 10 szkół podstawowych, 1 zespół szkół posiadają szkolny zespół sportowy z boiskiem,
- 2 zespoły szkół posiadają szkolny zespół sportowy bez boiska.

Natryski czynne zapewniono w 4 szkołach podstawowych, 6 liceach ogólnokształcących, 1 zespole szkół, 1 szkole policealnej, 1 szkole specjalnej.

3 szkoły podstawowe, 1 technikum, 1 liceum ogólnokształcące, 1 branżowa szkoła nie posiadają infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, szkoły korzystają z infrastruktury do WF poza placówką np. boiska i sali rekreacyjnej w klubie osiedlowym, hali sportowej MOSiR lub z infrastruktury innych placówek szkolnych.

4 szkoły prowadzą zajęcia wf na korytarzach szkolnych.

Na 133 szkoły będące w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej tylko 9 posiada basen.

Wszawica w placówkach oświatowo-wychowawczych

Zgłoszono 10 interwencji dotyczących podejrzenia wystąpienia wszawicy w placówkach oświatowych na terenie miasta Lublin zarówno w przedszkolach (6) i szkołach (4). Interwencje zostały potwierdzone przez dyrektorów placówek. W placówkach oświatowych wdrożone zostały procedury postępowania w przypadku stwierdzenia pasożytów, dyrektorzy podejmowali działania mające na celu wyeliminowanie problemu, postępują zgodnie ze „Stanowiskiem Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącym profilaktyki i zwalczania wszawicy” oraz „Stanowiskiem Departamentu Matki i Dziecka w Ministerstwie Zdrowia w sprawie zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży”. W placówkach prowadzone są akcje informacyjne i edukacyjne oraz działania mające na celu zapobieganie i zwalczanie wszawicy.

Warunki do utrzymania higieny

W 2023r. w 1 obiekcie przedszkolnym, 8 obiektach szkół podstawowych, 4 obiektach liceach ogólnokształcących, 4 obiektach zespołów szkół nie zapewniono zgodnych z przepisami standardów dostępności do urządzeń sanitarnych (zbyt wielu uczniów w obiekcie w odniesieniu do liczby urządzeń sanitarnych zarówno do umywalek jak i misek ustępowych).

W pomieszczeniach sanitarnych, z których korzystały dzieci i uczniowie zwracano uwagę na zapewnienie bieżącej ciepłej wody do utrzymania higieny osobistej dzieci/uczniów. Dokonywany był pomiar temperatury ciepłej wody w strumieniu przy punktach wodnych. Ogółem zmierzono temperaturę ciepłej wody w strumieniu w 118 placówkach w mieście Lublin, wykonano 191 pomiarów.

W 8 placówkach oświatowo-wychowawczych: 1 klubie dziecięcym, 3 przedszkolach, 1 szkole podstawowej, 1 szkole podstawowej specjalnej, 1 ośrodku szkolno-wychowawczym, 1 szkole pomaturalnej brak było ciepłej wody, lub stwierdzono za wysoką temperaturę ciepłej wody powyżej 43⁰C. Wydano 5 decyzji administracyjnych. 3 placówki usunęły nieprawidłowości przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej stwierdzono w 10 placówkach: 1 żłobku, 3 przedszkolach, 2 szkołach podstawowych, 2 szkołach specjalnych, 1 liceum ogólnokształcącym, 1 specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, wydano decyzje administracyjne.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze, bursy i internaty, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze

W ewidencji znajduje się: 8 burs i internatów, 1 młodzieżowy ośrodek socjoterapii, 4 specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, 1 specjalny ośrodek wychowawczy, 17 placówek opiekuńczo – wychowawczych: domy dziecka, dom młodzieży Wioski Dziecięce SOS oraz placówka z pobytem całodobowym (Policyjna Izba Dziecka).

Przeprowadzono 11 kontroli: 6 kontroli sanitarnych, 4 kontrole sprawdzające, 1 kontrolę interwencyjną.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości, wydano 3 decyzje administracyjne w zakresie:

- zapewnienia w dobrym stanie technicznym i sanitarnym podłóg w salach lekcyjnych, ciągach komunikacyjnych, pokojach mieszkalnych,
- zapewnienia w dobrym stanie technicznym i sanitarnym ścian w salach zajęć, pokojach mieszkalnych,
- zapewnienie skrzydeł drzwiowych wejściowych w dobrym stanie technicznym do kabin ustępowych w pomieszczeniach higienicznosanitarnych
- zapewnienie ciepłej wody o bezpiecznej temperaturze w pomieszczeniach higienicznosanitarnych,
- zapewnienie siedzisk ławek przed wejściem do budynku w dobrym stanie technicznym.

Pozostałe placówki: ogniska pracy pozaszkolnej, świetlice, domy kultury, międzyszkolne ośrodki sportowe, szkoły muzyczne bez pionu ogólnokształcącego, centra zabaw i poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

Przeprowadzono łącznie 26 kontroli w ty: 22 kontrole sanitarne, 3 kontrole sprawdzające i 1 kontrolę interwencyjną w studiu tańca.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 5 decyzji administracyjnych nakazujących:

- zabezpieczenie grzejników centralnego ogrzewania osłonami ochraniającymi przed bezpośrednim kontaktem z elementem grzejnym w salach przeznaczonych na pobyt uczestników zajęć,
- zapewnienie właściwej wentylacji zgodnej z Polską Normą i przedstawienie dokumentu potwierdzającego zapewnienie właściwej wentylacji w salach przeznaczonych na pobyt uczestników zajęć oraz w pomieszczeniach higienicznosanitarnych,
- zapewnienie w dobrym stanie technicznym i sanitarnym podłóg w sali muzycznej,
- zapewnienie dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających bezpośredni kontakt z uczestnikami zajęć.

Szkoły wyższe

Pod nadzorem PSSE w Lublinie znajdowało się 9 wyższych uczelni (4 publiczne i 5 niepublicznych), mieszczących się w 76 budynkach zlokalizowanych na terenie miasta Lublin. W 2023r. przeprowadzono 4 kontrole sanitarne w szkołach wyższych publicznych i 1 kontrolę w szkole wyższej niepublicznej.

Na 1 wyższej uczelni publicznej stwierdzono prowadzenie zajęć ze studentami na poddaszu budynku w pomieszczeniach nie spełniających wymagań na pobyt stały ludzi (za niskich, bez właściwej wentylacji), wydano decyzję administracyjną:

- zakazującą użytkowania sali usytuowanej na poddaszu budynku.

W ostatnich latach następuje poprawa bazy lokalowej wyższych uczelni. Uczelnie pozyskują środki finansowe konieczne do przeprowadzenia remontów w starszych, zaniedbanych obiektach. Wydziały lub Instytuty z adaptowanych pomieszczeń lub pomieszczeń wymagających remontu są przenoszone do nowych, wyremontowanych i przystosowanych na potrzeby uczącej się młodzieży. Oddawane są nowe budynki do użytkowania.

Domy studenckie

Pod nadzorem znajduje się 26 domów studenckich. W 2023r. przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych i 2 kontrole sprawdzające. W 2 domach studenta stwierdzono, nieprawidłowości w obszarze oceny stanu sanitarno-technicznego obiektu i przechowywania bielizny pościelowej. Wydano 1 decyzję administracyjną, nieprawidłowości usunięto, w 1 przypadku stan uległ poprawie przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Wypoczynek dzieci i młodzieży

W 2023r. zarejestrowano 255 form wypoczynku (52 formy wypoczynku zimowego i 203 formy wypoczynku letniego).

W ramach nadzoru nad wypoczynkiem zimowym w 2023r. na terenie miasta Lublin przeprowadzono kontrole w 15 placówkach organizujących wypoczynek w miejscu zamieszkania w formie półzimowisk, z których skorzystało 657 dzieci i młodzieży. Przeprowadzone kontrole podczas wypoczynku zimowego nie wykazały nieprawidłowości. Warunki sanitarno - higieniczne placówek organizujących wypoczynek zimowy nie budziły zastrzeżeń.

Zarejestrowano 203 formy wypoczynku letniego (1 forma wyjazdowa i 202 formy w miejscu zamieszkania), z których skorzystało 1476 dzieci i młodzieży.

Przeprowadzono 32 kontrole wypoczynku letniego zorganizowanego w miejscu zamieszkania, z którego skorzystało 1307 dzieci i młodzieży oraz 1 kontrolę wypoczynku letniego w formie wyjazdowej, z którego skorzystało 169 uczestników.

Informacje o organizatorach wypoczynku i placówkach, w których wypoczynek będzie organizowany uzyskiwane są z bazy danych prowadzonej przez Kuratorium Oświaty w Lublinie. Wszystkie placówki wypoczynku skontrolowane na terenie miasta Lublin były zgłoszone do ww. bazy.

W 2023r. wydano:

- decyzji administracyjnych nakazowych – 70
- decyzji przedłużających termin wykonania nakazów – 72
- decyzji wygaszających – 1
- decyzji umarzających – 7
- decyzji opłatowych – 117
- decyzji/opinii dla nowych placówek – 8
- wydano 17 opinii sanitarnych
- wydano 5 wystąpień.

Zakończono postępowania w 43 placówkach w mieście Lublin.

Podsumowanie

W związku z prowadzonymi pracami remontowymi w placówkach oświatowych i wychowawczych systematycznie ulega poprawie stan sanitarno-techniczny budynków poprzez:

- wyłączenie z użytkowania na cele dydaktyczne pomieszczeń zlokalizowanych poniżej poziomu terenu urządzonego przy budynkach,
- wyposażenie placówek w sprzęt w dobrym stanie technicznym i sanitarnym, posiadający certyfikaty bezpieczeństwa,
- poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów – remonty pomieszczeń higienicznosanitarnych dla dzieci/uczniów/młodzieży, stały dostęp do środków higieny osobistej i zapewnienie bieżącej ciepłej wody do mycia rąk,

- wyposażenie placów zabaw/placów rekreacyjnych przeznaczonych dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas młodszych, w nowe urządzenia posiadające certyfikaty bezpieczeństwa, w dobrym stanie technicznym.

Jednakże nadal funkcjonują placówki oświatowo-wychowawcze w budynkach w złym stanie technicznym i higienicznosanitarnym wymagające remontów i zapewnienia:

- odpowiedniego stanu sanitarno-technicznego ścian, podłóg w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt dzieci/uczniów,
- właściwego, zgodnego z PN natężenia oświetlenia elektrycznego. Stopień niedoświetlenia występujący w placówkach na stanowiskach pracy ucznia jest bardzo wysoki i istnieje znaczne ryzyko, że uciążliwości z tym związane prowadzić mogą do osłabienia ostrości widzenia, a co za tym idzie do późniejszych konsekwencji zdrowotnych, planowane remonty ze względu na duży zakres robót i koszty przedłużają się w czasie,
- właściwej wentylacji zarówno w pomieszczeniach dydaktycznych jak i pomieszczeniach sanitarno-higienicznych, wymiana powietrza jest niezbędna do zapewnienia odpowiedniego mikroklimatu oraz bezpieczeństwa zdrowotnego dzieci/uczniów/wychowanków,
- właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów m.in. należytego stanu pomieszczeń higienicznosanitarnych dla dzieci/uczniów/młodzieży, co ma wpływ na stan bezpieczeństwa sanitarnego w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych,
- w placówkach przedszkolnych zapewnienia w dobrym stanie technicznym powierzchni placów zabaw, tarasów, murków oraz alejek jak i urządzeń stanowiących wyposażenie placów zabaw.

XII. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY

Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Lublinie wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć prowadzonych na terenie miasta Lublin, wpisując się w ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należy m.in. opiniowanie i uzgadnianie w zakresie wymagań higieniczno-zdrowotnych:

- studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego polityk, strategii, planów lub programów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko;
- dokumentacji projektowej;
- wniosków w sprawie udzielania zgody na odstępstwo od warunków technicznych;
- uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych oraz wydawania opinii o spełnieniu wymagań sanitarnych na podstawie przepisów szczególnych.

Dodatkowo w 2023 r. Oddział na bieżąco współpracował z innymi organami uczestniczącymi w procesach inwestycyjnych, w tym organami administracji architektoniczno-budowlanej i rzeczoznawcami ds. sanitarnohigienicznych.

Realizacja zadań Oddziału w zestawieniu liczbowym i w zakresie rodzaju obiektów budowlanych.

Wydanie stanowiska dotyczącego strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

- uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w formie opinii - **19**,
- opiniowanie dokumentu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z prognozą oddziaływania na środowisko w formie opinii – **92**,
- liczba opinii w sprawie projektów decyzji o ustaleniu warunków zabudowy/lokalizacji inwestycji celu publicznego w formie postanowień – **4**

Wydanie stanowiska dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko:

- wydanie opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku takiej potrzeby co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko – **85**,
- wydanie opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – **7**,

Wydanie stanowiska dotyczącego uzgadniania dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych:

- uzgodnienie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w formie opinii – **43, w tym 8 negatywnych.**

Wydanie stanowiska dotyczącego zastosowania rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych, w tym w zakresie warunków technicznych:

- wyrażenie zgody na zastosowanie recyrkulacji powietrza w formie decyzji – **2**,

Wydanie stanowiska dotyczącego dopuszczenia do użytkowania obiektu budowlanego pod względem wymagań sanitarnych:

- wydanie stanowiska w sprawie dopuszczenia do użytkowania obiektu budowlanego pod względem wymagań sanitarnych wg art. 56 ustawy Prawo budowlane – 76.

Wydanie stanowiska dotyczącego innych spraw:

- wydanie stanowiska w innych sprawach w formie pisma / opinii / decyzji / zaświadczenia / postanowienia – 357.

W trakcie wykonywania ustawowych zadań przeprowadzono 117 kontroli (wizytacji) obiektów budowlanych, w tym kontrole obiektów w trakcie budowy – 3.

Podsumowując w 2023 r. Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Lublinie przeprowadził 685 postępowań administracyjnych zakończonych zajęciem pisemnego stanowiska w zakresie spełnienia wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym 8 zakończonych stanowiskiem negatywnym, wykonując przy tym 117 kontroli obiektów.

W trakcie prowadzonych postępowań administracyjnych zwrócono uwagę na następujące trendy / kierunki rozwoju inwestycyjnego miasta Lublin:

etap wydawania opinii w postępowaniu administracyjnym w celu wydania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych:

- elektrociepłownia Zadębie w Lublinie (ECZ) przy ul. Tyszowieckiej w Lublinie,
- instalacja termicznego przekształcania odpadów zasilanej paliwami alternatywnymi w MEGATEM EC-Lublin Sp. z o.o.,
- instalacja termicznego przekształcania frakcji kalorycznej z odpadów komunalnych na działce nr ewid. 139/29 przy ul. Metalurgicznej w Lublinie,
- wieloetapowa rewitalizacja i przebudowa Zalewu Zemborzyckiego,
- zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z garażami w różnych częściach miasta Lublin;

etap przekazywania obiektu do użytkowania – zakończenie budowy:

- przebudowa i remont kolejnych kondygnacji w budynku Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Lublinie przy ul. prof. Antoniego Gębali 6 (1 piętro budynku, niski i wysoki parter oraz poziom piwnic),
- remont i przebudowa budynku bloku „G” obejmującego Oddział Toksykologiczno-Kardiologiczny, a także kuchni i pralni Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego SPZOZ w Lublinie przy al. Kraśnickiej 100 w Lublinie,
- budowa budynku Stacji Hemodializ SPSK Nr 4 w ramach Ponadregionalnego Uniwersyteckiego Centrum Nefrologii i Hemodializ w Lublinie przy ul. Doktora Kazimierza Jaczewskiego 8 i 8c,
- rozbudowa budynku WOMP o przychodnię i poradnię dla dzieci (moduł C i E) przy ul. Nałęczowskiej w Lublinie;
- budowa nowego budynku Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Lublinie przy al. Kraśnickiej 100, obejmującego blok operacyjny, aptekę szpitalną, centralną sterylizatornię, oddział intensywnej terapii;
- budowa budynku laboratorium mikrobiologicznego o klasie zabezpieczeń BSL3 dla Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Lublinie przy ul. Pielęgniarek 6 w Lublinie,
- rozbudowa i przebudowa centrum produkcyjnego firmy BIOMAXIMA S.A. w Lublinie przy ul. Vetterów 3,

- rozbudowa i przebudowa zakładu produkcji urządzeń oraz budowy nowego zakładu produkcji chemii w Lublinie przy ul. Braci Krausse,
- zespoły zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z garażami w różnych częściach miasta Lublin,
- rozbudowa i przebudowa zaplecza kuchennego i dydaktycznego Szkoły Podstawowej nr 52 w Lublinie przy ul. Władysława Jagiełły 11,
- rozbudowa, nadbudowa i przebudowa istniejących budynków kamienic z przeznaczeniem na budynek usługowy-(sala koncertowa, rozrywka, multimedia) przy ul. Grodzkiej 20/Rybnej 13 w Lublinie,
- budowa Dworca Metropolitalnego w Lublinie przy ul. Dworcowej,
- przebudowa piwnic klasztoru powiżytkowskiego na cele kulturalne w Wielofunkcyjnym Centrum Kultury przy ul. Peowiaków 12 w Lublinie,
- przebudowa i rozbudowa istniejącej kamienicy, nadbudowę poddasza użytkowego i zmianę sposobu użytkowania kamienicy na usługi hotelarskie przy ul. Dominikańskiej 7 w Lublinie,
- przebudowa budynku biurowo-garażowego na potrzeby Urzędu Skarbowego w Lublinie przy ul. Diamentowej 4,
- budowa budynku badawczo-rozwojowego firmy „Biomed – Lublin” Wytwórni Surowic i Szczepionek S.A. przy ul. Głównej 34C w Lublinie,
- budowa bloku energetycznego zasilanego biomasą firmy MEGATEM EC – LUBLIN przy ul. Mełgiewskiej,
- budowa budynku produkcyjno-magazynowego firmy PERŁA S.A. w Lublinie przy ul. Kunickiego,
- sklepy spożywcze sieci Stokrotka, Lidl, Aldi w różnych lokalizacjach na terenie Lublina.

NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE BRAKI / NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

- etap strategicznej oceny oddziaływania (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego) – np. zaplanowanie rozwiązań przestrzennych skutkujących potencjalnymi konfliktami przestrzennymi typu lokalizacja terenów zabudowy przeznaczonej na pobyt dzieci i młodzieży, osób starszych lub chorych oraz kąpielisk w sąsiedztwie lub w obrębie terenów zabudowy produkcyjnej, pominięcie wymienionych konfliktów przestrzennych w prognozie oddziaływania na środowisko, pominięcie uwarunkowań dotyczących istniejących ujęć wód podziemnych i cmentarzy;
- etap uzgadniania dokumentacji projektowej – przyjęte jako źródło opracowania nieaktualne przepisy prawne; brak danych technologicznych, brak zgody Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego na lokalizację pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi poniżej poziomu terenu urządzonego przy budynku, niejasne/niewłaściwe wytyczne dotyczące wentylacji, w tym przyjęty niewłaściwy strumień powietrza zewnętrznego na osobę;
- etap kontroli obiektu budowlanego – brak wentylacji części pomieszczeń, brak dokumentacji powykonawczej w zakresie wprowadzonych odstępień od projektu budowlanego, nie wykonanie podziału obiektu na wszystkie zaprojektowane pomieszczenia, nie wykonanie projektowanych przyłączy do obiektu, zmiana źródła ciepła do ogrzewania obiektu.

Stanowiska organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajmowane są na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie administracyjne.

Działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego są szczególnie ważne ze względu na fakt, iż dotyczą zamierzeń wywołujących długofalowe skutki, często o dużym zasięgu terytorialnym oraz szerokim spektrum oddziaływania na środowisko i warunki życia człowieka w miejscu zamieszkania, pracy, wypoczynku i innych aktywności, przez co mają istotny wpływ nie tylko na obecny, ale również na przyszły stan sanitarny.

XIII. PROMOCJA ZDROWIA

Zadania z zakresu promocji zdrowia w 2023 roku były realizowane w różnych formach. Jednym z głównych przedsięwzięć było wdrażanie, koordynowanie i monitoring programów profilaktycznych skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu miasta Lublin.

Działania profilaktyczno-edukacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa realizowano poprzez organizację akcji informacyjnych, punktów konsultacyjno-diagnostycznych, szkoleń, wykładów, prelekcji, dystrybucji materiałów edukacyjnych w formie elektronicznej i papierowej, zamieszczanie informacji na stronie internetowej oraz profilu Facebook PSSE w Lublinie.

Podjęto szereg działań profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu profilaktyki chorób zakaźnych, w tym promocji szczepień ochronnych we współpracy z Oddziałem Nadzoru Przeciwpidemicznego, które skierowane były również do obywateli Ukrainy.

INTERWENCJE PROGRAMOWE:

Interwencje programowe łącznie zasięgiem objęły 39 750 odbiorców – dzieci w wieku przedszkolnym, uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych, rodzice uczniów oraz ogół społeczeństwa. Przeprowadzono 48 wizytacji w zakresie oceny realizacji interwencji programowych w placówkach oświatowych na terenie miasta Lublin.

„Trzymaj Formę”

Program zapobiegania otyłości i nadwadze, kształtujący nawyki prozdrowotne wśród młodzieży szkolnej i jej rodzin poprzez promocję aktywnego stylu życia i odpowiednio zbilansowanej diety. Program zrealizowało 15 szkół. W ramach programu koordynowano XII edycję Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę!”, w którym wzięło udział 5 szkół z terenu miasta Lublin.

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Program, którego adresatami są dzieci uczęszczające do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych w wieku 5-6 lat oraz ich rodzice. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program zrealizowało 21 placówek.

„Czyste powietrze wokół nas”

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej dla dzieci w wieku 5-6 lat oraz ich rodziców. Jego celem jest ochrona dzieci przed szkodliwym wpływem dymu tytoniowego poprzez wykształcenie u nich świadomej postawy ochrony własnego zdrowia w sytuacjach, gdy przebywają w towarzystwie osób palących. Program zrealizowało 17 placówek.

„Bieg po zdrowie”

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej dla IV klas szkół podstawowych. Program zrealizowało 12 szkół podstawowych.

„ARS, czyli jak dbać o miłość”

Realizowany w ramach projektu „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”. Jego celem jest dotarcie z przekazem edukacyjnym do młodzieży ze szkół ponadpodstawowych i ograniczenie skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu oraz narkotyków). Program zrealizowało 7 szkół ponadpodstawowych.

„Znamię. Znam je?”

Program, którego celem jest upowszechnianie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka, a w szczególności przekazanie wiedzy nt. czynników

ryzyka zachorowania na czerniaka, uświadomienia zagrożeń i zasad profilaktyki. Program zrealizowało 20 szkół ponadpodstawowych.

„Podstępne WZW”

Program, którego celem jest upowszechnianie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat sposobów zakażenia wirusami HBV oraz HCV. Program zrealizowało 15 szkół ponadpodstawowych.

Krajowy program zapobiegania zakażeniom HIV i zwalczania AIDS na lata 2022–2026, w tym obchody Światowego Dnia AIDS – 1 grudnia. Program określa politykę rządu w zakresie zapobiegania HIV/AIDS i zwalczania ich społecznych skutków. (łącznie 23 489 odbiorców)

Akcje profilaktyczne z okazji obchodów Światowego Dnia AIDS w Galerii VIVO Lublin oraz Centrum Symulacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

- Umieszczenie materiałów edukacyjnych na stronie Facebook PSSE w Lublinie (materiały dotyczyły kampanii #jedynytakitest, której celem była popularyzacja wczesnej diagnostyki w kierunku HIV, obchodów Światowego Dnia AIDS oraz profilaktyki HIV/AIDS);
- Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych oraz konsultacje na temat HIV/AIDS i chorób przenoszonych drogą płciową w punktach konsultacyjno-diagnostycznych i podczas akcji profilaktycznych, w ramach instruktaży dla wychowawców półkolonii letnich i zimowych, wśród pacjentów i personelu medycznego zakładów opieki zdrowotnej oraz podczas 4 akcji profilaktycznych z okazji obchodów Światowego Dnia AIDS i Walentynek;
- Wysłano pisma z załączonymi -materiałami edukacyjnymi w wersji elektronicznej dotyczące obchodów Światowego Dnia AIDS do mediów lokalnych i zakładów opieki zdrowotnej;
- Przeprowadzono 4 akcje profilaktyczne z okazji obchodów Światowego Dnia AIDS i Walentynek na terenie starego miasta, w Galerii VIVO!Lublin, w Centrum Symulacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie i w Przychodni Żagiel Med. Akcje zorganizowano we współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem Studentów

Medycyny IFMSA-Poland Oddział Lublin, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym AGAPE i Punktem Konsultacyjno - Diagnostycznym w Lublinie przy ul. Spokojnej 17;

- Zorganizowano 3 spotkania warsztatowe, które prowadzili doradcy okołotestowi z PKD w Lublinie dla uczniów szkół ponadpodstawowych oraz pracowników PSSE w Lublinie;
- Udzielono wywiadu telewizyjnego dla TVP3 (wywiad został emitowany w Panoramie Lubelskiej) nt. dróg przenoszenia się wirusa HIV, Punktu Konsultacyjno - Diagnostycznego działającego na terenie województwa lubelskiego oraz profilaktyki HIV/AIDS.

Promocja badań w kierunku HIV oraz dystrybucja materiałów edukacyjnych z okazji Walentynek 2023

INTERWENCJE NIEPROGRAMOWE:

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lublinie uczestniczył oraz organizował szereg interwencji nieprogramowych, które zasięgiem objęły 208 515 odbiorców.

W ramach każdego z działań zamieszczano informacje na stronie internetowej oraz stronie Facebook PSSE w Lublinie oraz umieszczano ekspozycje wizualne w budynku PSSE w Lublinie. Prowadzono również dystrybucję materiałów edukacyjnych na poszczególne tematy.

Lekcja Edukacyjna „Dzielne dzieciaki i ich sposoby na mikroby”

Celem lekcji jest poznanie zasad ochrony swojego zdrowia przed mikroorganizmami poprzez wdrażanie zdrowego stylu życia i racjonalne zachowania, podnoszenie świadomości na temat dbania o higienę osobistą oraz dbałości o zdrowie własne, rówieśników i osób z otoczenia. Lekcję zrealizowano w 17 placówkach.

Profilaktyka chorób zakaźnych i promocja szczepień ochronnych

- Zorganizowano 4 cykliczne szkolenia pt. „Zapobieganie zakażeniom HCV, HBV, HIV oraz zalecane wymagania higieniczno-sanitarne dotyczące personelu, sprzętu i pomieszczeń, w których udzielane są usługi fryzjerskie, kosmetyczne oraz tatuażu” dla uczniów szkół ponadpodstawowych o profilach fryzjerskim i kosmetycznym. W szkoleniach łącznie wzięło udział 86 uczestników;
- Przeprowadzono 10 instruktaży dla uchodźców z terenu Ukrainy oraz koordynatorów w punktach pobytu dla uchodźców dotyczących promocji szczepień przeciwko polio oraz profilaktyki salmonelli (we współpracy z Oddziałem Przeciwepidemicznym), wydruk i dystrybucja materiałów edukacyjnych. Liczba odbiorców: ok 400.
- Wysłano 110 pism dot. obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień do podmiotów medycznych na terenie miasta Lublin wraz z załączonymi materiałami w wersji elektronicznej nt. chorób zakaźnych oraz szczepień ochronnych.

- Zorganizowano 2 Punkty Konsultacyjno – Diagnostyczne w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień w Centrum Medycznym Luxmed przy ul. Orkana 7 w Lublinie oraz Przychodni Specjalistycznej "HIPOTECZNA 4" w Lublinie. Liczba uczestników: 110;
- Przeprowadzono 4 prelekcje na temat chorób zakaźnych dla dzieci w wieku przedszkolnym.

Akcje profilaktyczne na terenie zakładów opieki zdrowotnej

Profilaktyka zatruc pokarmowych

- Zorganizowano 6 cyklicznych szkoleń pt. „Profilaktyka zatruc pokarmowych oraz wymagania sanitarne dla zakładów żywnościowo - żywieniowych ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dezynfekcji” dla intendentów, kucharzy, szefów kuchni i pomocy kuchennych ze żłobków, placówek oświatowych i domów pomocy społecznej. W szkoleniach łącznie wzięło udział 186 uczestników;

Szkolenia organizowane przez PSSE w Lublinie dotyczące wymagań sanitarnych

- Wysłano pismo dotyczące salmonelli do dyrektorów wszystkich żłobków, szkół podstawowych oraz przedszkoli na terenie miasta Lublin wraz z załączonymi materiałami w wersji elektronicznej.

Profilaktyka uzależnień od środków psychoaktywnych - narkotyków i środków zastępczych

- Udział w 10 debatach w ramach realizacji programu „Odpal myślenie nie wchodzi w uzależnienie” realizowanego we współpracy z Komendą Miejską Policji w Lublinie. W debatach łącznie wzięło udział 2 214 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu miasta Lublin.

Deбаты w szkołach w ramach programu „Odpal myślenie nie wchodzi w uzależnienie”

Profilaktyka zdrowego odżywiania i edukacja konsumencka

- Prowadzono 16 prelekcji z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej na temat zasad zdrowego odżywiania się i edukacji konsumenckiej dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych;
- Prowadzono 17 prelekcji z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej na temat szkodliwości napojów energetycznych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Promocja zdrowego stylu życia

- Zorganizowano 5 punktów konsultacyjno-diagnostycznych w ramach obchodów Lubelskich Dni Promujących Zdrowie, „Dni Bezpieczeństwa KUL” (we współpracy z Oddziałem Higieny Pracy), z okazji Dnia Kobiet i Dnia Mężczyzn (na terenie PSSE w Lublinie), Dnia Kobiet w Galerii OLIMP oraz podczas Pikniku 800+. W punktach wykonywano badania profilaktyczne, m.in. przy użyciu analizatora składu ciała wraz z interpretacją wyników oraz organizowano konkursy wiedzy.
- Zorganizowanie wystawy z wykorzystaniem plakatów dot. antybiotyków w ramach obchodów Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach na terenie Szpitala Neuropsychiatrycznego w Lublinie;
- Zorganizowanie akcji profilaktycznej we współpracy z Oddziałem Nadzoru P/Epidemicznego w związku z obchodami Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach w zakładzie opieki zdrowotnej w Lublinie.

Profilaktyka chorób nowotworowych

- Pracownicy PSSE w Lublinie wzięli udział w "Marszu Różowej Wstążki" w celu przypomnienia mieszkańcom miasta Lublin o potrzebie przeprowadzania badań profilaktycznych, które są kluczowe w diagnostyce nowotworów.

Profilaktyka palenia tytoniu (w tym obchody Światowego Dnia bez Tytoniu i Światowego Dnia Rzucania Palenia Tytoniu)

- Przeprowadzono 20 prelekcji dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych pacjentów szpitala oraz uczestników warsztatu terapii zajęciowej;
- Przeprowadzono badania profilaktyczne podczas akcji przy użyciu smokerlyzera (badanie stężenia tlenu węgla w wydychanym powietrzu) oraz pikflometra (badanie pojemności wyrzutowej płuc);
- Prowadzono comiesięczny monitoring oceny przestrzegania zakazu palenia tytoniu w placówkach nauczania i wychowania, placówkach ochrony zdrowia, zakładach pracy i zakładach gastronomicznych.

Badania profilaktyczne i konkursy wiedzy podczas akcji, pikników i festynów prozdrowotnych

Działania w ramach akcji „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek zimowy”

- Wysłano 39 pism z zaleceniami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie dotyczącymi organizacji zdrowego i bezpiecznego wypoczynku zimowego do organizatorów wypoczynku letniego na terenie miasta Lublin;
- Przeprowadzono 9 prelekcji z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej dla 330 uczestników półkolonii zimowych na terenie miasta Lublin. Podczas spotkań przekazano najważniejsze informacje na temat zimowych zagrożeń: bezpiecznego zachowania się podczas wypoczynku zimowego, zagrożenia na lodzie, używania substancji psychoaktywnych, palenia tytoniu i używania e-papierosów, zatruc pokarmowych, chorób zakaźnych, zdrowego stylu życia (aktywności fizycznej, zdrowego odżywiania się, higieny snu);
- Przeprowadzono 9 konkursów wiedzy na temat zimowych zagrożeń dla uczestników półkolonii zimowych na terenie miasta Lublin;
- Przeprowadzono 7 instruktaży dotyczących zaleceń profilaktycznych PPIS w Lublinie dla 15 kierowników i wychowawców półkolonii zimowych.

Działania w ramach akcji „Bezpieczny i zdrowy wypoczynek letni”:

- Wysłano 73 pism z zaleceniami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie dotyczącymi organizacji zdrowego i bezpiecznego wypoczynku letniego do organizatorów wypoczynku letniego na terenie miasta Lublin oraz do 12 instytucji prowadzących działalność kulturalną, które organizowały zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas wakacji;
- Przeprowadzono 40 prelekcje z wykorzystaniem 2 prezentacji multimedialnych i plansz edukacyjnych dla 723 uczestników półkolonii letnich na terenie miasta Lublin. - Przeprowadzono 15 konkursów wiedzy na temat letnich zagrożeń dla uczestników półkolonii letnich na terenie miasta Lublin;
- Przeprowadzono 12 instruktaży dotyczących zaleceń profilaktycznych PPIS w Lublinie dla 20 kierowników i wychowawców półkolonii letnich;
- Zorganizowano 3 Punkty Konsultacyjno – Diagnostyczne, w których promowano bezpieczeństwo podczas wypoczynku letniego (na terenie Zespołu Szkół nr 12 w Lublinie podczas XVII edycji Rodzinnego Festynu Środowiskowego, z okazji Dnia Dziecka 2023 podczas festynu pt. "Bezpieczne wakacje", który odbył się na terenie Szkoły Podstawowej nr 16 w Lublinie oraz podczas Pikniku Rodzinnego 800+ na Błoniach pod Zamkiem Lubelskim.

Prelekcje dla dzieci i młodzieży na temat zdrowego stylu życia

Profilaktyka zatruc grzybami

Interwencja realizowana podczas sezonu grzybowego (1 kwiecień - 30 listopad 2023 r.) -

- Zorganizowano wystawę grzybów pt. „Poznaj grzyby – uniknij zatrucia” na terenie PSSE w Lublinie, ok. 230 odbiorców. Prowadzono dystrybucję pakietów materiałów edukacyjnych dla przedszkoli w formie kolorowanek i ulotek dot. grzybów;
- Przeprowadzono 9 prelekcji na temat budowy i różnorodności grzybów dla dzieci z lubelskich przedszkoli oraz uczestników warsztatu terapii zajęciowej;
- Wydawano atesty oraz udzielano porad grzyboznawczych (łącznie 159) w ramach dyżurów grzyboznawców i klasyfikatorów grzybów świeżych prowadzonych w sezonie grzybowym;
- Udzielono 4 wywiadów radiowych i 1 wywiadu telewizyjnego na temat zatruc grzybami i wystawy grzybów, łączna liczba odbiorców: ok. 100 000.

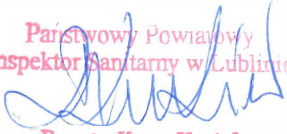

Wystawa grzybów / prelekcje nt. zatruc grzybami / porady grzyboznawcze

XIV. PODSUMOWANIE

1. Działania prowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublinie w 2023 r. miały na celu zapewnienie bezpieczeństwa sanitarno – higienicznego w różnych obszarach zdrowia publicznego na nadzorowanym terenie. W celu zapobiegania realnym i potencjalnym zagrożeniom mogącym wpływać na stan warunków zdrowotnych ludności nadzorowano i monitorowano m.in.
  - sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych
  - bezpieczeństwo żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
  - środowisko pracy, w którym mogą występować czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia
  - jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi
  - stan sanitarny obiektów żywnościowo- żywieniowych, zakładów opieki zdrowotnej, placówek nauczania i innych obiektów użyteczności publicznej
2. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych w 2023 roku była stabilna. Nie odnotowano chorób zakaźnych: różyczka, odra, poliomyelitis.
3. W wyniku intensywnych działań inspekcji sanitarnej w roku 2023 nastąpiła poprawa stanu zaszczepienia. Jednak nie został osiągnięty poziom świadczący o odporności zbiorowiskowej. Należy w dalszym ciągu prowadzić wzmożony nadzór i działania edukacyjne.
4. W obiektach żywieniowo- żywnościowych stan sanitarny ulega pozytywnym zmianom. Systematycznie poprawia się jakość środków spożywczych, o czym świadczy mała ilość próbek kwestionowanych. Jest to wynikiem poprawy stanu sanitarno – technicznego placówek, przestrzegania ogólnych zasad higieny w produkcji, obrocie, transporcie, wdrożenia i funkcjonowania systemów kontroli wewnętrznej (GHP,GMP, HACCP). Sprawowany nad zakładami nadzór sanitarny zwiększa bezpieczeństwo konsumentów spożywających wyprodukowaną i wprowadzoną do obrotu żywność.
5. Prowadzono monitoring wody do spożycia przez ludzi. Nie stwierdzono nieprawidłowości skutkujących wdrożeniem postępowań administracyjnych. Konieczny jest stały, wzmożony nadzór sanitarny nad jakością wody na pływalniach oraz monitorowanie obecności bakterii z rodzaju Legionella w instalacjach ciepłej wody.
6. W związku z prowadzonymi pracami remontowymi w placówkach oświatowych i wychowawczych systematycznie ulega poprawie stan sanitarno-techniczny budynków. Jednakże nadal funkcjonują placówki oświatowo-wychowawcze w budynkach w złym stanie technicznym i higienicznosanitarnym wymagające remontów i modernizacji.

Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny w Lublinie

Renata Ksioc-Kozioł